

Komunitator

➤ **Idrijska občina
spet najboljša**

➤ **Dom
upokojencev
bo zgrajen še
letos**

➤ **Pred skorajšnjo
Kolektorjevo
obletnico**

➤ **Priprave
na letošnje
preizkušnje
rekreativcev**

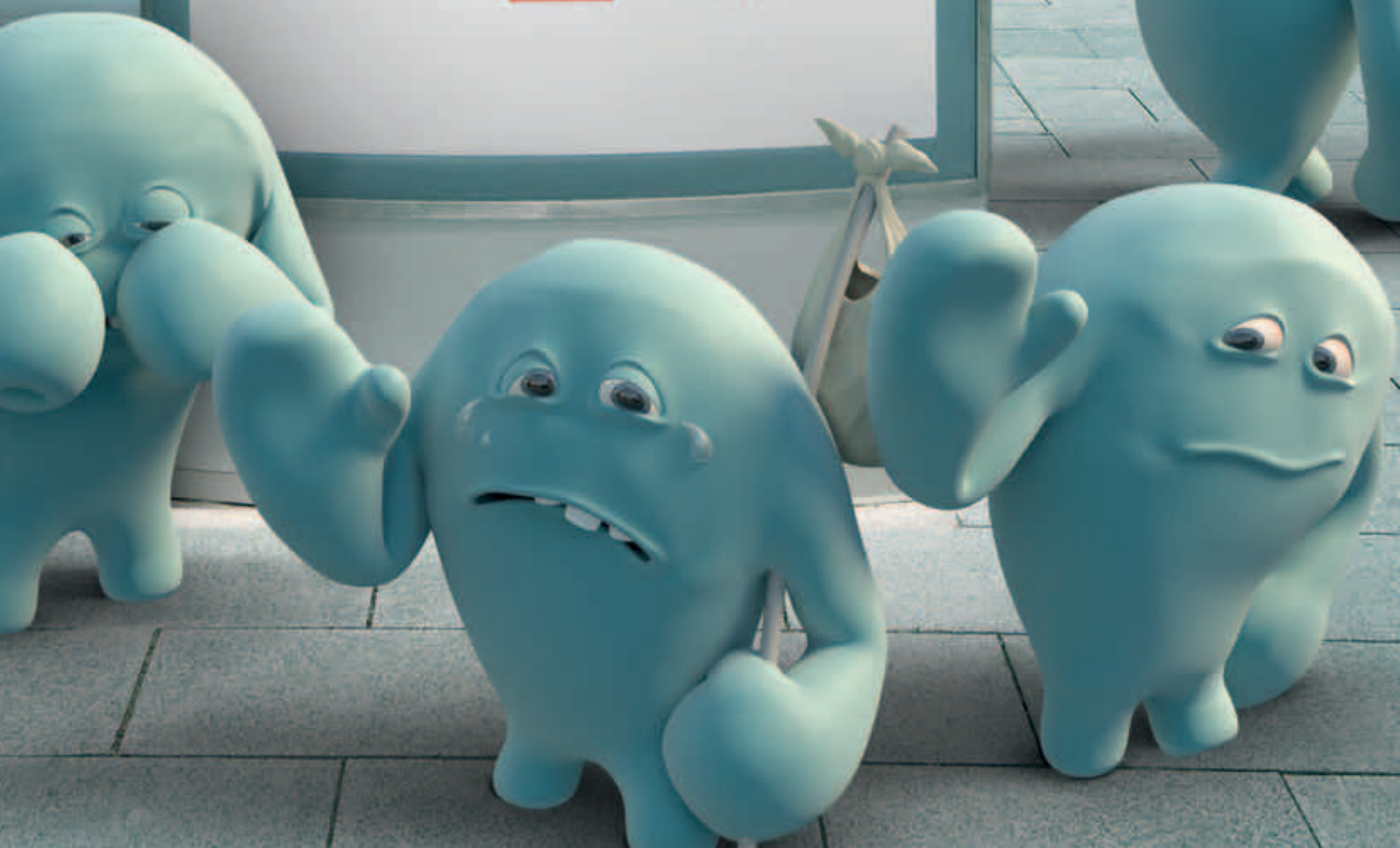
DRUŽINE, POSLOVITE SE OD SKRBI!

IZKORISTITE POPUST
ZA DODATNI AVTO.
VEČ NA AVTO.TRIGLAV.SI.

PAMETNO JE IMETI DOBRO ZAVAROVAN AVTO.

www.triglav.si

Poglej, v tej zibelki se je rodila Idrija!

Vsebina

- 4 **Lokalna skupnost**
Idrijska občina je dobitnica Zlatega kamna
- 5 **Naložbe**
Gradnja kanalizacije in nove čistilne naprave v Idriji
- 8 **Gradnja**
Do konca novembra bo Dom upokoencev v Idriji končan
- 9 **Spomin**
Predstavili so izvirno instalacijo Rojstvo Idrije
- 15 **Sodelovanje**
Živo srebro je povežalo japonsko Minamoto z Idrijo
- 22 **Gospodarstvo**
Kolektor pred skorajšnjim jubilejem
- 61 **Potovanje**
Nepozabno potepanje med Planico in Pokljuko
- 66 **Šport in šah**
Vrhunski dosežki idrijskih športnikov in pričakovanja pred nastopi

Komunitator

Izdaja: FMR - MEDIA založništvo publikacije in promocija d. o. o. • **Direktorica:** Tadeja Golob • **Glavna in odgovorna urednica:** Polona Rupnik • **Uredništvo:** Arkova 43, 5280 Idrija, E-mail: polona.rupnik@kolektor.com, tel.: (05) 37 50 599, fax: (05) 37 22 901, GSM 051 689 204 • **Grafični oblikovalec:** Andrej Potočnik • **Sodelavci:** Marija Benčina, Janez Kavčič, Špela Kenda, Andrej Kren, Anja Mrak, Marko Mrak, Peter Poljanec, Polona Rupnik, Boris Sedej, Robert Šabec, Filip Šemrl, Maja Vojska • **Fotografije:** arhiv podjetja CID (talija), Marko Čuk, delo.si, Boris Drešček, Branko Govekar, arhiv podjetja Kaskader, Špela Kenda, Aleš Magajne, Andrija Majsen, Albin Rogelj, arhiv Rokodelskega društva Driklc, Bruno Rupnik, Polona Rupnik, Boris Sedej, Sara Sedej, siol.net, Filip Šemrl, Dunja Wedam (STO), Manja Zore, Matej Župec • **Oblikovna zasnova:** KULT, Oblikovalski studio, Simon Kajtna, s. p. • **Jezikovni pregled:** Vanja Jež Strel • **Naklada:** 8000 izvodov • **Naročnina:** časopis je brezplačen • **Tisk:** ČukGraf d. o. o. • **Distribucija:** Pošta Slovenije • Časopis si lahko ogledate na spletni strani: www.fmr.si • **Naslovnica:** Idrija
Copyright© FMR - MEDIA. Fotografije in vsebina časopisa so zaščiteni z avtorskimi pravicami. Nobenega dela časopisa ni dovoljeno razmnoževati, niti kako drugače kopirati, navedbe iz njega pa je mogoče uporabiti le po predhodnem pisnem dovoljenju izdajatelja

Foto: Dunja Wedam (STO)

Idrija najbolj prodorna občina

Polona Rupnik

Idrija je dobitnica Zlatega kamna, nagrade za najbolj prodorno občino v Sloveniji. Omenjeno nagrado so letos prvič podelili v okviru tradicionalnih dnevov občin in srečanja slovenskih županov. Med finalistami izbora, v katerem so pod drobnogled vzeli 210 slovenskih občin, so bile poleg Idrije še občine Šentrupert, Šempeter-Vrtojba, Radlje ob Dravi, Solčava in Škofja Loka.

Idrija je desetčlansko komisijo prepričala z razvojem, saj ji je uspel uspešen prehod iz rudarskega v industrijsko mesto,

danes pa postaja razvita postindustrijska lokalna skupnost. Razvoj izhaja iz lokalnih posebnosti in identitete kraja, a je ob tem izrazito odprt v svet.

“Za občino je značilno izjemno celovito in strateško naravnano upravljanje. Strategija izhaja in gradi iz prepoznane identitete kraja. Poudarja načela trajnostnega razvoja, ta načela pa so v precejšnji meri prisotna tudi pri konkretnih aktivnostih občine. Idrija je močno vpeta v vrsto mednarodnih projektov. Leta 2011 je bila imenovana za Alpsko mesto leta in za Evropsko destinacijo odličnosti (EDEN). V občini sistematično

gradijo blagovno znamko Idrija s sloganom “Zgodba za vse čase”. Nasploh je v načrtu pospešen razvoj turizma, zlasti prek javno-zasebnih partnerstev. Na področju infrastrukturnih projektov v obdobju 2011–2015 Idrija namenja precej več sredstev za varstvo okolja (16 milijonov evrov) kot za gradnjo in vzdrževanje cest ter druge prometne infrastrukture (10 milijonov). Občina na področju varstva okolja vlaga zlasti v odlagališča odpadkov, kanalizacijo, vodovod in urejanje vodotokov, a tudi v ohranjanje biotske raznovrstnosti (projekt Geopark). Idrija namenja precejšnja sredstva tudi za razvoj širokopasovnega omrežja (3,7 milijona evrov),” je komisija zapisala v obrazložitve.

Idrijski župan Bojan Sever je bil Zlatega kamna kakopak vesel. “Zanimivo je, da smo med finalistami prejeli zavidljivih 26 od 27 možnih točk. Mogoče so tudi naslovi, ki smo jih osvojili v lanskem letu in naša mednarodna aktivnost pripomogli k temu, da je bila Idrija izbrana za najbolj prodorno občino.”

Po Alpskem mestu leta, destinaciji odličnosti, zdaj Zlati kamen. Kaj sploh še ostane? Sever odgovarja: “Najžlahtnejši naslov, ki si ga želimo, je vsekakor vpis na listo Unesca, kar bi pomenilo, da imamo vse pogoje za hitrejši razvoj turizma.”

Župan je že večkrat poudaril, da se turizma “ne znamo iti”, moramo pa nekako poskrbeti za ljudi, ki v industriji ne bodo našli delovnega mesta. “Upam, da bodo ljudje začutili priložnost, da lahko s turizmom ali storitvenimi dejavnostmi tudi nekaj zaslužijo. Poskušali bomo postati samozadostni, kar pomeni nekaj dodatnih delovnih mest. To je potrebno, če želimo biti čez 10, 15 let solidna družba, s solidnim standardom in da bo tukaj v Idriji prijetno živeti.”

Idrija je v zadnjih letih močno spremenila svojo podobo. Po napovedih župana Bojana Severja naj bi jo že v prihodnjih 3-4 letih še bolj spremenila, če bo občini le uspelo izpeljati vse infrastrukturne projekte, ki jih ima v načrtu do obdobja 2015–2017.

“Že na podelitvi Zatega kamna sem povedal, da sem najbolj ponosen na to, da občani vedo, da imajo jutri službo in da bodo 15. v mesecu dobili plačo. V Idriji smo bili vedno solidarna družba. “V tej luknji je tako, kot v jami, kjer so bili knapi med seboj vedno solidarni. Mislim, da bo to prevladalo tudi v današnji družbi in bomo šli po tej poti naprej.”

Sranje naše vsakdanje

Marija Benčina

“Ma kuk je pa tu enu veliko srajne!” pogosto zarobantimo sami ali pa nam pride na uho iz drugih ust. Če temu dodamo še neštokrat izrečene besede o sranju, ki ga v Idriji narečno poleg najbolj sočnega dreka poimenujemo tudi kot “merda”, “merde” ali “šajze”, saj so besede iz evropskega prostora skozi zgodovino bogatile naše besedišče, se nam nabere že en zajeten kup sranja. Na njegov vrh naša mladež, ki so ji bližje sočni angleški izrazi, doda še posebno porcijo “šita” in nastane omembe vredna “pakunga”, ki bi jo bilo vredno znebiti se ali pa vsaj prečistiti do take mere, da ne bi več onesnaževala naših ust in ušes.

Boste rekli, da ni izvedljivo, pa je! Ne za nazaj, pač pa za naprej, poskrbeti moramo le za malce več kulture in samodiscipline v našem izražanju.

S tistim pravim drekom, ki nastaja kot produkt naših domov, predvsem toaletnih prostorov, pa je malce drugače. Tu na količino ne moremo prav dosti vplivati, saj medicina od nekdanj kot eno glavnih zakonitosti zdravega življenja zagovarja redno prebavo – če je le možno, naj bi se kakalo vsak dan. Morda je vpliv možen le glede količine ostalih odpadkov in umazanih produktov, ki potujejo iz naših domov do Nikove in Idrije in nato vse do morja, kjer jih vsrkavajo morski organizmi, pa tudi mi sami, če ob nenadnem potopu v hladne valove namesto zraka zajamemo polna usta vode.

V Idriji smo sicer vedno skušali skrbeti, da bi bilo “nizvodno” umazanih in škodljivih odpadkov “nizvodno” čim manj (ta izraz je na sejah občinskega sveta posebej sočno znal uporabiti njegov nekdanji član, doma iz Spodnje Idrije), zato smo vzpostavili kanalizacijsko omrežje ter zgradili čistilno napravo, žal pa je čas oboje že dodobra povozil.

Obstoječa čistilna naprava, zgrajena leta 1997, s kapaciteto 4000 PE (priključnih enot), ki pa je s priključitvijo 6479 PE celo presežena, je občutno premajhna in ne zadošča današnjim potrebam. Celotno območje trenutno zajema 7936 PE in na čistilno napravo jih je priključenih zgolj 79 %. Tudi uporabljena tehnologija je zastarela in glede na razpoložljivost

Čistilna naprava Idrija

prostora neprimerna. Kanalizacija oz. bolj strokovno povedano mešani sistem odvajanja odpadnih voda v mestu Idrija – ob odvajanju odpadkov iz gospodinjstev je treba upoštevati tudi odvajanje padavinskih oz. meteoritnih voda – je sicer relativno dobro razširjen, vendar pa je na večjem delu območja neustrezen, saj so se povečale utrjene prispevne površine v mestu, posledično pa se je povečala količina odtoka padavinskih voda iz obravnavanih območij.

Zatečeno stanje, pa tudi obveza slediti novim zakonskim normativom in evropskim smernicam, je bila več kot dovolj alarmantna podlaga za odločitev o ukrepih za izboljšanje stanja, sprejetih že leta 2010, ko so bila v proračunu predvidena prva sredstva za ta namen, in sicer za študije izvedljivosti. Sprejetje inovativne strategije trajnostnega razvoja, usmerjene v človeku in okolju zdravo ravnanje, ter prejeti prestižni nazivi Alpsko mesto leta in EDEN, ki s sabo prinašajo prav take usmeritve, so pravilnost odločitve še potrdili.

Ker je idrijski proračun premajhen za tako velike zalogaje, smo z našim projektom, poimenovanim “Odvajanje in čiščenje odpadnih voda v porečju Idrije – izgradnja kanalizacije in čistilne naprave v Občini Idrija”, potrkali na vrata države Slovenije in

Evropske unije. Kar 8.353.502 evrov težak projekt smo jima predstavili, upajoč, da bo po izračunanem razrezu sofinanciranja iz kohezijskih sredstev Evropa zanj namenila 5.894.762 evrov, Ministrstvo za kmetijstvo in okolje pa 1.040.252 evrov. Tako bo investicija pokrita v višini 82 %, ostalih 18 % pa bomo morali primakniti sami, prav tako pa tudi v celoti zagotoviti sredstva za rekonstrukcijo padavinske (meteorne) kanalizacije v višini 928.739 evrov, saj je njena obnova smiselna v sklopu obnove kanalizacije.

Z veliko gotovostjo lahko danes že zapišemo, da bo naše trkanje obnovilo sadove in se bodo državni in evropski evri zlili v naše kanalizacijsko omrežje in čistilno napravo. Pot do tega sicer ni bila lahka, saj je postopek pridobivanja kohezijskih sredstev zelo zapleten, kupe potrebne dokumentacije pregleduje kar več državnih organov, in ni bil zlomek, da vsak najde pomanjkljivost do čiste popolnosti. Papirji tako romajo v Ljubljano in nazaj, dokler ni zadovoljen poslednji državni uradnik. Ni tolikšen problem zadostiti dodatnim zahtevam, kot dejstvo, da vse terja svoj čas in je zato pot od odločitve do izvedbe projekta precej dolga.

Toda v tem času je bilo vendarle mnogo postorjenega. Izdelana je bila projektna

Naložbe

dokumentacija in pridobljene vse služnostne pravice na zemljiščih, po katerih bo projekt potekal. In teh resnično ni bilo malo. Naj vam zaupam, da nas je kar malce skrbelo, kako se bo vse skupaj izšlo, predvsem, če bomo uspeli služnostne pravice pridobiti pravočasno, saj smo bili pri prijavi na razpise za kohezijska sredstva vezani na rok in zahtevo po popolnosti vloge. Spodobi se in pravično je, da se na tem mestu posebej zahvalimo vsem občanom, ki ste podpisniki služnostnih pogodb in ste s svojim takojšnjim in nezapletenim sodelovanjem pripomogli, da so bile služnosti hitro in brez večjih zapletov urejene.

Sedaj že pridobivamo gradbeno dovoljenje, v pripravi je tudi razpisna dokumentacija za izbor izvajalca in strokovno tehnični nadzor.

In kaj se bo pravzaprav znotraj tega projekta izvajalo?

Z eno besedo: mnogo.

Rekonstruirana in dograjena bo obstoječa čistilna naprava, katere lokacija je že opremljena z vsemi potrebnimi komunalnimi priključki. Na osnovi opravljenih analiz se je med dvema variantama odločilo za tehnologijo MBBR (pritrdjena biomasa na mobilnih nosilcih) biološkega čiščenja odpadne vode, ki

omogoča visok učinek in optimalen proces čiščenja, hitro in učinkovito ločevanje blata, manjšo prostornino bazenov v primerjavi s klasičnim načinom, enostavno upravljanje in samoregulacijo sistema. Centralna čistilna naprava bo zagotavljala mehansko predčiščenje in črpališče, biološko stopnjo čiščenja, ki bo dala glavni prispevek k prijaznejšim izpustom do okolja ter linijo za obdelavo blata. Za brezhibno delovanje bo treba rekonstruirati obstoječe objekte za dehidracijo blata, biološki reaktor, naknadni usedalnik, zalogovnik blata, zunanjo krovno konstrukcijo in postajo za sprejem grezničnih vsebin. Na novo pa bodo zgrajeni objekti za grobo mehansko predčiščenje in črpališče, fino mehansko predčiščenje, akumulacijski izravnalni bazen z zalogovnikom blata, objekt za končno obdelavo odpadne vode ter komandno-servisni prostori. Ker bo blato iz čistilne naprave še vedno vsebovalo prekomerne količine živega srebra, je predvideno sežiganje v Avstriji, saj v Sloveniji infrastruktura za uničenje takega blata ne obstaja.

Kapaciteta centralne čistilne naprave se bo z izvedenimi posegi povečala na 9000 PE. Ker bo po zaključku projekta priključitev nanjo obvezna za vse tiste objekte, za katere bo to možno, sicer bomo morali vrniti težko pridobljena in nadvse

dobrodošla evropska in državna sredstva (nekaj bo kljub vsemu še vedno ostalo takih, katerih priključitev ne bo izvedljiva in ti bodo morali do leta 2017 zgraditi lastne male čistilne naprave), bomo dosegli 95 % priključenost na čistilno napravo. Še vedno pa bo prenovljena čistilna naprava imela 10 % rezerve za nove priključke do njene polne zmogljivosti. Pa bo morda kdo ugotovil, da je predvidene rezerve premalo glede na dolgoročni razvoj Idrije in tukaj nastanjeno populacijo. Verjetno bo imel prav, a žal je taka rezerva najvišja možna za obratovanje čistilne naprave. Tehnologija pač včasih postavlja omejitve, ki jih je treba upoštevati.

Da pa povečana kolonija mikroorganizmov v čistilni napravi ne bo stradala, jim bo treba zagotoviti reden dotok zadostne količine packaste papice. Obenem ne smemo pozabiti, da so olja iz naših ponev, ki jih spuščamo v odtok, da bi bila drobena bitja bolj rejena in špehata in bi se jim apetit še povečal, zanje smrtno nevarna. Obstoječ sistem poti, po katerem jim bomo v bodoče hrano transportirali, je treba dodobra rekonstruirati, saj njegove dimenzije ne zadoščajo več. Dosedanje mešane kanale se bo v pretežni meri spremenilo v padavinske kanale – po njih bo poslej potovala le tista bolj redka juhica za mikroorganizme v čistilni napravi (da ne

Pregled priključitve PE na kanalizacijo v aglomeraciji Idrija ID 1827

Priključeni na kanalizacijo	Trenutne PE v aglom. Idrija	Vse trenutno priključene PE na kanalizacijo		Dodatno priključene PE na kanal. zaradi obravnavanega projekta	Dodatno priključene PE na kanal. zaradi drugih projektov	Vse priključene PE na kanalizacijo in ČN po zaključku projekta	
	Število	Število	% od vseh PE			Število	% od vseh PE
Prebivalci	5.359	4.352	81 %	534	214	5.100	95 %
Javni sektor	1.121	1.121	100 %	0	0	1.121	100 %
Gospodarstvo	1.456	1.006	69 %	0	450	1.456	100 %
Skupaj	7.936	6.479	82 %	534	664	7.677	97 %

Vir: Vloga za pridobitev kohezijskih sredstev

Pregled priključitve PE na centralno čistilno napravo v aglomeraciji Idrija ID 1827

Priključeni na ČN	Trenutne PE v aglom. Idrija	Vse trenutno priključene PE na ČN	Dodatno priključene PE na ČN zaradi obravnavanega projekta	Dodatno priključene PE na ČN zaradi drugih projektov		Vse priključene PE na kanalizacijo in ČN po zaključku projekta	
	Število	Število	% od vseh PE	Število	% od vseh PE	Število	% od vseh PE
Prebivalci	5.359	4.110	77 %	763	114	4.987	93 %
Javni sektor	1.121	1.121	100 %	0	0	1.121	100 %
Gospodarstvo	1.456	1.006	69 %	450	0	1.456	100 %
Skupaj	7.936	6.237	79 %	1.213	114	7.564	95 %

Vir: Vloga za pridobitev kohezijskih sredstev

Čistilna naprava Brescia med gradnjo

Čistilna naprava Brescia

bi revčki dehidrirali!) in posegi, povezani s to spremembo, bodo v celoti strošek občinskega proračuna. Je pa predmet kohezijskega projekta gradnja ločenih sanitarnih kanalov, s katerimi se bodo opremili tudi tisti deli mesta, ki doslej še niso priključeni na javno kanalizacijo. Skupna ocenjena dolžina predvidenega primarnega kanalizacijskega omrežja za odvajanje fekalnih odpadnih voda znaša 8529 m. Izvedenih pa bo tudi nekaj več kot 350 nastavkov za hišne priključke, do katerih bodo občani morali pripeljati sekundarni vod – pot, po kateri se bodo naši kakci, odišavljeni s šamponi ter pralnimi in pomivalnimi praški v odplakah

iz naših kuhinj in kopalnic pomešali z ostalim sranjem in skupaj potovali v vedno lačna usta drobcenih bitij v bazenih čistilne naprave. Najbolj optimalno bi bilo, da bi izkop sekundarnih vodov izvedli obenem s primarnimi, toda o tem se bo treba dogovarjati ob poteku investicije na kraju samem in s konkretnim občanom. Ne bi naštevali, kje vse bo investicija potekala, saj skorajda ni ulice, ki v projekt ne bi bila vključena. Obenem pa se bo vodovodno napeljavo obnovilo povsod, kjer bo potrebno in racionalno.

Če ob povedanem še niste pomislili sami, naj vam odkrito napišem, da podoba

Idrije v času izvajanja investicije, ki se bo pričela v začetku leta 2013 in zaključila konec leta 2015, ne bo prav nič mikavna, pa tudi prav varno ne bo hoditi naslednji dve leti po naših ulicah. Kot je na letošnjem novoletnem sprejemu v nagovoru povsem realno in slikovito napovedal župan Bojan Sever, bo treba zjutraj povsem budno stopiti iz hiše, da nas ne bi slučajno dodobra predramil še padec v kakšno jamo, ki je še včeraj tam ni bilo. Pa tudi obvestilom, s katerimi vas bomo s pomočjo različnih medijev sproti seznanjali o poteku del, bo treba slediti in tako bo neprijetnih presenečenj in pripetljajev manj. Poleg prekopanih cest nas bodo nedvomno doletele spremembe prometnega režima, začasne ali delne zapore cest ter omejitve dostopa do posameznih hiš.

Lažje bomo potrpeali ob zavedanju, da je prihajajoči projekt poleg gradnje vodovoda Idrijska Bela-Idrija, ki se s sofinanciranjem Evrope že izvaja in bo letos zaključen (krajani Idrijske Bele so že opravili preizkus potrpežljivosti in strpnost, ki so jo pri tem pokazali, nam je lahko za napovedane posege vzor), eden najpomembnejših projektov naše občine. Finančno in izvedbeno je izredno zahteven, a je obvezen zaradi zahtev evropske zakonodaje in zaradi naše odgovornosti zagotoviti čisto okolje in zdrave pogoje bivanja vsem nam, ki tu živimo, tistim, ki k nam prihajajo, in tistim, ki živijo "nizvodno".

Ponovno smo si izposodili izraz prej omenjenega občinskega svetnika in upamo, da nam tega ne bo preveč zameril. Tudi za Spodnjo Idrijo, ki jo je v občinskem svetu zastopal, bo projekt pomenil izboljšanje kvalitete bivanja. Nekateri posegi na kanalizacijskem omrežju se tudi tam pod okriljem drugih projektov že izvajajo, imajo pa tudi čistilno napravo, katere delovanje bo sicer potrebno še izboljšati. Idrijca bo proti morju spet tekla čistejša in kopanje v njej bo prijetno in zdravo kot nekoč. V vročih poletnih dneh se bomo lahko brez skrbi potopili v hladne tolmane, nato pa skriti v hladno senco grmovja na prodih, od katerih nekateri uživajo celo naravovarstveno zaščito, uživali ob prijetnih vonjavah sveže pokošenega sena na senožetih.

Smrdljiv začetek naše tokratne zgodbe tako dobiva prijetno dišeč epilogo. Opojne vonjave običajno občutno prispevajo k boljšemu razpoloženju, zato zaključimo zgodbo z napovedjo, da bo poslej v Idriji pod vplivom svežih vetrov – mednje sodi tudi severnik – bolj prijetno dišalo.

Novembra letošnjega leta bodo stanovalci že v novem domu upokoјencev

Andrej Kren

Potem ko smo v začetku februarja letošnjega leta na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve z nekdanjim ministrom dr. Ivanom Svetlikom podpisali družbeno pogodbo za družbo Dom upokoјencev Idrija d. o. o., se je tudi s pravnega vidika zaključila gradnja prve faze novega doma upokoјencev v Idriji. S podpisom pogodbe o prevzemu novih vložkov se je naš vložek v obliki stavbe novega doma upokoјencev, zgrajene ob Arkovi ulici v Idriji, pretvoril v kapitalski delež v skupni družbi. Ta znaša 81,09 %, medtem ko je država na podlagi osnovnega vložka v obliki premoženja bivšega javnega zavoda in dodatnega vložka v obliki opreme za nov dom pridobila 18,91 % delež.

Tri jesenske mesece oziroma od preselitve oskrbovancev iz starega doma dalje smo se skupaj s predstavniki Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve trudili za registracijo preoblikovanja dotedanjega javnega zavoda za oskrbo starostnikov in odraslih s posebnimi potrebami v družbo z omejeno odgovornostjo. Prizadevanja so obrodila sadove konec leta 2011, ko je sodišče v Novi Gorici zadnji delovni dan – 30. 12. 2011 – sprejelo sklep o vpisu preoblikovanja javnega zavoda v sodni register. Če državi do predvidenega roka omenjenega preoblikovanja ne bi uspelo izvesti, družba FMR ne bi mogla vložiti stvarnega vložka v obliki novozgrajene stavbe in pogodba o javno-zasebnem partnerstvu bi zaradi neizpolnitve bistvene obveznosti ene izmed pogodbenih strank prenehala veljati. V tem primeru bi bila družba FMR upravičena od države terjati odškodnino za vloženi denar v gradnjo prve faze doma, država pa bi morala sama zagotoviti sredstva za financiranje druge faze izgradnje, kar bi glede na predvidene varčevalne ukrepe v državnem proračunu verjetno predstavljalo misijo nemogoče. Na srečo vseh, predvsem pa stanovalcev, se to ni zgodilo, tako da gradnja druge faze že od jeseni lanskega leta kljub omenjenim zapletom z registracijo poteka nemoteno in po zagotovilih glavnega izvajalca del, družbe Kolektor Koling, brez večjih zamud.

➤ Rušenje starega doma upokoјencev, na mestu katerega že gradijo drugo fazo novega

➤ Čeprav so zaradi mraza gradbinci za štirinajst dni zapustili gradbišče, v FMR zagotavljajo, da zamude ne bo

➤ Predsednik uprave družbe FMR Andrej Kren se po podpisu družbene pogodbe rokuje z nekdanjim ministrom za delo, družino in socialne zadeve dr. Ivanom Svetlikom. V ozadju je Samo Beričič, direktor nove družbe Dom upokoјencev Idrija d. o. o.

Tako kot prva faza gradnje bo tudi druga uresničena v predvidenem roku, to je do konca meseca oktobra letošnjega leta. Po opravljenem tehničnem prevzemu objekta in pridobitvi uporabnega dovoljenja se bodo vanj vselili tudi sedanji in novi oskrbovanci. Zanje bo po novem na voljo 153 postelj za dejavnost institucionalnega varstva starejših od 65 let, 11 mest pa bo na razpolago za dnevno varstvo starejših. Poleg osmih varovanih stanovanj v četrtem nadstropju druge faze so v pritličju predvideni prostori za fizioterapijo, kuhinjo, restavracijo in večnamenski prostor za vse

ostale dejavnosti, ki jih v nekdanjem domu ni bilo mogoče urediti.

Zaradi višjega standarda, ki ga vsebujejo tudi novi normativi glede domske oskrbe, bo cena oskrbnega dne po dokončani gradnji druge faze nekoliko višja. Sedanja, ki znaša 22 evrov za osnovni oskrbni dan, je neke vrste kompromis, ker prva faza doma stanovalcem še ne nudi vsega ugodja, ki jih čaka z dokončanjem del v drugi fazi. Ne bo pa to povišanje tolikšno, kot je bilo ob prehodu oskrbovancev iz starega doma v novozgrajeni del.

Živosrebrna fontana Marka Piriha

Janez Kavčič

V mali galeriji Mestnega muzeja Idrija na gradu Gewerkenegg je bila od 8. februarja do 5. marca 2012 na ogled izvirna instalacija Rojstvo Idrije 1490, ki jo je mojstrsko izdelal strojni mehanik Marko Pirih.

Na lično oblikovanem vabilu in informativnem panoju je bilo moč prebrati naslednjo kratko interpretacijo Pirihove stvaritve:

“Živosrebrno seme škafarjevih dlani je obrodilo bogato žetev. (Janez Kavčič)

Miniaturni slapovi stoterih blestečih kapljic plemenite kovine so prisposoda vedno novih knapovskih generacij, ki so pol tisočletja polnile zakladnico materialne in duhovne kulture v idrijski kotlini.

Spočetje drugega največjega živosrebrnega izvira vseh časov in rojstvo najstarejšega slovenskega rudarskega mesta pa sta botrovala tudi genezi in dediščini trajnih civilizacijskih dosežkov.”

Instalacija Rojstvo Idrije 1490 nedvomno zasluži, da jo vsaj z osnovnimi informacijami in s krajšim komentarjem približamo najširši javnosti.

Avtor je delo naslovil Rojstvo Idrije 1490 in ga datiral z letnico izdelave 2010. Lahko bi stvaritev poimenovali preprosto Škafar, morda Živosrebrni studenec ali Ob srebrnem studencu (po analogiji z naslovom priljubljene povesti Franca Jakliča iz leta 1927). Ustrezala bi tudi oznaka Živosrebrna fontana, ki jo je bilo večkrat slišati med obiskovalci razstave. Zdi se, da bi vsebinsko največ povedala opredelitev v smislu “apoteoze” ali “alegorije” živosrebrne Idrije – poveličanje oz. prisposoda našega 500-letnega mesta.

Datacija 2010 na kovinski ploščici bi lahko nepoznavalca zavajala, saj pomeni le leto dokončne finalizacije stvaritve. Dejansko je delo nastajalo kakih sedem let. Ideja se je avtorju porajala, zorela, postopno kreirala in nazadnje vendarle opredmetila – vse skupaj v ustvarjalnem procesu od leta 2005 naprej.

Najprej je treba poudariti, da pritiče Pirihovemu Rojstvu Idrije 1490 dvojno priznanje, saj gre za sintezo dveh avtorjevih odlik, vrlin in sposobnosti. Po eni strani

je dokazal svoje tehnične zmožnosti, spretnosti, znanja, tehnološko rutino in inovativnost, torej obvladovanje delovnih pripomočkov in uporabljenih materialov. Istočasno pa je uspel svojskemu artefaktu “vdihniti dušo”, doseči vsebinsko sporočilo ter izraziti metaforiko in simboliko; dejali bi, da je nakazal “sestop” v dušo in srce idrijskega 500-letnega živosrebrnega fenomena.

Posvetimo se opisu eksponata.

Tehnično brezhibno dovršeno instalacijo nosi znotraj kovinski skelet oz. armatura iz železa. Zunanje ohišje je sestavljeno iz plošč črnega granita, ki so bile natančno razrezane v kamnoseštvo v Selu pri Ajdovščini. Po žičnih “žilah” instalacije se dovaja in prevaja električna energija. S pomočjo črpalke se pretaka živo srebro, najprej v “škafarjeve” dlani, potem iz dlani navzdol v škaf in nazadnje skozi luknjico ponovno navzgor. Živo srebro tako ciklično kroži in privablja oči gledalcev v razpršeni obliki kot zvezdni prah. Dejansko je v obtoku presenetljivo majhna količina živega srebra, in sicer samo šilce oz. 25 mililitrov. Pretakanje “srebrnega studenca” sproža senzor, vedno ko zazna bližino gledalca. Zvrstijo se trije lesketajoči izlivi, vsak pa traja 22 sekund. Ko se gledalec oddalji, se pretakanje avtomatsko ustavi.

Pozornost pritegujejo “škafarjeve” dlani, ki so izvrstno plastično/realistično zmodelirane. Izdelane so iz posebne mase, katere receptura naj zaenkrat ostane majhna avtorjeva skrivnost. Dlani so bile sprva bele, po sugestiji akademskega slikarja in grafika Rudija Skočirja pa so sedaj rahlo tonirane oz. patinirane. In še najpomembnejše: fiziognomija razprtih rok, od palca do mezinca, je veren posnetek dlani Marka Piriha, kar vsekakor predstavlja dodatno kakovost njegove stvaritve, saj ji daje intimno osebno noto.

Iz rok izteka živo srebro v stoterih miniaturnih kapljicah in kot razpršen slap teče/pada v globino. Kapljice se zbirajo v škafu, kjer se v tanki plasti vode združujejo in spajajo v srebrno zlitje, v gibko blestečo naplavino, ki vedno znova odteka. Škaf je ustrezno izdelan iz avtentičnega naravnega gradiva, iz zdravega in trdnega hrastovega lesa.

Že na vabilu k predstavitvi instalacije je bilo poudarjeno, da slapovi živosrebrnih

↑ Zgodovinar in umetnostni zgodovinar Janez Kavčič, ki je na letošnji kulturni praznik spregovoril o avtorju in njegovem delu, in Marko Pirih, katerega inštalacija Rojstvo Idrije je v ozadju

miniaturnih biserov ponazarjajo sosledje vedno novih generacij, ki obnavljajo materialno in duhovno življenje v idrijski kotlini. Vsaka generacija ustvari določene dobrine, se poslovi in preda popotnico naslednji. Ciklusi se ponavljajo in nadgrajujejo, tako v človeški skupnosti kot v naravi, od semen do novih cvetov in

plodov. V tem kontekstu so dlani Pirihovega "škafarja" lahko dlani kateregakoli sejalca (v prisposodbi bi dejali Groharjevega ali univerzalnega), ki trosi semena za prihodnjo in vedno novo rast.

Pa še izrazito žlahtno, humano, vsebinsko dimenzijo je avtor nakazal s svojo stvaritvijo.

Instalacija je presegla svojo materialno strukturo in zadobila vitalnost antroposa – človeka. Vzbuja namreč antropomorfno asociacijo. Delo Rojstvo Idrije 1490 je počlovečeno s škafo, saj namiguje na rodovitni trebuh noseče žene. V tej luči se manifestira tudi kot poklon materinstvu, večnemu principu oz. viru življenja.

Nazadnje velja spomniti, da je avtor mozgal in premleval različne variante izvedbe instalacije. Na vsak način se je želel izogniti gostobesednosti in cenenosti – značilnostim, ki so pogosto lastne premnogim kičastim umotvorom in komercialnim "turističnim" spominkom. Artefakt Rojstvo Idrije je hotel izčistiti, poenostaviti in zreducirati materialno podobo na bistvene sestavine, obenem pa z jasno in nazorno formo povedati čimveč. Pri gledalcih je želel spodbuditi miselne in čustvene refleksije in meditacije. V tem smislu je nedvomno uspel, saj je v pozornih očesih vzbudil raziskujoče poglede ter v duhovnem svetu publike izzval estetsko ugodje in intelektualno resonanco.

Za "post scriptum" se odpira vprašanje, na katerega bi bilo zaželeno slišati odgovore in predloge idrijskih arhitektov (urbanistov, urejevalcev prostora), kam in kako v prihodnje umestiti oz. namestiti Pirihovo mojstrovino.

**EVT
SISTEMI d. o. o.**
Ekologija, Varnost, Trgovina

**Zakorakajte v pomlad z
našimi oblačili in obutvijo**

26,10 €

**Jeans
delovne hlače**

115,34 €

**Pohodni čevlj
Fitwell Argo**

111,50 €

**Pohodni čevlj
Fitwell Cajenne**

Vabljeni vsak delovnik med **10:00 in 15:00**
Trgovina **EVT**, Arkova 11, Idrija. Telefon: **05 37 74 840**

e-trgovina
<http://trgovina.evt.si>

Urejanje idrijske komunale

Idrija ni zgrajena po urbanističnem načrtu. In prav zato se danes tu srečujejo z velikimi težavami pa tudi potrebami za gradnjo komunalnih objektov, ki so potrebni sodobno urejenemu mestu. Pristojni činitelji težijo za tem, da bi mesto dohitelo kolikor se le da zamujeno, da bi se Idrija v prihodnje bolj smotrno razvijala. Zlasti si prizadevajo, da bi Idrija imela vse tiste komunalne naprave, ki jih zahtevajo sodoben razvoj in osnovna zdravstvena in higienska ureditev mesta.

Porast mestnega prebivalstva od ljudskega štetja 1953 leta do danes za več kot 1000 prebivalcev, dalje gospodarski in ves ostali napredek, prav tako zahtevajo, naj bi mesto urejali in gradili po smotrnih urbanističnih zasnovah. Zato program razvoja komunalne dejavnosti v mestu predvideva, da bo treba izdelati v sedanjem petletnem obdobju mnogo novih urbanističnih programov, ureditvenih in zazidalnih načrtov za vse mestne predele, da bi s tem odpravili stoletno stihijsko gradnjo in zazidavo mesta. Dalje so načrti za kanalizacijo, načrti za vodovod v srednjem in gornjem delu mesta, načrti za ureditev javne mestne razsvetljave in kompleksni načrt za nove zazidalne okoliše.

Z izdelavo načrtov bo treba pohiteti in že v tem obdobju uresničiti nekatere naloge. Na prvem mestu je dokončanje vodovoda, potem pride na vrsto kanalizacija v srednjem in vzhodnem delu mesta ter v nekaterih drugih predelih mesta. Nujna je tudi izpolnitev in modernizacija javne mestne razsvetljave. Zgraditi pa bo treba še nove ceste, ki bodo povezovale nova naselja z ožjim mestnim središčem, dokončati regulacijo Nikove itd.

Tudi razširitev in modernizacija pokopališča z zgraditvijo mrliških vež sodi med nujne naloge. S tem bi odpravili staroversko ležanje mrličev po hišah in prav tako staromodne pogrebe po mestu. Vsa naštetja in še nekatera druga manjša ureditvena dela bodo stala več sto milijonov dinarjev. Za njihovo uresničenje bo nujno poiskati vse možnosti in po primerih drugih mest uvesti tudi prispevek in delo občanov.

L. B., Primorske novice, 24. januar 1962

Tudi ribištvo na gospodarsko osnovo

Idrijski ribiči so položili obračun svojega lanskoletnega dela. Bilanca je uspešna: članov ima družina že nad 80. Proizvedenih je bilo več kot 800.000 iker, vloženih v vode pa nad pol milijona mladih postrvi in okrog 35.000 lipanov. Ribiči so ulovili 1700 kg rib v vrednosti nad milijon dinarjev.

Disciplinske postopke so ugotovili pri šestih članih in enega so izključili. Sodniku je bilo prijavljenih tudi šest nečlanov, med njimi dva inozemca.

Iztržek enodnevnih ribolovnic je znašal 247.000 din, dohodek od inozemnih turistov pa 84.000 din. To pa je premalo.

V razpravi je tajnik okrajne zveze ribiških društev dejal, da osnova ribolova ne sme biti le ribje meso. Člani morajo biti v prvi vrsti športniki in čuvarji vodnega bogastva. Ribolov je šport, oddih, rekreacija, uživanje v prirodi. Pravi ribič-športnik mora paziti, čuvati in znati pravilno ravnati z vodo in življenjem v njej. Pa ne le to. Ribolov je, kakor je poudaril predsednik družine, posebna gospodarska panoga, ribiška družina pa njena samostojna gospodarska in ekonomska enota, ki gospodari z ribogojnico in vsemi vodami.

To pomeni, da ribolov ni le šport, pač pa tudi gospodarstvo. Ribe so splošno ljudsko premoženje. In zakaj ne bi s tem premoženjem v vodi prav tako upravljali in gospodarili, kot gospodarimo na primer z lesom, ki ga posekamo v gozdu ali pa z rudo, ki jo kopljemo pod zemljo itd? Zakaj pripada riba tistemu, ki jo je ujel, pa čeprav je med redkimi ribiči, ki tudi z veseljem in prostovoljno dela pri urejanju in razvijanju te gospodarske panoge. Njegovo plačilo naj bo po delu in v denarju, ne pa v blagu. Blago naj gre na trg, dohodek pa nazaj v enostavno in razširjeno reprodukcijo.

Da bi to uresničili bi morali izvesti sledečo reorganizacijo. Ločiti bi bilo treba športni ribolov od gospodarstva. Družine in društva bi na ta način postale čiste športne organizacije, lovišča z vsemi objekti pa naj poslujejo kot gospodarske organizacije. Tako bi se ta panoga gospodarstva, ki je še vedno smatrana kot privilegij posameznikov, vključila v naše gospodarstvo.

Ribolov kot gospodarsko panogo bo treba bolj vključiti v naš turizem in doseči, da postane močnejši vir deviz. In še nekaj. Naši oblastni in drugi organi niso doslej še nikdar obravnavali problematike te gospodarske dejavnosti niti ne določajo politike njenega razvoja. Tudi v perspektivnem programu razvoja je izpadla. To pa pomeni, da je treba prekiniti z dosedanjim odnosom do bogastva v vodi in se znebiti misli, da je to področje gospodarstva le domena manjšega števila državljanov in njihovih organizacij.

L. B., Primorske novice, 7. februar 1962

Združitveni občni zbor gasilskih društev v Idriji

Iz problemov, ki so se pojavljali vrsto let v prostovoljnem gasilskem društvu Idrija, in potreb po močni in strokovno dobro organizirani gasilski službi v mestu, se je že pred časom porodila misel, naj bi se gasilsko društvo rudnika in mestno društvo združili. Bilo je o tem mnogo razprav, ki so pokazale, da so dozoreli pogoji za združitve, do katere je prišlo na skupnem občnem zboru 18. februarja. Občni zbor je pokazal enotno voljo gasilcev obeh društev in njihovo skrb za razvoj gasilstva v mestu.

Poročila o dosedanjem delu društva so podali predsedniki. Dejavnost rudniškega društva je bila v preteklem letu usmerjena v glavnem na dvig tehnično – strokovne izobrazbe gasilcev ter razvoj preventivne službe. Člani so se udeležili tudi republiškega in okrajnega tekmovanja in za dosežene rezultate prejeli javno priznanje.

Šibkejša pa je bilo delo v mestnem društvu, kjer se je zbrala pretežno mladina, polna dobre volje in delovne vneme. Zato upamo, da bo v novem društvu imela možnosti za delo in razvoj.

Tudi materialni pogoji združevanja društev so prav v tem času zelo ugodni. Novo društvo bo imelo kar dva nova gasilska avtomobila, precej nove opreme, pa tudi večje možnosti, da bo temeljito preuredilo svoj gasilski dom sredi mesta.

To je prvi primer v Sloveniji, da sta se združila industrijsko in mestno gasilsko društvo, verjetno pa ne bo dolgo edini.

L. B., Primorske novice, 28. februar 1962

December, januar, februar 2011/2012

December

1. december – V Razstavišču Nikolaja Pirnata na idrijskem gradu so odprli razstavo, na kateri se je po petnajstih letih razstavnega molka vnovič predstavil akademski slikar Jurij Pfeifer. Njegov opus je na prvi pogled videti zelo raznolik, povezujeta pa ga osnovna elementa ekspresivne, pogosto neharmonične in očesu utrujajoče barvne kombinacije in ženska figura. Po besedah umetnostne zgodovinarke Monike Ivančič Pfajfar je ta zelo vitka, sloka, skoraj shirana ikona, nato fantazijsko preoblikovana razpadajoča pojava, slepa z razgaljenimi organi in kitami, ki se na koncu kot barvni odblesek zlije v široko praznino pokrajine.

11. december – Skupina za oznanjevanje pri idrijski župniji, ki jo vodi Nande Rupnik, je v galeriji kripte v ulici sv. Barbare pripravila enotedensko razstavo jaslic. Odziv razstavljalcev je bil dober, saj je bilo na ogled približno 50 jaslic, podobno število kot na lanski razstavi. Poreklo videnih je bilo zelo različno. Nekatere so prinesli iz ZDA, druge iz Palestine, tretje iz zahodnoevropskih držav. S pomočjo idrijske župnije je bila tako že drugič zapored na ogled pestra kulturna dediščina. Ker nekateri z jaslicami še vedno krasijo svoje domove, so razstavo pred božičnimi prazniki podrli.

15. december – Idrijska občina je s samodejnimi napravami začela meriti hitrosti v naseljih. Pri tovrstnih meritvah hitrosti občinski redarji ne ustavljajo

voznikov, ki so prekoračili s splošnim prometnim predpisom ali prometnim znakom omejeno hitrost vožnje, ampak naprava podatke samodejno slikovno dokumentira. Osnovni cilj meritev hitrosti sodi med prizadevanja idrijske občine za celostno ureditev in povečanje varnosti v cestnem prometu, zlasti v naseljih.

15. december – Pisatelj Ivan Bizjak, črnovrški rojak, upokojeni pedagog, založnik in kulturnik je ob 75-letnem življenjskem jubileju v Mestni knjižnici in čitalnici v Idriji predstavil svoje najnovejše delo z naslovom Spominčki iz veselja in posmrtnice. Pred tem ga je v Mestni hiši sprejel župan Bojan Sever, s katerim sta obudila spomin na čase, ko sta se osnovnošolec Sever in ravnatelj Bizjak srečevala na hodnikih spodnjeidrijske osnovne šole.

18. december – Idrija je včasih štela za kolesarsko prestolnico Primorske. V lepem sončnem vremenu so marljivi organizatorji nas pragu skorajšnjega jubileja v Meji spet pripravili kolesarski spektakel, ki so ga poimenovali Božični ciklokros. Po dvajsetih letih, takrat je bila namreč podobna preizkušnja v Spodnji Idriji, je v vseh kategorijah nastopilo več kot 70 kolesarjev iz Hrvaške, Turčije in Slovenije.

19. december – Idrijska Območna obrtniško – podjetniška zbornica, ki združuje več kot 580 obrtnikov iz idrijske in cerkljanske občine in skupaj z zaposlenimi šteje skoraj 1.100 članov, je na slavnostni skupščini na

idrijskem gradu Gewerkenegg podelila jubilejna priznanja. Lahko bi dejali, da je na svojem območju omenjena zbornica po velikosti četrto podjetje, zagotovo pa edino s tako razvejano dejavnostjo, je dejal njen predsednik Rado Razpet. Tokratnih jubilarcev je bilo 31, med njimi jih je največ prejelo priznanja za 20 let dela v obrtništvu, Anton Ivan Munh pa je za 40 let dela v obrtništvu prejel jubilejno priznanje.

20. december – Cerkljansko rokodelsko društvo Driklc je v Muzeju v Cerknem odprlo tradicionalno razstavo ročnih izdelkov, s katero je že po tradiciji popestrilo božične in novoletne praznike. 35 članov tega cerkljanskega društva je na ogled postavilo več kot 150 rezbarskih izdelkov iz najrazličnejših materialov. Sredi januarja je bila razstava na ogled tudi v razstavišču Črni orel v Idriji.

23. december – V dvorani Centra šolskih in obšolskih dejavnosti na Vojskem so predstavili knjigo o najvišji vasi na

Primorskem, ki jo je napisala Renata Hvala, dolgoletna učiteljica v tej vasi in sedanja predsednica KS Vojsko. Avtorica je v obsežni monografiji z naslovom Vojsko združila najmanj tri desetletja popisovanja Vojskarjev in Vojskega ter vsega, kar se tako ali drugače navezuje nanj. Monografiji sta priloženi "vovkalca" in "trmalca" dve stari družabni igri, s katerima so si Vojskarji krajšali čas v dolgih, mrzlih in s snegom obdarjenih zimah.

29. december – V idrijski Modri dvorani se stalno nekaj dogaja. Za njeno vzdrževanje in polnjenje skrbi podjetje Sineta Pečelina Ydria sport. Skupaj je bilo leta 2011 v Modri dvorani najmanj 69 prireditev, od tega največ športnih, in sicer 52, 5 pa so jih pripravili za koncert Kolektor. Zadnjikrat je bila zasedena decembra, ko je imela novoletni koncert dalmatinska klapa Cambi s pevcem Tedijem Spalatom.

30. december – Člani idrijske ribiške družine so na čelu z gospodarjem Zoranom Ježem iz svojih ribolovnih vod več dni odlavljali soške postrvi, ki so jih nato osmukali in iz iker v ribogojnici na Kanomljici vzgojili jato mladice soške postrvi. S fotoaparatom smo jih ujeli na delu v kapitalnem revirju med Idrijo in Spodnjo Idrijo, kjer so odlovili soške postrvi za višek iker. Iz njih naj bi predvidoma v bazenih svoje ribogojnice, ki je že sanirana po virusu IHN, vzgojili najmanj 300.000 mladice soške postrvi, ki jih bodo kasneje vložili v gojitvene potoke.

Januar

5. januar – ICRA, cerkljanska občina in tamkajšnja LTO Laufar so v nakladi 5.000 izvodov založili žepno zgibanko z naslovom Cerkljanska. V njej se z osmimi izdelki predstavlja sedem pridelovalcev in izdelovalcev različnih živil in etnoloških

predmetov. Sir očanc v unikatni embalaži, ki si je leta 2010 zaslužil tudi razglasitev za najboljši izdelek Idrijsko – Cerkljanske regije, odličen gozdni med, lesena posnetka neandertalčeve piščali in cerkljanskega pusta, lesene skledе dveh izdelovalcev, nakit iz srebrne niti in ročno pletene nogavice iz ovčje volne Jožefe Peternelj iz Gorenjih Novakov.

6. januar – Medtem ko so v Kranjski gori pripravili akcijo za promocijo varnega smučanja so imeli na črnovrškem smučišču SC Cerčno za šolnike, organizatorje šol v naravi in športnih dnevov posvet na temo "Smučajmo varno". Udeležilo sega je 30 predstavnikov severnoprimorskih šol. Prijavilo se jih je še več, vendar so jih morali zaradi pomanjkanja prostora, odkloniti.

12. januar – V Tolminu so najprej predstavili, nato pa so na mostarskem jezeru, kjer se Idrija izliva v Sočo, namestili plavajoči robot s senzorji za nadzorne meritve v vodah. Z njim bodo merili prisotnost živega srebra v vodnih telesih, kot so denimo zajetja, obalna morja, jezera in reke. Gre za raziskovalni projekt EU HydroNet, ki ga že izvajajo Italijani.

14. januar – Na občnem zboru idrijskega čebelarkega društva so ugotavljali, da je bila lanska letina slaba, da pa na srečo čebel ni tako zelo hudo prizadela najpogostejša bolezen, to je varoja. Veliko pa je bilo rojenja čebel, tiste, ki niso nabrale dovolj medu za lasten razvoj, pa je bilo treba hraniti.

17. januar – Mlada študentka Lucija Rejc iz Šebrelj se je predstavila bralcem v cerkljanski knjižnici Franceta Bevka. Tokrat se je predstavila že s svojim drugim romanom z naslovom Ocean. Pisati je začela že pri dvanajstih letih in je doslej napisala za dve knjigi.

20. januar – Predstavniki idrijske občine in mestne krajevne skupnosti so prevzeli ključne rudniških objektov pri Kajzerju, potem ko so območje jaška Delo odkupili. RŽS v likvidaciji mora namreč prodati vse premoženje, ki ni v funkciji zapiralnih del. Razliko do cene vzdrževanja jame pa financira državni proračun.

27. januar – Na sejmu Turizem in prosti čas na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani se je predstavila tudi Idrijsko – Cerkljanska podregija. Sodelovala je skupaj s tremi posoškimi občinami. Vsi skupaj so nastopili z zgodbami, ki jih povezujejo.

30. januar – Teden prej so v kletne prostore stanovanjskega bloka na Tomšičevi ulici v Idriji, kjer najbolj seva radon, namestili prezračevalne naprave, s katerimi bodo spremljali zmanjšanje koncentracij omenjenega škodljivega plina, zdaj pa še merilne naprave. Če ne bo uspeha objekta ne bodo porušili, pravi dr. Urška Repinc. Prezračevalni sistem in delo je plačala idrijska občina, aparature za merjenje radona pa je zaenkrat brezplačno posodil Institut Jožef Stefan.

31. januar – Predstavniki idrijske občine so pred odhodom v francoski Annency, ki so mu predali naziv Alpsko mesto leta, pripravili novinarsko konferenco. Na njej so spregovorili o projektu, njegovem pomenu, izkušnjah in rezultatih. Kljub temu, da so naziv predali Annencyju bodo nadaljevali z začetimi projekti in se lotili novih, je zagotovil župan Bojan Sever.

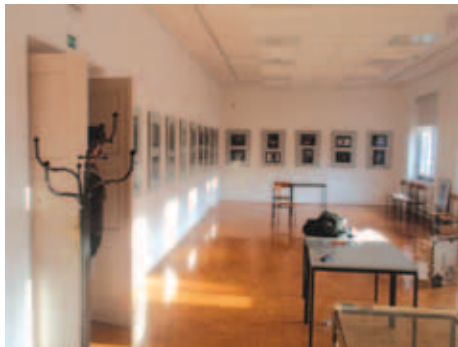
Februar

14. februar – Na pokriti kmečki tržnici v Idriji so predstavili koledar Laufarija Cerknjo 2012. Založila sta ga skupaj ICRA in Založba Porezen iz Cerknega. Njegova

posebnost je v tem, da ima kar 14 listov. Izšel je v nakladi 500 izvodov, zanj pa sta se založnika odločila, ker Cerknjo kaj podobnega ni imelo že več desetletij.

17. februar – V Cerkljanskem muzeju so odprli mednarodno bienalno razstavo Maska 2012. Na njej so sodelovali avtorji z več kot 120 fotografijami na temo pustne maske in ostalo. V Cerkljanskem muzeju, ki odstopi prostor za razstavo, je mogoče videti tudi vse doslej nagrajene fotografije cerkljanskih laurarjev.

18. februar – Pustno društvo Grapa vsako leto pripravi pustovanje na aktualno temo. Letos so organizirali olimpijske igre mizerne dobe.

22. februar – Med zimskimi počitnicami so v Akvariju M v Idriji organizirali prvi vseslovenski sejem imenovan Akvaristika. Če odmislimo omenjeno Akvaristiko akvarij, ki ima velike načrte, na leto obišče okrog 5.000 ljudi.

29. februar – Tokratni februar si ne bomo zapomnili samo po prestopnem, temveč tudi po polarnem mrazu. Bilo je kar dva tedna, da se tudi dnevna temperatura ni dvignila nad ničlo. Ker je bila pred tem skromna moča, je Idrija zaradi nizkega pretoka zamrznila.

Idrijčani s pomočjo vojakov čistili nelegalna odlagališča

24. marca je bil dan za vseslovensko akcijo "Očistimo Slovenijo v enem dnevu". Akciji se je pridružila tudi občina Idrija. Naloga idrijske občine in Komunale je bila, da vsem sodelujočim v akciji zagotovita rokavice in vrečke za smeti ter poskrbita za odvoz zbranih odpadkov. V občini Idrija je, glede na Register divjih odlagališč, ki je dostopen na internetni strani Očistimo Slovenijo 2012, 142 divjih odlagališč. Od teh je 50 takih, ki vsebujejo tudi nevarne odpadke. Večina odlagališč je manjših od 10 m³, trije pa so večji od 250 m³. Ker so navedene podatke o nelegalnih odlagališčih zbrali med akcijo pred dvema letoma, so nekatera odlagališča tudi že očiščena. V letošnji akciji je pri čiščenju enega od večjih odlagališč sodelovalo tudi 10 vojakov 11. bataljona za zveze Slovenske vojske iz Vrhnike. Ti so z vozilom z vitlom čistili težko dostopno črno odlagališče med Mokraško vasjo in Ledinskim Razpotjem. Čeprav je bila letošnja akcija manj odmevna, kot prva, v kateri je na področju idrijske občine sodelovalo 43 društev, 5 šol/vrtcev oziroma skupaj okrog 1700 prostovoljcev, je vseeno pokazala, da nam za našo okolico ni vseeno. Akcije se je udeležilo okrog 1200 udeležencev.

Japankajne – japonski mesec

Maja Vojska

Klub idrijskih študentov je dogajanje v mesecu marcu posvetil deželi vzhajajočega sonca – Japonski. Idrija deli posebno vez z japonskim mestecem Minamata, zato je bila želja, da v luči navezovanja stikov z Japonsko občani tudi поблиžje spoznajo to deželo, njihove navade in kulturo.

Ideja

Občina Idrija je v lanskem letu začela snovati posebno vez z japonskim mestecem Minamata, saj mesti družita in povezujeta sorodni zgodovinski izkušnji z živim srebrom. Poleg občine so k povezovanju pristopili tudi v Klubu idrijskih študentov. Njihov namen je bil, da s pomočjo japonskega veleposlaništva v Ljubljani

vzpostavijo stik z morebitnimi študentskimi organizacijami in klubi v Minamati, katere bi povezovali podobni interesi. Kljub temu da odgovora še niso dobili, so optimistični, saj menijo, da bi lahko s povezavo v obliki izmenjav, s skype-konferencami o različnih tematikah, s promoviranjem bendov in podobnih aktivnostih obe strani pridobili zanimivo izkušnjo.

Projekt Japankajne je začel nastajati vzporedno z obiskom minamatskega župana v Idriji in se odlično skladal z idejo KIŠ-a o oblikovanju dogajanja po tematskih mesecih. V prvem tematskem mesecu so se posvetili Japonski; predstavili so deželo, ki je idrijski občini, ne glede na podobno izkušnjo z živim srebrom, kulturno še vedno zelo daleč.

Dogajanje

Žan Menart, eden izmed organizatorjev Japonskega meseca, komentira izbrano ime: "Ime Japankajne zveni idrijsko, a iz njega še vedno razberemo, da bo govora o Japonski."

Spoznavanje Japonske se je pričelo s potopisnim predavanjem fotografa in popotnika Tomaža Hožiča, ki je s prve roke predstavil kulturo in življenje v državi. Po slikovitem orisu dežele so organizatorji postregli tudi temi primerno hrano in jedačo, suši in sake, in predstavili zanimive spote nekaterih japonskih glasbenikov.

Zanimivo tematiko pa predstavlja tudi slog oblačenja predvsem pri mladih na Japonskem. Žan je njihovo modo opisal tako: "Če imaš v Sloveniji dve barvi neprimerno kombinirani, je to že škandal. Tam pa z vsaj tremi neskladnimi barvami že nisi „in“." Teža zanimivega fenomena so se dotaknili na predavanju kulturologinje Eme Lukan, imenovanim Japonska ulična moda. Desetega marca so se odvijale delavnice origamija, ki jim je sledil japonsko obarvan filmski stik v filmskem gledališču. Predvajali so znano risanko najbolj znanega japonskega ustvarjalca animejev (japonska risanka ali risani film z določenimi vizualnimi in vsebinskimi podobnostmi) Hayaa Miyazakija, ki se ga je oprijel vzdevek japonski Walt Disney. Sledila pa je še projekcija japonskega trilerja Inju: Zver v senci.

Dotaknili so se tudi posebne literarne zvrsti te dežele, literarni večer poezije haiku je vodil Primož Repar. Primož je velik poznavalec te zvrsti, med drugim tudi urednik revije Apokalipsa, ki vsako leto priredi natečaj haikujev in jih kasneje izda. Letošnja, še sveže izdana, je bila tega večera tudi predstavljena.

Japonski mesec so v KIŠ-u zaključili s koncertom glasbenika N'Toka. Z Japonsko ga veže posebna vez, tam tudi večkrat izvaja svoje koncerte. Zadnji pa se je v sodelovanju s slovenskim ljubiteljskim društvom animejev iz Ljubljane odvijal Anime-večer, kjer so predvajali peščico posebnih risank.

Poglavitni namen Japonskega meseca je bil predvsem opustitev naših stereotipov o Japoncih, ki po besedah Žana v naših glavah še vedno predstavljajo ikono turista s fotoaparatom v roki. Priložnosti, da izvemo kaj novega o tej kulturi, bo še več in mesec marec je bil prijeten spoznavni začetek tistega, kar še pride.

Ko se združi zanimanje za tehnične poklice in občudovanje umetnosti

Robert Šabec

V Gorazdu, rojenem v poznani idrijski družini prosvetarjev, se je že od otroških let prepletalo zanimanje za tehnični poklic z občudovanjem umetnosti. Oboje ga spremlja skozi vse njegovo doseganje življenje. Idrijo je prvič zapustil po opravljenem drugem letniku naravoslovno-matematične gimnazije, ki jo je nadaljeval v programu Mednarodne mature (IB) v Mariboru kot predstavnik prve generacije. Leta 1992 se je vpisal na Fakulteto za arhitekturo v Ljubljani. Želja po tehničnem ustvarjanju in hrepenenje po lepem sta botrovala, da je že med študijem na različnih natečajih prejel več nagrad, po njegovih načrtih pa je bilo pozneje realiziranih tudi več deset objektov.

Poleg študijskih obveznostih se je Gorazd Trušnovc sprva sicer le ljubiteljsko vseskozi ukvarjal tudi s publicistiko. Objave so sledile domala ena za drugo. Še ne dvajsetletni fant je že objavil svojo prvo knjižico z naslovom "Glavna literarna oseba kot dominantna semantična enota v romanu Drobtinice". Roman danes priznanega in uveljavljenega domačega pisatelja Mihe Mazzinija je takrat buril duhove in z leti med mladimi postal pravcati "best-seller". "Pravzaprav sem šele med študijem arhitekture ugotovil, koliko skupnega ima s filmsko režijo – v obeh primerih gre za oblikovanje prostora in postavitev človeka v njem, za kreiranje pogledov, usmerjanje svetlobe, ustvarjanje atmosfere, za nujnost vnaprejšnjega premisleka in načrtovanja ... Študij je pripomogel k razvoju prostorske predstave, vizualne opismenjenosti in delovne discipline. Zdelo se mi je tudi, da gre za varnejši poklic od filmskega, ki je konstantno v krizi, a od kolegov danes slišim, da je recesija na vseh področjih," pove Gorazd o podobnostih med študijem arhitekture in lastnim delovanjem na področju kulture.

Poklicna pot Gorazda Trušnovca se je namreč vse bolj pričela prevešati v kulturniško-publicistične vode. Le leto dni kasneje je že postal urednik za kulturo pri študentski reviji Tribuna. Njegovo strast pa

je vse bolj usmerjala k filmu. Leta 1993 je pričel objavljati filmske recenzije in eseje v Tribuni ter na TV Slovenija. Dve leti kasneje pa Gorazda Trušnovca že zasledimo med ustanovnimi uredniki revije PC&mediji. Vse do leta 2001 oziroma preoblikovanja v revijo Escape jeseni 2002 je tu deloval kot urednik filmskih in video strani.

Pot na filmske festivale v Cannes, Karlove Vary, Berlin ...

Gorazd Trušnovc je med leti 1995 in 2000 postal domala "hišni" filmski kritik kulturnega štirinajstdnevnikar Razgledi in hkrati tudi vse bolj uveljavljeno ime na domači filmski sceni. Sledila je pot v tujino, kjer je redno spremljal vse pomembnejše evropske filmske festivale – Cannes, Karlovy Vary, vse do Berlina. "Včasih mi je to udejstvovanje pomenilo več kot danes, vedno pa je zanimiva možnost srečanja z vznemirljivimi ljudmi, soočanja z drugačnimi načini razmišljanja in nujnostjo dobro artikulirane argumentacije. Izkušnja je dragocena tudi zaradi spoznanja, kako majhen je v resnici svet – če si dovolj odprt, lahko precej kmalu spoznaš večino ljudi, ki se ukvarjajo s tvojim področjem ..." Leta

1998 postane njegovo ime prepoznano tudi izven Slovenije, saj postane aktiven član mednarodnega združenja filmskih kritikov FIPRESCI. Kot član okroglih miz in žirij je bil prisoten v Cannesu leta 1999, leto dni kasneje v Kijevu, sledili so Novi Sad, Istanbul, Perm, Karlovy Vary ... "Pri udeležbah v raznih žirijah je bila najbolj presenetljiva ugotovitev, kako slučajni so lahko načini, da se pride do nagrade – še tako resna in 'znanstvena' metodologija izbiranja lahko privede do povsem nepričakovanih rezultatov – neredko se zgodi, da dobi na koncu nagrado nekdo, ki ni bil nikogaršnji favorit. V glavnem, vse nagrade velja jemati s ščepcem rezerve," o zakulisnem dogajanju v filmskem svetu še doda Gorazd.

A kljub uspešni mednarodni poti in "pohodom" po tujini se je vedno z veseljem vračal tudi v Idrijo. V rodnem mestu je kot soorganizator leta 1999 sodeloval pri mini festivalu art-filma.

Ob tem pa so njegove revijalne objave postajale vse številčnejše. S svojimi članki, esei in filmskimi recenzijami je postajal stalnica v domala vseh pomembnejših

domačih revijah, posvečenih filmu. Pisal je za Razglede, revijo Ekran in Ampak, PC&mediji, objavljaj prispevke v Dnevniku ter na Radiu Slovenija ... Vse od leta 2002 do leta 2010 je filmske kritike redno objavljaj tudi v Delovi prilogi Polet; teh se je nabralo toliko, da je leta 2004 pri založbi V. B. Z. izšel knjižni izbor njegovih tekstov o filmih z začetka milenija "Planet teme".

Njegovo delovanje je pustilo močan pečat tudi v ožjih, strokovnih filmskih krogih. Ime Gorazd Trušnovec je postalo vse bolj prepoznavno in leta 2006 je za svoje delo prejel stanovsko Stritarjevo nagrado za najboljšega mladega kritika.

A na področju filma ni ostajal le recenzent, član strokovnih komisij, urednik ... V njem je namreč vseskozi kipela tudi želja, da se s filmom "spoprime" tudi kot njegov (so) ustvarjalec.

Leta 1998 se je preizkusil kot asistent produkcije in v najstniški komediji "V petek zvečer" nastopil v vlogi stranskega igralca. Istega leta je sodeloval tudi v scenaristični šoli Pokaži jezik. S filmskim scenarijem z naslovom Srečka, ki ga je tedaj napisal, se je leta 2000 na Evropskem Pitch Pointu uvrstil med dvajset najboljših scenaristov. Napisan je po motivih resnične življenjske zgodbe in v duhu angleške črne komedije. Gorazdovo delo je bilo opaženo tudi v domovini in prejelo prvo nagrado na Mobitelovem razpisu za najboljši še neposnet scenarij. Scenarij za film Srečka je bil poleg njegovega naslednjega scenarija za kratki animirani film Žoga uvrščen tudi v program Filmskega sklada Republike Slovenije.

Jeseni 1999 je načrtoval dokumentarni film "Tranzicijski Don Kihot", ki ga je naslednje leto režiral Amir Muratović. Maja 2001 je bil film predvajan kot dokumentarec meseca na TV Slovenija in bil marca 2002 na ogled tudi na festivalu slovenskega filma v Portorožu. Gorazd Trušnovec je pri tem projektu sodeloval kot koscenarist in asistent režije. Podobno se je njegovo sodelovanje godilo tudi pri dokumentarnem filmu "1999 SIT" in pri dokumentarnem feljtonu "Kaliber 46". Obe deli sta potekali v produkciji TV Slovenija ter v režiji Rene Maurin.

Gorazd Trušnovec in beletristika

Tudi na področju beletristike je v Sloveniji ime Gorazda Trušnovca poznano. Dober ducat njegovih kratkih zgodb je bilo objavljenih v osrednjih literarnih revijah, kar nekajkrat pa so bile na raznih natečajih tudi nagrajene. Prejel je priznanje ZKOS, nagrado za študentsko kratko zgodbo in bil predlagan v izbor za nagrado Slovenskega knjižnega sejma. Beletristika je gotovo eno

od področij, ki se jim bo Gorazd posvečal tudi v prihodnje.

V evidenci COBISS-a se trenutno nahajajo zaznamki o 103 pomembnejših publicističnih enotah, katerih avtor je prav Gorazd Trušnovec. Naj pri tem še omenimo, da je med leti 2000 in 2009 deloval tudi kot član uredniškega odbora zbirke Beletrina Študentske založbe v Ljubljani, kjer je med letoma 2008 in 2009 razširil področje delovanja in postal urednik video prispevkov spletnega portala AirBeletrina.

Zadnja tri leta je Gorazd Trušnovec glavni in odgovorni urednik revije Ekran, ki od začetka izhajanja leta 1962 prvič tako dolgo vztraja kot mesečnik, kar v petdesetih letih obstoja ni uspelo še nobenemu uredniku. Še posebej je to dosežek za te čase krize tiskanih medijev in splošne recesije. Le želimo si lahko, da bo tako tudi v prihodnosti. Revija se pod njegovim vodenjem bolj posveča filmski praksi kot filmski teoriji, razširila se je njena dostopnost, postala je bolj ažurna, aktualna in komunikativna, v njej je več intervjujev in predstavitev avtorjev, kljub temu pa ostaja zavezana resnemu razmišljanju o filmu.

"Do aktualne problematike združevanja ministrstev sem zadržan, moti me predvsem to, da niso bile javno predstavljene (opravljene?) nobene analize povečanja učinkovitosti in pričakovanih rezultatov. Po malo manj kot dvajsetih letih dela na tem področju sem prepričan, da je kulturna infrastruktura potrebna resne reforme, a dvomim, da bodo predvidenim rezom kar počez sledili pozitivni učinki," o zadnjih dogodkih na področju kulture pove Gorazd.

Vsekakor pa ne moremo mimo njegovega zadnjega dosežka. Gorazd Trušnovec je zadnji dve leti poznan tudi kot programski direktor največjega domačega filmskega dogodka v Sloveniji, Festivala slovenskega filma v Portorožu.

Glede njegovih ciljev v prihodnosti pa lahko še zapišemo, da ustvarjalnih in svežih idej, ki jih namerava uresničiti v prihodnje, Gorazdu prav gotovo ne primanjkuje. Poleg svežih projektov, povezanih z Ekranom, ki se mu zadnja leta najbolj intenzivno posveča, ima v pripravi samostojno knjigo intervjujev z Vojkom Duletičem ter več filmskih in knjižnih projektov.

Kaskader d. o. o. – branje za lepše spanje

Vsi zdravi, vsi celi, vsi nepoškodovani – to je nekaj. Težko leto 2011 je za nami, preživeti bo treba letošnje, ki bo, milo rečeno, še težje. Ob koncu se bomo ponovno prešteli. V gradbeni dejavnosti ni ravno pomlad, ko začnemo brstenje. Sicer nas rešuje dejstvo, da smo mojstri za veliko stvari in s tem posledično pridobivamo dejavnosti širokega nabora del. Tistih, ki jim pravimo ocvirki, oziroma uporabljamo naš slogan – kjer se drugi ustavijo – mi začnemo – pa ni za vse leto.

Med bolj zanimivimi deli (beri tudi bolj zahtevnimi in nevarnimi) je bilo čiščenje podrtega drevja v soteski Vintgar. Izvedbeno zelo zahtevno, saj so bila drevesa velika in manipulacijskega prostora ni bilo. Mirni živci in preudarnost z uporabo raznih škripcev in vitlov lahko uspešno ter varno zaključijo delo.

V Franji smo čistili zaščitne – lovilne – mreže, ki preprečujejo padec kamenja v sotesko. Izvedba del nam je nekako pisana na kožo, saj je treba uporabljati kombinacijo uma in mišic. Vsak pripomoček se na delovišče prinese na hrbtu, da se delo olajša in konča. "Mi je treba tega?" si misliš sam pri sebi, ko grizeš strmino pred sabo s 30 kg tovora, iskaje prehode v prepadni strmini moker od potu. In si odgovoriš: "Nekje moram biti, je pa že lepše na zraku, soncu kot v kakšnem zaprtem prostoru in še tečnega šefa vidim ravno prav – to je – malo." Team – kolektiv – sotrpini, ti v takih trenutkih dajo notranjo moč ter voljo (pa petnajstega v mesecu, ob plači).

Glede na izkušnje ter odzivni čas bi lahko rekel, da smo postali dežurna enota pri reševanju različnih skalnih podorov. Tako smo v prvi fazi sanirali odlom na Kraškem robu nad vasjo Podpeč, pri Colu pa pobočje nad hišo. Tam je namreč večja skala padla skozi streho v bivalni del hiše.

Podili (delali) smo se okoli Triglava, v brežinah nad državnimi cestami (Zala, Trnovo pri Kobaridu ...).

Trenutno smo operativno zasedeni do roba svojih zmogljivosti. Izvajamo gradbena dela na delu novega 2 x 400-kilovoltnega daljnovoda Beričevo–Krško in 2 x 110-kilovoltnega daljnovoda Beričevo–Trbovlje. Hkrati vzporedno izvajamo dela še za stalne naročnike, obnavljamo energetske in telekomunikacijske linije.

Za piko na i je poskrbel investitor LTO Sotočje. V Tolminskih koritih se obnavljajo dostopne poti, razgledne ploščadi in zaščitne ograje. Dela sicer izvaja lokalno specializirano podjetje, a logistika je naša. To pomeni, da je treba gradbeni material spraviti na zelo zahteven teren. Po ogledu dane situacije sledi "praskanje po glavi", razmišljanje, ne izdelava doktorske naloge, ampak preproste, učinkovite ter donosne rešitve problema. Naslednja faza je izbor ustrezne opreme, ki ji sledi še podfaza prilagoditve in izdelave opreme. Če je potrebno, se reže, vari ... A-testov in izjav rajši ne bi opisoval, čeprav na koncu v knjigi ukrepov, ki je na delovišču, koordinator iz varstva pri delu nekako potrdi, da smemo z delom začeti.

Sicer včasih ne razumem ravno vseh ukrepov, ki jih določi koordinator varstva pri delu. Na nekem delovišču, ki je, kje drugje kot na terenu v "grmovju", moramo med drugim nositi tudi oranžni brezrokavnik. Razlaga – da vas lovci ne zamenjajo za divjad (mi lovci se pa pri odstrelu odločamo glede na spol in starost divjadi in ne vem, kako bi lahko zamenjal človeka za divjad). V primeru, da bi bilo to celo mogoče, sem predlagal nov ukrep s podobno verjetnostjo kot prej omenjeni. Nad našim deloviščem je koridor za letala, ki pristajajo na Brniku. Predlagam, da bi na čeladah nosili radarski odbojnik, da bi letalo v primeru prenizkega položaja na podlagi radarske slike naših odbojnikov do časa popravilo višino – nikoli se ne ve. Rezultat mojega predloga je bil, da so nekateri dvignili glas (tisti "ta pravi" z vrečo), jaz – jaz se bom pa naslednjič raje ugriznil v jezik, stisnil zobe, se usedel na kolo, izvrgel vso notranjo napetost in si eno zapel – Obladi, oblada ...

Do naslednjega leta, pozdrav vsem.

Peter Poljanec

KASKADER
ZAHTEVNA TERENSKA DELA

Kaskader d.o.o.
Sp. Kanomlja 66
5281 Sp. Idrija
tel.: 00386 (0)5 372 82 70
faks: 00386 (0) 5 372 82 72
GSM: 00386 (0) 41 611 891
E.mail: kaskader@siol.net
www.kaskader.si

KAŠKADER

ZAHTEVNA TERENSKA DELA

B TRANSPORT SLOVENIJA

KOLEKTOR

Informator

ČASOPIS KONCERNA **KOLEKTOR** • Marec 2012

Je bila proizvodnja kolektorjev tolažilna nagrada?

Tovarna kolektorjev v izgradnji je nastala, ker so v takratnem Simpleksu in na občini iskali nekaj novega. Povezali so se s kranjsko Iskro, ki je imela močan razvoj in štiri programe, za katere je iskala nove lokacije, med drugimi avtoelektrika, kolektorji, dinama za kolesa itd. V Idriji so se namreč zavedali, da bo rudnik prej ali slej omagal. Čeprav je imel denar, jim slednji ni priskočil na pomoč, sicer bi bila v Idriji namesto kolektorjev urejena proizvodnja, kakršna se je selila naprej v Šempeter, Idričani pa so za tolažbo dobili proizvodnjo kolektorjev. Pripravili so celo prostore, ki pa niso bili primerni za industrijsko proizvodnjo.

Rudnik se je preprosto obnašal kot kralj. Večstoletno kraljevanje Idriji ga je uspavalo. Praksa je bila, da se brez rudnika v Idriji ni nič zgodilo. Zato ne preseneča, da se je dan pred sejo občinskega odbora aktualni župan posvetoval pri njih. Rudnik je bil v šestdesetih letih še vedno alfa in omega vsega in je imel absolutno oblast, moč in vpliv.

Tovarna kolektorjev je zato nastala v velikih težavah, ki jih je povzročal predvsem rudnik in manj drugi. Nasprotoval je tovarni, ki so si jo v Idriji tako zelo želeli. "Na mladih svet stoji," pravi pregovor. In prav njim gre zasluga, da je proizvodnja kolektorjev prišla v Idrijo in postala to, kar danes je. Koliko nagajanja in preprirov je namreč bilo, preden je v mestu zaživela proizvodnja, ki je zaposlovala nekvalificirano in žensko delovno silo. Čeprav je bilo pri rudniku veliko izobraženih, niso šli z duhom časa naprej. To jih je med drugim tudi povozilo, ne samo kasnejša nizka svetovna cena edine tekoče kovine in naknadna ekološka ozaveščenost.

Tovarna kolektorjev v izgradnji je namreč nastala, ko se o pričakovanih težavah idrijskega kralja sploh še ni govorilo. Zaposleni na rudniku so sedeli na lovorikah, bili so v glavnem statisti, saj jim je živo srebro bolj ali manj stoletja pritekalo iz zemljinih nedrji. Medtem je naše gospodarstvo v tistih časih napredovalo hitreje kot japonsko, a so ga na žalost uničili. Zakaj, ni predmet omenjenega pisanja. Takšni časi so bili in v takšnih časih so idrijski občinarji imeli dovolj poguma in smelosti, da so kljubovali neugodnim časom in priskrbeli delo vsem, ki so zaslužni za nekdanji razvoj Kolektorja. O sedanjem pa v naslednjem Komunitatorju.

Skorajšnji jubilej Kolektorja.....

2

- Zaradi pomanjkanja delovnih mest so pred pol stoletja sklenili ustanoviti Tovarno kolektorjev

Nova Kolektorjeva proizvodnja v Južni Koreji.....

10

- V Gumiju je koncern odprl nove proizvodne prostore podjetja Kolektor Sinyung

Kolektor je postal Renaultov razvojni partner.....

13

- Koncern bo za Renaultova električna vozila izdeloval drsne obroč

Kako se je začelo?

Filip Šemrl

Pričujoči zapis je nastal na temelju proučitve primarnih (arhivskih virov) in sekundarnih (pisnih virov oziroma zapisov v časopisnih virih). Ljudi, ki so bili takrat dejavni, večinoma ni več, tisti, ki se nastanka Kolektorja še spominjajo, pa imajo vsak svojo zgodbo, sebe postavljajo v središče dogajanj in si bolj kot ne štejejo največje zasluge za nastanek in razvoj podjetja. Škoda, da nisem imel priložnosti o tem med drugimi pogovarjati se predvsem z Ladom Božičem in Francem Petričem, ki sta v času ustanovitve tovarne zasedala najodgovornejši funkciji v občini. Dokumenti o tistih in kasnejših časih pa govorijo naslednje.

Pisalo se je leto 1963. Januarja istega leta je v Idriji nastala nova družba, Tovarna kolektorjev v izgradnji. Sedež je imela na Vojkovi 4 v Idriji in bila je rezultat pogovorov med občinskim ljudskim odborom in Simpleksom na eni ter predstavniki kranjske in šempetrške Iskre na drugi strani. Prav podjetju Simpleks s številnimi uslužnostnimi komunalnimi dejavnostmi je bila zaupana ta naloga, namreč, da prispeva prostore in kadre za začetek proizvodnje kolektorjev. Ker industrijska proizvodnja in obrtna dejavnost ne moreta delovati skupaj, kot so v Simpleksu hitro ugotovili, je Tovarna za proizvodnjo kolektorjev šla svojo pot. Čeprav so pripravili lepe prostore, se ta vanje nikoli ni vselila, ampak so njeni predstavniki po sedanji industrijski coni krenili naprej in se ustavili v proizvodni hali 22. julij, iz katere se je v Spodnjo Idrijo preselila lesna industrija. Še pred začetkom obratovanja Tovarne kolektorjev v izgradnji so v njej zaposlili enajst ljudi. V glavnem so bili delavci Simpleksa in diplomanti fakultet, ki so se pred odhodom na služenje kadrovskega (vojaškega) roka samo prijavili pri njih. V tistih časih je bil magnet za zaposlovanje še vedno rudnik, ki pa ni mogel sprejeti vseh. Zato je bila Tovarna kolektorjev kot nalašč primerna za njihovo zaposlitev. V idrijski občini je bilo namreč leta 1962 zaposlenih komaj 21,2 odstotka prebivalstva, od tega polovica v industriji in rudarstvu.

Ne samo občutek, da bodo rudnik prej ali slej zaprli, tudi analiza tržišča je pokazala, da bo samo domača avtomobilska industrija in industrija motorjev že leta 1965 potrebovala nič manj kot 290.800 kolektorjev, kar je enkrat več kot leta

1963. Možnosti take proizvodnje so torej ogromne, so ocenjevali v Idriji, kjer naj bi delali predvsem kot kooperanti šempetrske Iskre, ki je dobavljala zaganjalnike in diname kragujevski Crveni zastavi, Tovarni motorjev v Rakovici, mariborskemu Tamu, Tovarni motornih koles v Kopru, Torpedu na Reki in drugim. Z uresničitvijo tako vabljuje zamisli je bilo treba pohiteti. In to se je tudi zgodilo. Od ideje do njene uresnitve v praksi je poteklo komaj osem mesecev, od pomladi leta 1962 do januarja leta 1963. Zaradi širokih možnosti razvoja proizvodnje kolektorjev so v Simpleksu že ob izdelovanju investicijskega programa predvideli, da se bo tovrstna proizvodnja osamosvojila, predvideno leta 1964. Nekateri posamezniki na takratni občinski upravi so ta proces pospešili, vendar brez težav ni šlo. Vsem, ki so bili takrat v občini na odgovornih mestih, je namreč rojila po glavi misel, kako še povečati gospodarski napredek občine, ki je bil sicer precejšen, vendar je bila Idrija po obsegu proizvodnje in narodnem dohodku še vedno precej nizko na lestvici med občinami v okraju. Slednja ugotovitev je gospodarsko-družbenopolitičnim dejavnikom in vsem občanom narekovala razmišljanje, kaj v občini še razviti oziroma čemu v prihodnje namenjati investicijske naložbe, da bi se čimprej in čimveč povrnilo. Leta 1963 si so povsod prizadevali za dvoizmensko delo; Rudnik živega srebra naj bi odprl rudniške mehanične delavnice, ki bi se lahko razvile v samostojno podjetje, Eta pa naj bi začela pripravljati svoj obrat v Idriji, takoj po selitvi Lesne industrije v Spodnjo Idrijo. Starejši se zagotovo spominjate, da je imela Eta res nekaj mesecev obrat v Idriji, in sicer v bloku Pri Helenci, kjer je trenutno poslovalnica Banke Koper.

Iz poročila o poslovanju Tovarne kolektorjev v izgradnji za prvo polletje leta 1963 je razbrati, da je ta dosegla komaj 33,6 odstotkov količinskega proizvodnega načrta, vrednostno pa blizu 44 odstotkov letnega plana. Razumljivo, da je bila proizvodnja manjša od načrtovane, saj se je ta kot posledica objektivnih težav praktično začela šele sredi februarja – zaradi neizkušenosti, privajanja na delo, pomanjkanja surovin in podobno. Ker so bile začetne težave hitro odpravljene, so pristojni sklepali, da bodo drugo polovico leta nadoknadili zamujeno. Ob ugotovili, da v Tovarni kolektorjev kljub prvotnemu predvidenemu načrtu iz druge polovice leta 1963 še niso pripravljene na proizvodnjo malih kolektorjev – te je Iskra za svoje obrate uvažala – so zato konec istega leta obvestili Zavod

TRIBUNA OBČANOV V IDRJI

Proizvajali bomo kolektorje

Zadnja tribuna občanov v Idriji nam kljub dobrim pripravam in obširni propagandi ni uspela tako, kot smo vsi želeli in pričakovali. V dvorani je bilo le 45 občanov. Kje so bili pa drugi?

Tribuna je bila kljub temu zelo živahna. Najzanimivejša informacija o delu in življenju v komunih, ki smo jo ob tej priliki sporočili našim občanom, je bila vest o pripravah za proizvodnjo kolektorjev, ki jih bo v kooperaciji s kranjsko »Iskro« začel proizvajati kolektiv obrtnih delavnic »Simplex«. Kolektor je sestavni del starterja in diname vseh avtomobilskih in drugih motorjev

Doslej so kolektorje proizvajali le v obratih »Iskre«. Proizvajali so samo nekatere tipe kolektorjev, druge pa smo doslej uvažali. Tako na primer uvažajo podjetje »Niko« v Železnikih na stotisoče kolektorjev iz Italije. Kakšnaj bi bila proizvodnja v naslednjih letih? V letu 1963 naj bi proizvedli 140.000 kolektorjev, do leta 1965 pa še nad 300.000. Ta proizvodnja pa bo zadovoljila komaj enega odjemavca v Sloveniji. Zato bo podjetje imelo velike možnosti za dvig svoje proizvodnje.

Koliko ljudi bodo predvidoma zaposlili? Za proizvodnjo v letu 1965 bi bilo ob sedanjem tehnološkem postopku potrebnih okrog 100 ljudi, večinoma žensk. Po izboljšanju tehnološkega procesa, oziroma avtomatizacije, pa bo zadostovalo 70 zaposlenih.

Novo investicije - objekte ne bodo potrebne. Stavba, in to zelo primerna, že stoji. Potrebna bodo le investicijska vlaganja v stroje

in v obratna sredstva. Računajo, da bodo skupne investicije za dobo treh let znašale okrog 300 milijonov dinarjev, od tega 120 milijonov za stroje, ostalo pa za obratna sredstva. Občinski ljudski odbor je že dal svoj pristanek za 45 milijonov dinarjev iz občinskega investicijskega sklada, kot svojo soudeležbo v investiciji. Čelo si bo moralo pridobiti samo podjetje predvsem na natečajih. V letu 1965 bo moralo podjetje začeti vračati posojila in tudi že kriti del investicij. Dobavni roki za stroje niso dolgi

in bo možno začeti s proizvodnjo že v letošnjem zadnjem tromesečju.

Podjetje bo z uvajanjem nove proizvodnje začelo popuščati uslužnostno obrtno dejavnost. Začasno bo obdržalo le še montažno dejavnost za vodovode in druge napeljave.

Nato so v okviru tribune govorili še o občinski upravi, o stanovanski skupnosti in o komisiji za izvajanje ukrepov o delitvi dohodka gospodarskih organizacij.

lb

Idrija - Campra Sportiva e R. Officina Metallurgica.

Na levem bregu Idrijice se je začela prva proizvodnja kolektorjev v Idriji. Kasneje so med drugimi zgradili Kolektorjevo upravno stavbo in Razvojno-tržni center

za statistiko okraja Koper in Okrajno gospodarsko zbornico v Kopru o enoletnem podaljšanju roka za konstituiranje Tovarne kolektorjev v izgradnji. Medtem so v Tovarni ustanovili tudi vse potrebne organe in delavski svet, ki je sprejel statut, zato je Okrožno gospodarsko sodišče v Kopru 30. decembra leta 1964 sprejelo sklep, da je Tovarna kolektorjev Idrija konstituirana.

Ker je morala kranjska Iskra male kolektorje uvažati, so se začeli spogledovati z angleškim Watliffom za nakup strojev za avtomatizirano proizvodnjo. Ti kljub prodaji niso bili pripravljeni odstopiti tehnične pomoči Tovarni kolektorjev.

Podobno je bilo tudi stališče danskega podjetja S.u.b. Comutators iz Odenseja, saj je v TKI (Tovarna kolektorjev Idrija) videlo svojega bodočega konkurenta v prodaji. Ponavadi so po obisku Watliffa v Londonu Iskraši potovali domov skozi Nemčijo, kot tudi prvi direktor Tovarne kolektorjev Ciril Lazar, in se obenem ustavili pri Kautt&Buxu, ki je bil takrat tretji največji izdelovalec kolektorjev v Evropi. Za razliko od ostalih so jim predstavniki slednjega podjetja pokazali ne samo tovarno in proizvodnjo v njej, ampak tudi poskusni laboratorij. To je Idrijčane v primerjavi s sodelovanjem z angleškim Watliffom navdušilo do te mere, da so

leta 1967 v Ljubljani stekli nezavezujoči pogovori med Kautt&Buxom in Tovarno kolektorjev Idrija. Nikjer ni zapisano, toda po pregledu arhivov se mi je izoblikovala ugotovitev, da so takratni evropski proizvajalci kolektorjev želeli predvsem te prodajati tudi onstran "železne zavese", Slovenija pa je bila s svojo razvitostjo in delavsko tradicijo primerna še za kaj več, denimo za vlaganje kapitala. Pogovori v Ljubljani štejejo za velik uspeh, saj je Max Ersing, lastnik podjetja Kautt&Bux, pred tem zavračal kakršne koli pogovore o prodaji licence in morebitni kooperaciji. Čeprav so bili tudi kasnejši pogovori le informativne narave, so se že pogovarjali o možnosti, da bi Kautt&Bux Tovarni kolektorjev iz svojega proizvodnega programa odstopil proizvodnjo enega ali več tipov kolektorjev in jim s tem omogočil redno proizvodnjo. Predstavnike Kautt&Buxa pa je zanimalo, ali je morebitna soudeležba njihovega kapitala varna pred morebitno vnovično nacionalizacijo ali kakšnim sorodnim posegom pri nas. Na sestanku s predstavniki Iskre, ki je sledil, pa so soglasno ocenili,

da je treba Tovarni kolektorjev Idrija pomagati v njenih prizadevanjih za sklenitev pogodbe s tujim partnerjem, ki bi ji zagotovil soudeležbo tujega kapitala, licenčno proizvodnjo in tržišče. Takšno stališče so Idrijčani predstavili predstavnikom Kautt&Buxa, ki so v našo državo prispeli januarja leta 1968. Takrat so oblikovali temeljne točke pogodbe o sodelovanju, o katerih so se morali v Kautt&Buxu odločiti do junija istega leta. Sklenili so tudi, da Tovarna kolektorjev v Kautt&Bux čimprej pošlje pisni predlog o pogodbeni pripravljenosti združitve sredstev, to je o sprejemu tuje naložbe v strojih in napravah v polovični vrednosti podjetja – Tovarne kolektorjev Idrija. Sledila je odvetniška priprava osnutka pogodbe. Ko je že vse kazalo, da ni več nobenih ovir, so morali podpis pogodbe o skupnem sodelovanju med Kautt&Buxom in Tovarno kolektorjev Idrija preložiti. Razlog za odlog podpisa ni bil na naši, temveč na partnerjevi strani. Družina Kautt&Bux je namreč oktobra leta 1967 Iskrino predstavništvo v Stuttgartu obvestila, da so se predstavniki njihovega kolektiva izrekli proti

POROČILO

k predlogu odločbe o podaljšanju roka za konstituiranje Tovarne kolektorjev v izgradnji Idrija.

V aktu o ustanovitvi Tovarne kolektorjev v izgradnji Idrija, ki ga je sprejel Občinski ljudski odbor Idrija na seji obeh zborov dne 11/1-1963 je bilo določeno, da se podjetje mora konstituirati do 31/12-1963. Ob izdaji akta o ustanovitvi navedene tovarne je bilo mišljeno, da bo izgradnja potekala po predvidenem elaboratu in sicer, da bo v prvem polletju letošnjega leta podjetje osvojilo proizvodnjo velikih kolektorjev, v drugem polletju pa proizvodnjo malih kolektorjev tako, da bi se do 1/1-1964 lahko konstituiralo in prešlo v redno proizvodnjo.

V izgradnji navedenega podjetja pa so tekom leta nastopile razne težave pri osvajanju proizvodnje za velike kolektorje, medtem, ko za proizvodnjo malih kolektorjev še do danes od strani podjetja "Iskra" Kranj ni bil predložen niti načelni proizvodni program. Vsled navedenega je računati, da bodo celotne priprave za proizvodnjo malih kolektorjev trajale še eno leto, to je do konca 1964. leta, računajoč pri tem na izdelavo proizvodnega programa, dobavo potrebnih strojev in izvedbo vseh ostalih priprav, potrebnih za prehod na redno proizvodnjo.

Na podlagi zgoraj navedenega je Svet za gospodarstvo Skupščine občine Idrija na svoji seji dne 28/12-1963 sklenil predlagati Skupščini občine Idrija kot ustanovitelju Tovarne kolektorjev v izgradnji, da na seji obeh zborov sprejme predloženo odločbo o podaljšanju roka za konstituiranje Tovarne kolektorjev v izgradnji Idrija od 31/12-1963 na 31/12-1964.

temu, da bi proizvodnjo določenih tipov kolektorjev iz Nemčije preselili v Idrijo. Bali so se namreč, da bi zaradi tega večina njihovih delavcev ostala brez dela. Zato sta se tokrat sestala predstavnik Iskre Elektonik v Stuttgartu Jože Žižek in komercialni direktor Kautt&Buxa dr. Simon Weber in omenila za obe strani sprejemljivo licenčno pogodbo in prenos načina dela in znanja (know-how) v Idrijo. Na podlagi omenjenega pogovora je Tovarna kolektorjev Idrija prišla do licenčne pogodbe o proizvodnji štirinajstih tipov kolektorjev, ki bi bili namenjeni jugoslovanskemu in italijanskemu tržišču. Na tem sestanku, 31. oktobra leta 1967, katerega se je udeležil sam solastnik Kautt&Buxa dr. Dietrich Ersing, je pravzaprav prišlo do končne odločitve o obliki sodelovanja med bodočima podpisnikoma pogodbe. Kautt&Bux so kasneje označili za dajateljico licence, Tovarno kolektorjev Idrija pa za kasnejšo prejemnico licence. Licenco za izdelovanje kolektorjev naj bi slednja dobila za dobo desetih let, pri čemer si dajateljica licence pridržuje pravico do spremembe njenega trajanja in lahko licenčno pogodbo spremeni v družabniško pogodbo, le-to pa mora prejemnica licence v vsakem primeru dovoliti. Za morebitne spore so sporazumno določili mednarodno sodišče v Zürichu. Tako je delavski svet Tovarne kolektorjev Idrija pod predsedstvom Pavleta Govekarja 9. julija 1968 podpisal pogodbo s Kautt&Buxom o vložitvi kapitala, kar je pomenilo, da je bila TKI

(Tovarna kolektorjev Idrija) takoj deležna celotne organizacijsko-tehnične pomoči in jamstva za izvoz svojih izdelkov. S soglasjem Zveznega sekretariata za gospodarstvo je 4. februarja leta 1969 stopila v veljavo. "Če bomo delali po njihovi licenci, njeni dajalci ne bodo dovolili, da pošljemo slab izdelek na tržišče. Naročali smo zelo drag baker, ker nismo vedeli kakšen mora biti. Z licenco bomo rešili tudi to vprašanje in vprašanje prešnih mas, to pa je tisto, kar nas trenutno najbolj tare," je še bilo rečeno na omenjeni seji delavskega sveta.

Pogodba med Tovarno kolektorjev Idrija in Kautt&Buxom je bila ena prvih tovrstnih pogodb v Jugoslaviji in prva pogodba, ki je bila podpisana med zahodnonemško družbo in jugoslovanskim podjetjem. Zato ne preseneča dejstvo, da je bila tudi njena formulacija izredno težavna in tvegana. Takratni predpisi so dovoljevali 49-odstotni delež tujega vlaganja, in sicer od tega 86 odstotkov v prenos znanj (know-how), le 14-odstotna pa je bila finančna udeležba tujega partnerja. Togost takratne zakonodaje je ovirala partnerjevo pripravljenost po širitvi proizvodnje v Idriji in s tem doseganje boljših proizvodnih in finančnih rezultatov. Bila sta dva med seboj zelo različna sistema, kar se je odrazilo tudi pri pristojnostih samoupravnih organov, saj je šlo na eni strani za družbeno in na drugi strani za zasebno lastnino, ki sta bili v primeru Tovarne kolektorjev Idrija prisiljeni iskati kompromise za nemoteno poslovanje. Še sreča, da so bili Nemci zelo pragmatični. Če jih je kdo povprašal o samoupravljanju, so mu odgovorili: "Pustite jim to veselje," in posel je tekel dalje.

Vse dokler Kautt&Bux ni klecnil. Zakaj se je to zgodilo? To je vprašanje, na katerega bomo skušali odgovoriti v eni prihodnjih številčk Komunitatorja. Za tokrat pa samo še izvelec iz zapisa časopisa Stuttgarter Zeitung, ki so ga objavili 19. januarja leta 1974. V njem lahko med drugim preberemo, da je Kautt&Bux zaradi širitve tržišč v šestdesetih letih razvil nove postopke v izdelavi kolektorjev, v ameriškem Chicagu odprl predstavništvo Kautt und Bux of America Inc., kasneje v Londonu prav tako predstavništvo Kautt u. Bux of United Kingdom Ltd., v Jugoslaviji je bilo njegovo podjetje iz Vaihingna z 49 odstotki udeleženo v tovarni kolektorjev v Idriji, v Tokiu pa je odprl podružnico ter skupaj z nekim japonskim podjetjem ustanovil holdinško družbo za proizvodnjo kolektorjev. Začetki podjetja segajo v leto 1923. Iz delavnice se je Kautt&Bux razvil v veliko podjetje, ki pa so ga Idrijčani prekosili. Najprej z nekaterimi tehnološkimi rešitvami, potem pa je ob skorajšnjem izteku pogodbe zaradi finančnih težav padel v agonijo, ki se je končala oktobra leta 1993 z neuspelo prisilno poravnavo in sledil ji je stečaj.

Pogled na nekdanji Kolektor izpod rudniškega dimnika

“Kar so rekli Nemci, to je tudi držalo”

Filip Šemrl

Ko sem prišel na intervju k Jožetu Gregorčiču, najstarejšemu Kolektorjevemu upokojujencu, je imel v mapi pripravljenega veliko gradiva, zapiskov in razmišljanj o začetkih Kolektorja, o čimer je bil prepričan, da ga bom spraševal. Za pripravo na pogovor je zagotovo porabil več časa kot jaz, ki sem bil po obisku novogoriškega uredništva Primorskih novic in idrijskega oddelka Zgodovinskega arhiva Ljubljana pripravljen izvedeti še kaj več o prvih dneh Tovarne kolektorjev v izgradnji, o njenem razvoju. Bolj ko sem vrtal v sogovornika, bolj sem spoznaval, da bo za objektivnejše pisanje o začetkih tega idrijskega podjetja poleg arhivskih virov potrebno še navzkrižno preverjanje podatkov. Tako je tudi nastajalo predhodno pisanje in intervju s sogovornikom, ki pravi, da mu zaradi starosti leta minevajo kot meseci. Jože Gregorčič, na Kolektorju od njegovih začetkov pa do leta 1976, pristojen za finance, se je v tovarni zaposlil prvi in že takrat je bil najstarejši član kolektiva, danes pa je najstarejši Kolektorjev upokojenec. Ob prelistavanju zapisanega ob 20-letnici podjetja in sploh ob pregledu slikovnega gradiva, kolikor ga pač je, je sogovornik ugotovil, da ga ni na nobeni fotografiji. Se je kot finančnik držal v ozadju, mu je bil sij reflektorjev tuj?

Niste Idrijčan.

V Idrijo so me leta 1949 poslali z dekretom. Kadroval me je oblastni ljudski odbor v Postojni. Predviden sem bil sicer za odhod v Tolmin, pa sem jim dejal, da naprej ne grem. Z občinskega ljudskega odbora sem odšel k rudniku, tam sem delal pri Stanetu Logarju, komercialistu. Iz Ljubljane smo preskrbovali različen material. Moji predpostavljeni so Ljubljancanke ogovarjali z dober dan, milostljiva, jaz pa po partizansko dober dan, tovarišica. Razumljivo, da se prvotno ni nihče zmenil zame, no, čez mesec sem delo nabave že opravljal sam. Čeprav je imel rudnik ogromno deviz, ni mogel do kakovostnega jekla. Iz Litostroja sem pripeljal v Idrijo celo odslužene osi vlakovnih kompozicij. V času službovanja na rudniku sem obiskoval tudi šolo za komercialiste. Pozneje sem dal odpoved, kar je bilo za tiste čase nezaslišano,

saj so bili namreč rudniški zlati časi. Tašča je jokala. Srečen je bil tisti, ki je imel zaposlitev pri rudniku. Jaz sem šel pa stran. Zaposlil sem se v Lesni industriji na delovnem mestu komercialista. Tam sem spet naredil revolt. Bili so namreč brez hlodovine. Šel sem na območje Ledin in Črnega Vrha in jim dejal: “Od včeraj, ne od jutri mora vsa hlodovina v Idrijo, namesto v Logatec. V nasprotnem primeru se dogovorite, da boste odslej spadali pod logaško občino. Bomo pa videli, kdo komandira. Rešite problem, kot veste in znate.” Da bi videli, koliko hlodovine je bilo!

S kakšnim namenom so vas poslali v Idrijo?

Takrat je šla kadrovska mehanizacija križem po državi. Izbirali so med zavednimi, preverjenimi partizani. Sedel sem v avto in šele med potjo so mi povedali, da me bodo odložili v Idriji. Bili so časi Golega otoka. Ker je manjkalo kadra, so me odredili v Idrijo. Takrat so bile stalno volitve, hodili smo po terenu, propagirali zadruga in pojasnjevali v slehernem zaselku. Jaz sem običajno hodil tja, kjer so se postavljali po robu. Šlo je namreč tudi za obvezno oddajo. Marsikje sem prizadetim svetoval, kaj naj storijo. Nikoli nisem brezglavo vztrajal in silil k določeni odločitvi. Zgodilo se je, pa ni bilo na Idrijskem, da sva se s kolegom obrnila že pred vasjo. Kaj bodo reveži oddali, če pa jih obdaja samo kamenje. Za nami so običajno najvztrajnejše

“mehčali” udbovci. Na Idrijskem so bili ti mehkejši, zato tod ni bilo problemov.

V novem okolju torej niste nikogar poznali, veliko pa od prej, še iz partizanskih časov.

Bo držalo. Najbolje, da povem to zgodbo. Z nekim tehnikom sva šla v Škofjo Loko po furnir. Nisva ga dobila, zato sem se ponj s tovarnjakom napotil v Lesonit Ilirska Bistrica. Poiskal sem sovaščana Pepija. Povedal sem mu, da sem prišel po furnir z večjim strahom, kot sem ga doživljal v partizanih kot diverzant. Ta me je odpeljal do skladiščnika Tonija, ki mi je priskrbel poln tovarnjak najboljšega blaga. Naslednji dan so mi na Uti v Idriji to tudi potrdili. Izdelali so lepe trodelne spalnice, ki jih ni bilo na tržišču, pokupile so jih namreč delavke. V Avstrijo pa smo izvažali podobne, le da so bile iz javorja.

Kako se je kadrovalo? Kdo je določil delavce za Tovarno kolektorjev v izgradnji?

Spisek so pripravili na Simpleksu. Kaj jih je vodilo

sicer govorijo vsak svoje, dejstvo pa je, da sem jih jaz peljal v Kranj. Sami niso niti vedeli, kje je vhod v Iskro. Potem ko smo v Simpleksu že pripravili vse potrebno za proizvodnjo, je prišel k meni direktor Mirko Tratnik in mi dejal: “Od danes naprej se ne vtikaj več v proizvodnjo kolektorjev, ker se bomo o tem pogovarjali na višji ravni.”

Očitno so uspeli, saj je proizvodnja stekla?

Do orodij smo prišli na različne načine. Največji problem je bil s prešnimi masami. Glavni iz kranjske Iskre so si ogledali Simpleksove prostore in po mojem mnenju ugotovili, da v njih ne more steči resna proizvodnja kolektorjev, čeprav so bili prostori lepo urejeni. Zato so odšli na občinski ljudski odbor, ki je bil ustanovitelj Tovarne kolektorjev v izgradnji. Sam pa sem si ogledal prazne prostore za proizvodnjo v bližnji hali 22. julij, saj se je Lesna industrija že preselila v Spodnjo Idrijo. Glede cene sem se praval, dokler mi bodoči predsednik občine Janez Dolenc ni dejal, naj neham, ker je hala skoraj zastoj. Pred očmi pa

“Tako majhen kraj, tako majhno podjetje s tako lepo urejeno proizvodnjo. Ne morem verjeti, da je res.”

pri tem, ne vem in tudi nimam možnosti, da bi pri pristojnih to preveril. Na začetku nas je bilo malo, prvo leto pa je v novo tovarno prišlo okrog 50 ljudi. Samo na začetku smo prišli s Simpleksa, kasneje pa od vsepovsod, tudi iz šol. To so bili zlati časi rudnika, ko se je hotel vsak zaposliti pri njih.

Kako ste se vi znašli v Tovarni kolektorjev v izgradnji?

Pred tem sem služboval na Simpleksu za kot komercialist. Sploh nisem vedel, kaj je Simpleks. Še iz časov mojega službovanja na rudniku so me poznali v Litostroju. Tokrat pa sem jim priskrbel odlično litino. *(Žena Fanči ga je že nič kolikokrat opozorila, da govori o vsem drugem, samo o vprašanem ne. “Bom že prišel do tja,” ji je odvrčal – op. ured.)* V kranjski Iskri, kjer so izdelovali vse, so prav takrat čistili proizvodni program. Brali so s seznama in prišli do kolektorja. Dejali so mi, da gre za perspektivnejši program, za obrat v Šempetru so namreč že izdelovali kovičene kolektorje. Nato je Ivan Albreht je na patentnem uradu v Zagrebu videl, da je Kautt&Bux že leta 1926 delal zalite. Zelo sem si želel, da bi ta program prišel v Idrijo. Tehnični direktor Iskre Kranj mi je dejal: “Če si tako želite ta program, potem ga pa imejte.” Danes

sem imel tudi idrijske brezposelne ženske. Kar v nedeljo smo se preselili. Tako hitro je bilo, da nihče ni opazil, da nas ni več. Grozilo nam je namreč plačevanje ekonomske stanarine. Mirko Zelenc, tajnik na Simpleksu, nas je o tem obvestil. Kmalu se je nam zataknilo v proizvodnji kolektorjev in Iskraši so nas rešili najhujšega. Stane Lombar je bil takratni tehnični direktor Tovarne kolektorjev v izgradnji, a kot tehnik ni hotel posredovati pri inženirjih. Ciril Lazar, direktor, je prevzel komercialno podjetje in ostal sem zadolžen le za finance, Lazar pa je Lombarja nadomestil tudi v proizvodnji. Šlo je tako daleč, da smo vsi vodilni dali odpoved. Dobili smo novega direktorja. Mesto Cirila Lazarja je za šest mesecev prevzel Rafael Mavri, ki je takrat predsedoval občinski komisiji za gospodarstvo. Podjetje je v tem času vodil bolj po vojaško. Zoperstavil sem se nekaterim njegovim prijemom v računovodstvu. Nasprotoval sem, da bi po vzoru Ete zavračali račune, čeprav je bilo z njimi vse v redu. Ko sem bil v Kolektorju odgovoren za poslovanje podjetja, smo z izplačilom plač samo enkrat zamudili predvideni datum. Zgodilo se je, da je Iskra planirala več, kot je dejansko potrebovala, mi pa smo imeli posledično denar vezan v zalogah. Po ureditvi proizvodnje kolektorjev mi je

predstavnik Iskre dejal: "Zanjo mora skrbeti nekdo, ki ima "koljone" do kolen." S tem je seveda mislil, da mora biti sposoben. Ob neki drugi priložnosti mi je nekdo dejal: "Jože, če hočete, da bo podjetje šlo naprej, morate zaposliti samo take, ki pred tem niso bili še nikjer." V Idriji pa je imel rudnik glavno besedo. Bili so vsemogočni. Tudi stanovanjskih blokov se ni gradilo, če projekti niso bili odobreni z njihove strani. Če bi tisti geniji takrat kaj razumeli, bi bilo v Idriji danes drugače. Kolektor je bil in je perspektivno podjetje. Na očitke, češ, kaj bo tisto, odgovarjam, bilo je dobro, v Idriji pa bi se lahko razvijalo tudi kaj boljšega. Kolektor imamo in zadovoljni smo z njim. Rudnik je šel "v franže", njegovi pa so mi dejali, da so pomagali drugim. Kaj pomagali, samo nekaj olajšav smo bili deležni! Poglejte datum našega začetka in rudnikovega konca. S pokojnim Šulinom sva se dobro poznala. Ko je bil še rudniški direktor sem šel k njemu in mu predlagal, da bi nekaj denarja porabili kot tretji partner. Kautt&Bux je imel v Nemčiji programe, v nasprotnem primeru bi jih pa dobil: "Ja, Jože. Zamisel ni slaba, toda mi trenutno raziskujemo pri neki vasi zaloge rude, pri Beogradu imamo v ognju železo (verjetno je sogovornik mislil na inštitut v

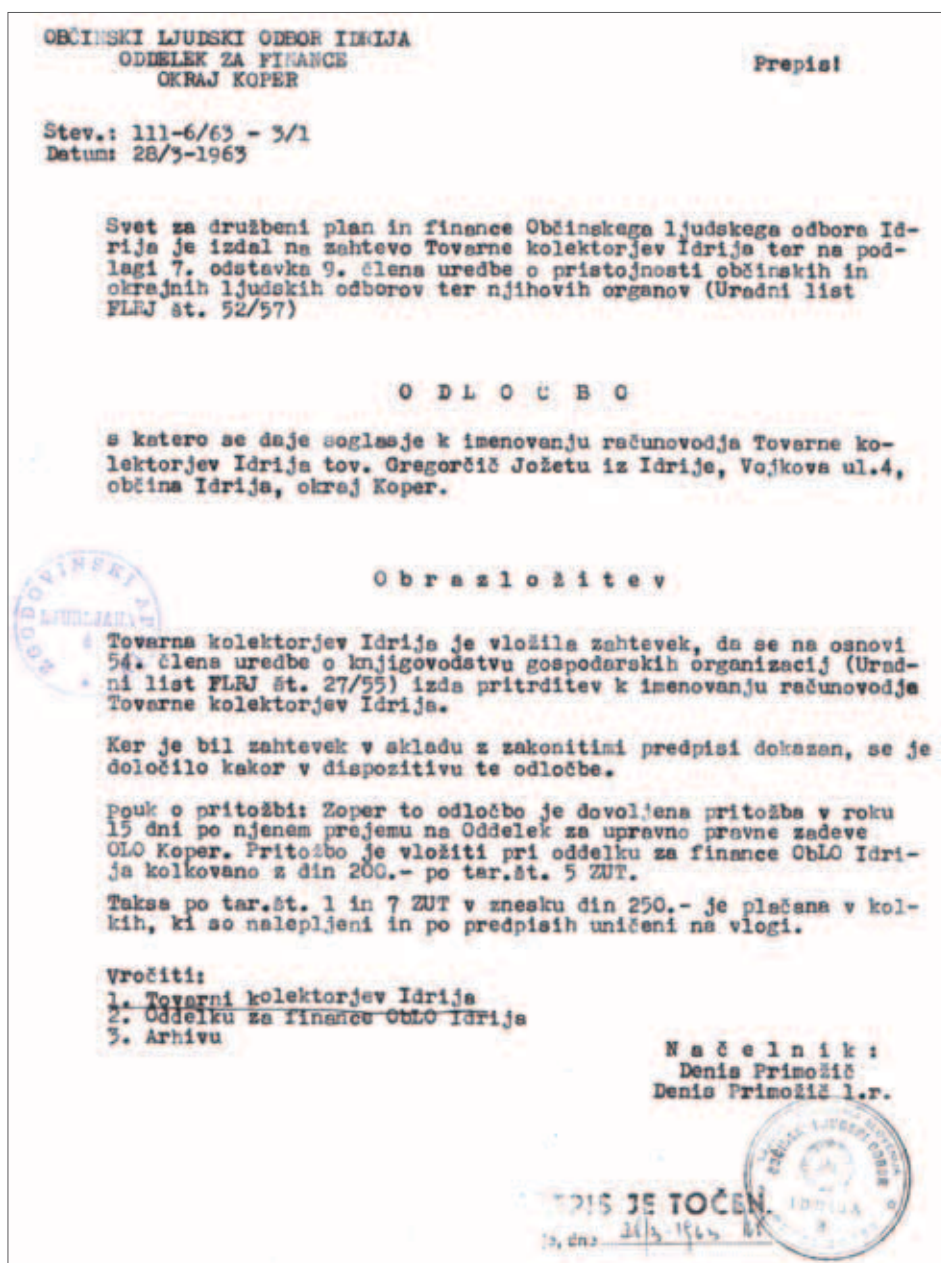
Vinči, op. ured.) in odpiramo progo v Ljubevč. Nič ne bo." Niku Medvedu sem v Ljubljani predlagal isto. To je bilo samo tri leta, preden so šli po gobe. Njemu konkretno sem predlagal gradnjo idrijske industrijske cone proti Ljubevču, v nasprotnem primeru ne bo ne industrijske cone ne denarja. Niso bili zainteresirani, ne sposobni in nič niso mislili vnaprej. Vzel jih je hudič, ker niso imeli rezerv. Nato so rudarje prekvalificirali. "Dejmo, Tonček, dejmo," so vpile ženske, ki so bile vajene zlaganja kolektorjev. Rudar je znal v roki držati vrtni stroj, ne pa tisto ... Bilo je žalostno, a resnično.

Dejali ste mi, da bi se v Kolektorju raje ukvarjali s komercialo kot pa z računovodstvom.

Res je, toda direktor Ciril Lazar mi je odredil računovodstvo, češ, da se bo sam ukvarjal s komercialo. Kasneje je prevzel še proizvodnjo.

Je bilo kakšno obdobje, ko bi lahko Kolektor tudi propadel?

Na začetku zagotovo, ker je bil kadrovsko šibek, proizvodnja pa zlepa ni stekla, potem pa še kasneje, mislim da leta 1974, ko je bilo govora o tako imenovani devizni inšpekciji. Prvič so

Zakaj ste se odpovedali sodelovanju z angleškim Watlifom in se naslonili na nemški Kautt&Bux?

Angleži so očitno hoteli preveč. Pogoji za nas niso bili sprejemljivi. Nemci pa so bili po ogledu naše proizvodnje pripravljeni tudi na sovlaganje. Slednji pred nami tudi niso nič skrivali, medtem ko Angleži niso bili takšni. Sicer pa je k njim hodil le direktor Ciril Lazar, ki je stalno ponavljal, da mora biti Kolektor okno v svet. Obe podjetji pa sta želeli osvojiti tržišča za železno zavezo. "Tako majhen kraj, tako majhno podjetje s tako lepo urejeno proizvodnjo. Ne morem verjeti, da je res," je bila reakcija človeka Kautt&Buxa. Najprej so nam odstopili proizvodnjo kolektorjev, potem pa so predlagali sovlaganje. Očitno so se bali, da bi jih kdo prehitel. Menim, da je bilo s sovlaganjem Kautt&Buxa prav tako, kot je danes z našim. Zakaj mislite, da odpiramo proizvodnje na Kitajskem, na Tajvanu in drugje? Zaradi zaslužkov.

Bili so celo predlogi, da bi pogodbo s Kautt&Buxom prekinili?

zajurišali in tudi izpeljali proizvodnjo Iskraši, saj je na tovarniškem dvorišču stalo več kot 2000 TAM-ovih tovornjakov, ki niso imeli zaganjalnika, saj v Šempeter nismo dobavili kolektorjev zanje. Drugič sta nas obiskala uslužbenca ljubljanske podružnice beograjske devizne inšpekcije. Najbolj jima je šel v nos tako imenovani anonimni sklad. Tako so ga imenovali na banki v Novi Gorici, ne mi. Po njihovem smo imeli črni fond, kot so mu rekli, zato da naj bi v Nemčiji plačevali orodja in se izognili uradni proceduri, saj smo nekatere stvari rabili takoj. Prijavil nas je Kolektorjev genij, ki ni bil član delavskega sveta, je pa v tistih časih hodil nepovabljen na seje s črno torbo. Mrcvarili so direktorja Seljaka. Menil je, da bo slednji zaradi tega v dveh tednih razrešen. Kolektor je torej samega sebe ovadil. Javnost omenjen primer pozna kot devizno inšpekcijo.

Ja, res je. Pa se je na takratni gospodarski zbornici našel nekdo, ki nam je nalil čistega vina: "Ali sploh veste, koliko bi Nemci zahtevali od vas, če to storite? Prosim, ne počnite tega. Jugoslavija je imela 24 takih primerov in je sodišče v Zürichu samo v dveh primerih odločilo njej v prid. Nemci vas imajo radi, ker imate pridne delavce. Kar rečejo Nemci, tudi drži. To niso Italijani, Francozi ..." Morda Nemci niso bili tako strašno pedantni, ker so na naš račun zaslužili štiri odstotke pri materialu, ki so ga dobavili za našo proizvodnjo, in tri odstotke pri prodaji naših kolektorjev.

Iz povedanega se da sklepati, da ste bili pri nastajanju Tovarne kolektorjev v izgradnji vedno prisotni. Ste bili morda kdaj v igri, da bi postali direktor?

Ne. Tako sem želel sam in tako so me sprejemali tudi drugi.

Koncern Kolektor odprl novo proizvodnjo v Južni Koreji

Koncern Kolektor je uspešno zaključil še eno investicijo v tujini. V Gumiju v Južni Koreji je slavnostno odprl nove proizvodne prostore Kolektorjevega južnokorejskega podjetja Kolektor Sinyung, kjer so postavili novo linijo HB-C. Gre za prvi primer tovrstne linije, narejene izven Kolektorjeve matične lokacije v Idriji. Kolektor je na južnokorejsko tržišče vstopil pred skoraj dvanajstimi leti, ko je prevzel podjetje Sinyung, na ta način uspešno povezal južnokorejsko tradicijo s svojo tehnologijo in postal največji proizvajalec komutatorjev v Koreji. Prav Kolektor Sinyung predstavlja začetek Kolektorjeve internacionalizacije in globalizacije.

Kolektor Sinyung je do danes prodajo povečal za več kot petkrat, število zaposlenih podvojil in kar je še pomembneje, ohranil visok nivo tehnologije, ki jo skozi proizvode uspešno nudi korejskemu trgu in izvozu. Kolektor Sinyung ima več kot 22 milijonov evrov letnega prometa in je v komutatorskem programu tretje največje podjetje v koncernu Kolektor. "S tem odprtjem potrjujemo, da je strategija koncerna Kolektor z usmerjenostjo v lokalno proizvodnjo za lokalni trg pravilna. To potrjujejo tudi naši kupci in lokalni partnerji, ki so sodelovali pri odprtju nove povečane proizvodne hale v Južni Koreji. Velikost, tehnološka opremljenost in zrelost podjetja predstavljata solidne temelje za nadaljnjo rast

v Južni Koreji in Aziji, tudi z akvizicijami," je na otvoritveni slovesnosti dejal predsednik koncerna Kolektor **Stojan Petrič**.

Odprtje dodatnih proizvodnih kapacitet v Kolektorju Sinyung je bilo sad dosedanjega, več kot desetletje trajajočega vzajemnega sodelovanja s Kolektorjem Group ter uspešnega zlitja dveh kot dan in noč različnih kultur. "Po izrazih na obrazih naših zaposlenih v Kolektorju Sinyung sodeč, je takšna prireditev velik faktor pri doseganju moralne spodbude za nadaljevanje dobrega dela in utrjevanja pripadnosti podjetju. Priložnost, da jih s svojo prisotnostjo in nagovorom hkrati počastita predsednik koncerna Kolektor in župan mesta Gumi, v katerem ima sedež Kolektor Sinyung, ima svojevrsten pozitiven učinek. To je še toliko bolj očitno, ker naše podjetje po korejskih in merilih samega mesta sodi med manjše. Županova prisotnost na uvodni slovesnosti pomeni, da Kolektor Sinyung sodi med tiste, ki promovirajo Južno Korejo in mesto Gumi kot center razvoja naprednih tehnologij. Nenazadnje pa je situacija takšna, da ob trenutni rasti podjetja ter odprtih novih projektih ni izključujoče, da bomo v nekaj letih ponovno organizirali kaj podobnega," je bil jasen direktor podjetja Kolektor Sinyung **Matej Tušar**.

Seveda pa uspeha Kolektorja v Južni Koreji oz. njegovega južnokorejskega podjetja Kolektorja Sinyung ne bi bilo brez ekipe zaposlenih, ki se je vseskozi trudila za uspeh in razvoj podjetja. Eden najbolj zaslužnih je nedvomno vodja projekta **Hogwon Kim**.

Hogwon Kim prejema priznanje iz rok predsednika koncerna Kolektor Stojana Petriča

Gospod Hogwon Kim kaj vam pomeni priznanje, ki ste ga prejeli od predsednika koncerna?

S pomočjo sodelavcev in na osnovi preteklih izkušenj sem se osredotočil na iskanje primernih dobaviteljev za uresničitev projekta za HB-komutatorje. Prevezel sem odgovornost za fazo razvoja in za proračun. Čeprav sem bil pod velikim pritiskom zaradi velike želje po uspehu, me je prav to gnalo naprej. Ta projekt me je naučil, da lahko naredim karkoli, če le sodelujemo. To je bila zame pomembna osebna ugotovitev in že sama po sebi največja nagrada.

Kako se počutite v Kolektorju Sinyung?

V podjetju Kolektor Sinyung sem že od leta 1986, torej teče že 27. leto. Znotraj proizvodnje komutatorjev sem imel mnoge funkcije in tekom let sem spoznal mnoge procese razvoja in izdelave komutatorjev. Na začetku moje kariere je bil Sinyung še majhno podjetje – takrat sem trdo delal in pomembno se mi zdi, da težkih začetkov ne pozabim. Od takrat pa do danes so se stvari seveda zelo spremenile, kajti Kolektor Sinyung nikakor ni več majhno podjetje. Druga podjetja nam zavidajo. Ko smo pripravljali ta dogodek, je to postalo zelo očitno. Kolektor Sinyung ima svetlo prihodnost

in truditi se moramo, da ohranimo dobre pogoje dela, da bodo mnogi lahko še dolgo delali tukaj. Ti človeški viri bodo pripomogli k izboljšanju naše konkurenčnosti.

Vidite prednosti v zaposlitvi v mednarodnem podjetju, kot je Kolektor Sinyung?

Koje Kolektor Sinyung postal mednarodno podjetje, sem se znašel pred mnogimi izzivi. Najprej je bil tu izziv jezika – moral sem spregovoriti angleško. Z veliko truda mi je uspelo. Nadalje gre za veliko kulturno razliko med Korejo in Slovenijo, a zame ne predstavlja nobenega problema več. Potem pa še odnos med deželama. Po mojem mnenju je sloves Kolektorja Sinyung tudi sloves Koreje. Za to sem se res zavzel. Vse te naloge so bile in ostajajo boj človeka s samim seboj. Ves čas si prizadevam za lasten razvoj in poskušam prevzeti odgovornosti. Skupaj z okoljem se spreminjam tudi sam. Moje izkušnje bi rad predal mlajšim sodelavcem, ta spoznanja bi rad delil z njimi. Le tako bomo sposobni prevzeti velike posle tudi v prihodnosti. Počutim se počaščenega, ker bom to zgodbo lahko povedal sinovom. Rad bi izkoristil priložnost in se zahvalil vsem svojim.

Kolektor postal razvojni partner Renaulta pri komponentah električnih avtomobilov

Koncern Kolektor bo za Renaultova električna vozila razvijal in izdeloval avtomobilsko komponento – drsni obroč – eno izmed ključnih komponent pri avtomobilskem pogonu na elektriko. Z dobavo bodo pričeli konec leta 2012. Sodelovanje za Kolektor odpira nove možnosti na področju avtomobilske industrije. Je primer dobre prakse sodelovanja Renaulta iz Novega mesta ter slovenskega avtomobilskega grozda, katerega del je koncern Kolektor.

Renault je eden izmed avtomobilskih proizvajalcev, ki se strateško usmerja v popolno elektrifikacijo pogonskega sistema serijskih avtomobilov. Stoodstotni električni avtomobili, ki jih Renault trži znotraj programa "Zero Emission", so bili končnim kupcem v nekaterih državah na voljo že konec leta 2011. Proizvajalci avtomobilov se zavedajo pomembnosti tehnološkega prehoda iz tehnologije pogonov z notranjim izgorevanjem na popolnoma električne ali hibridne pogone, zato stremijo k tehnološkim kompetencam ključnih sistemov: baterijam, pogonskim motorjem, močnostni elektroniki za kontrolo motorja, polnjenju baterij in pretvarjanju napetosti do pomožne baterije.

Kolektorjev drsni obroč bo skupaj s ščetkami omogočal prenos električnega toka na rotorsko navitje.

Predsednik koncerna Kolektor **Stojan Petrič** pravi: "Renault je koncern Kolektor izbral za razvojnega dobavitelja drsnega obroča in tako postal prvi Kolektorjev OEM-kupec (original equipment manufacturer). Kolektor je bil izbran zaradi bogatih referenc, ki jih ima na področju visokotehnoloških produktov v avtomobilski industriji, ter celovite ponudbe, ki vključuje tudi izdelavo orodij in popolnoma avtomatizirane proizvodne linije. Prav tako je bila pomembna tudi finančna stabilnost koncerna. Vlaganje države Slovenije v novomeški Renault ima za Slovenijo multiplikativne učinke, če le imajo slovenska podjetja razvite tehnične kompetence in razvojne time, ki se lahko hitro odzivajo na priložnosti. Kolektor nenehno investira v razvoj ključnih kompetenc na področju razvoja produktov za avtomobilsko industrijo in prav to je prepoznal tudi Renault, s katerim pričenjamo dolgoročno sodelovanje." Izvršni direktor za prodajo in marketing **Primož Bešter** je temu dodal: "Sodelovanje s skupino Renault je pomembno predvsem zaradi vzpostavljenega dolgoročnega odnosa. Za Kolektor je pomembno, da je s svojimi rešitvami prisoten ob začetku prehoda na nove pogonske tehnologije, pri katerih bo Renault sigurno igral pomembno vlogo."

Ocena vrednosti posla za Renault je milijon evrov prodaje v normalnem letu. Kot je pojasnil Primož Bešter, je normalno leto definirano kot leto, ko se po fazi rasti preide v zrelo fazo proizvoda. Kolektor za t. i. normalno leto običajno šteje tretje leto po začetku proizvodnje.

Produkt je trenutno v fazi testiranja vzorcev, sledila bo zamrznitev dizajna in izdelava serijskega orodja. Zagon serijske proizvodnje drsnih obročev za Renault se bo v Kolektorju pričel konec leta 2012, električni avtomobili z vgrajeno tehnologijo koncerna pa bodo na tržišču leta 2014.

Primož Bešter, izvršni direktor za prodajo in marketing, in drsni obroč, ena ključnih komponent pri avtomobilskem pogonu na elektriko

KOLEKTOR ETRA V MAKEDONIJI PODPISALA VELIKO POGODBO

Na sedežu makedonskega podjetja za proizvodnjo elektrike ELEM v Skopju so sredi tega meseca s Kolektor Etra podpisali pogodbo o obnovi dveh hidroelektrarn Vrutok in Traven. Zanju bodo v ljubljanski Kolektor Etri izdelali 9 energetskih transformatorjev moči od 9 do 47 MVA. Skupna vrednost posla je 2,7 milijona evrov. To je tudi najtežja pogodba za Kolektor Etra v zadnjem letu. Transformatorje bo slednja makedonskemu ELEM-u začela dobavljati marca prihodnje leto in septembra istega leta posel tudi končala. Pogodbo sta na sedežu ELEM-a v Skopju podpisala direktor družbe dr. Vladko Čingovski in izvršni direktor za komercialo v Kolektor Etri Peter Novak (prvi z leve).

BLUEFUTURE – NAPREDNE TEHNOLOŠKE REŠITVE V KOMUNALNI INFRASTRUKTURI

Koncernovi podjetji Kolektor Sinabit in Kolektor Synatec z nemškim podjetjem KSB v drugi polovici aprila na Brdu pri Kranju pripravljata konferenco BlueFuture. KSB je vodilni svetovni proizvajalec črpalk, armatur in sorodnih sistemov. Govora bo o naprednih tehnoloških rešitvah v komunalni infrastrukturi, ki jo bodo omenjena tri podjetja ponujala slovenskemu trgu in državam JV Evrope. Pri skupni ponudbi sta Kolektor Synatec in Kolektor Sinabit odgovorna za sisteme avtomatizacije in informatizacije. Slovenski in tuji strokovnjaki bodo spregovorili o modularnih rešitvah za pripravo in distribucijo tople vode, celovitih rešitvah za vodovodne sisteme ter suhih črpalnišnih v kanalizacijskih sistemih. Konferenca je v prvi vrsti namenjena investitorjem v komunalno infrastrukturo (občine in komunalna podjetja), projektantom, gradbenim podjetjem ter ostali zainteresirani javnosti. Več informacij o konferenci, ki bo 19. aprila 2012 v kongresnem centru na Brdu pri Kranju, dobite na spletni strani www.bluefuture.si.

POSTANITE DEL KOLEKTORJEVE EKIPE NA MARATONU FRANJA BTC CITY 2012

Kolesarski navdušenci in tisti, ki boste to še postali, nikar ne spreglejte nedelje, 10. junij 2012, ki bo potekala v znamenju tradicionalne rekreativne kolesarske preizkušnje Maraton Franja BTC City 2012. Vabimo vas, da se maratona udeležite kot član Kolektorjeve številčne ekipe, ki se bo z ostalo množico kolesarjev podala na 156 ali 97 kilometrov dolgo progo. Kolektor tudi letos ostaja pokrovitelj prve uradne okrepčevalnice, ki bo kot vsa leta do zdaj na avtobusnem postajališču pred Kolektorjevo upravno stavbo. Za člane Kolektorjeve ekipe kolesarjev smo letos pripravili brezplačno predavanje, na katerem boste izvedeli več o kolesarski opremi in nastavitvi pozicije, čiščenju in vzdrževanju kolesa, prehrani, varni vožnji v skupini in kako čim bolj racionalno prevoziti maraton. Drugi del priprave na Maraton Franja, ki jo nudimo našim kolesarjem, pa so treningi pod vodstvom kolesarskega trenerja Rajka Bajta, ki bodo potekali vsak torek in četrtek od 10. aprila dalje (doplačilo 15 evrov na mesec), in dva daljša skupna treninga ob spremstvu avtomobilov. Zadnji rok za prijavo na Maraton Franja je 13. maj 2012.

SEZNAM DOGODKOV

Pomembnejši dogodki:

April 2012 - Inovatorska konferenca - razglasitev inovatorjev leta 2011

April 2012 - 4. razvojno-tržna konferenca za Stavbno tehniko in izdelke za dom

Junij 2012 - Uradna otvoritev nove hale Kolektor Etre

Kolektor se predstavi:

10. 6. 2012 - Maraton Franja

15.–17. 6. 2012 - Festival idrijske čipke

POMENA PAMETNIH OMREŽIJ SE ŠE NAJBOLJ ZAVEDA INDUSTRIJA

Strokovni seminar o pametnih omrežjih En.grids je tisti tradicionalni dogodek, ki vsako leto na enem mestu zbere vse pomembne akterje s področja energetike – stroko, ponudnike oziroma dobavitelje energije in industrijo. Koncern Kolektor so zastopala tri njegova podjetja, ki so pomembno vpeta v razvoj pametnih omrežij, to so Kolektor Synatec, Kolektor Sinabit in Kolektor Etra.

Omenjena podjetja razvijajo gradnike naprednih transformatorskih postaj. Kolektor Sinabit je poleg tega prisoten tudi v sistemih vodenja na področju elektroenergetike, je za Energetiko.NET, organizatorico dogodka, povedal Stojan Kokošar, koordinator aktivnosti na področju pametnih omrežij v Kolektorju.

Sicer pa je na Gospodarski zbornici Slovenije, kjer so pripravili En.grids, o koncernu Kolektor in njegovih konkretnih rešitvah za pametna omrežja spregovoril mag. Samo Ceferin, direktor tehnološkega področja v Kolektor Sinabitu. "Vidimo veliko potrebo po izgradnji ustrezne infrastrukture in primarne opreme v distributerskih omrežjih, ki bo omogočala implementacijo višjenivojskih sistemov, ki bodo zagotavljali upravljanje in optimizacijo uporabe energije in izgradnjo sodobnih pametnih elektroenergetskih omrežij," je ob koncu svoje predstavitve dejal mag. Samo Ceferin.

En.grids se je zaključil z mnenji dobaviteljev in industrije glede priložnosti, ki jim jih nudijo pametna omrežja. V imenu koncerna Kolektor je spregovoril Marjan Drmota, izvršni direktor za razvoj. "Zaradi rasti in zmanjšanja tveganja se je Kolektor odločil, da se ne bo omejil samo na komponente in sisteme, pač pa bo posegel tudi na druga področja. Na področju naše poslovne divizije Energetika in industrijska tehnika želimo – tam, kjer še nismo – postati pomemben ponudnik komponent in sistemov. Naša želja je, da bi bil naš ključni element elektroenergetskih in distribucijskih omrežij – transformator, čim bolj moderen, učinkovit in da bi odgovarjal vsem sodobnim potrebam naročnikov, na področju pametnih omrežij pa želimo trgu ponuditi tudi komponente, sklope in rešitev, ki bodo uporabniku nudili vse potrebne podatke, ki jih potrebuje za nadaljnjo obdelavo," je povedal Marjan Drmota.

MARJAN DRMOTA JE ŽE ABRAHAMOVEC

Šesti iz Kolektorja doslej je s sodelavci v hotelu Jožef slavili svoj petdeseti življenjski jubilej. Malo jubilarntov pomeni, da ima Kolektor mlad kolektiv zaposlenih. Marjan Drmota ni pričakoval, kako mu bo tekla življenjska pot, saj mu to ni domače, se pa vse življenje trudi za doseg ciljev. Rad dela in v svoje delovno okolje vnaša pozitivno energijo.

Trenutno opravlja delo izvršnega direktorja Razvoja v celotnem koncernu, za katerega pravi, da je vreden toliko, kolikor so vredni tam zaposleni ljudje. Sprejema pomembne odločitve. Zadnji dve leti se zelo posveča tudi koncernovima stebroma Stavbna tehnika in izdelki za dom ter Energetiki in industrijski tehniki z željo slediti strateškim ciljem. Veseli ga, da je ozračje v koncernovem menedžmentu pozitivno, to pa je porok za dolgoročno uspešnost.

"Upam, da se bo Kolektor v prihodnje še naprej širil, ostal zdrava družba, da bo podjetje, kamor bomo zaposleni radi prihajali, vanj verjeli in da bo dolgoročno pridobival na vrednosti. To je moja želja, v to verjamem in tako tudi delam," je med drugim poudaril tokratni abrahamovec.

V klub petdesetletnikov ga je z nagovorom pospremil predsednik koncerna Stojan Petrič. Slavljenc s tem še ni dobil pravice do vstopa vanj, saj je moral prej premagati več miselnih ovir, ki so mu jih pripravili mlajši kolegi. Tudi v teh primerih se je dobro izkazal in potrdil, da z leti prihaja modrost.

Interno komuniciranje vrednot koncerna Kolektor

Laura Podgornik

Poslovni rezultati, ki jih dosega koncern Kolektor, in ugled, ki ga pri vseh javnostih uživa, potrjujejo, da Kolektor načrtno gradi in razvija dobre odnose z vsemi deležniki. Vrednote predstavljajo poslovni moralni kodeks podjetja, so temeljna načela, ki oblikujejo značaj podjetja in po katerih se zgledujejo in živijo zaposleni. Prikaz vrednot skozi podobe je namenjen interni javnosti, s ciljem vizualno približati načela vrednot.

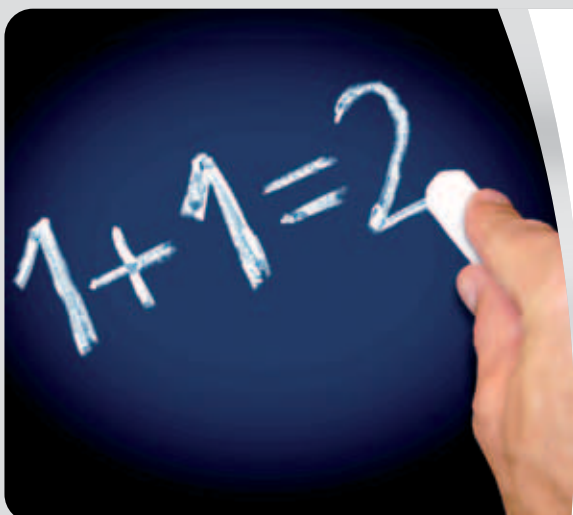
Kreativna rešitev je sveža in sledi sodobni viziji in stvarnosti uspeha koncerna Kolektor. V podobah je prisoten element roke, ki ponuja večpomenske prispodobne. Človek je namreč akter, ki z umom ustvarja, roka pa je prispodoba delavnosti, kreativnosti pa tudi nežnosti, pomoči in podpore. Risbe ponazarjajo motive, ki so metaforični prikaz vrednot. Semantičen splet vizualnih elementov je idealna prispodoba, ki s svežim, vizualno pritegljivim pristopom sporoča pomen vrednot.

► Odgovornost

Z izpolnjevanjem medsebojnih dogovorov in odgovornim odnosom do dela zasledujemo zastavljene cilje lastnikov, zaposlenih, kupcev in okolja. S svojimi rešitvami, izdelki in storitvami zagotavljamo načela trajnostnega razvoja.

Odgovornost do okolja, do življenja, do rasti; roke so prispodoba delavnosti in ustvarjalnosti, iz katerih se dviga in zraste rastlina. Roke jo hkrati tudi ščitijo in varujejo. Prevezemajo skrb in odgovornost za njeno rast, za trajnostni razvoj in so obenem simbol odgovornosti do človeka, do dela.

► Poštenost

Pošteno in etično ravnanje do poslovnih partnerjev in sodelavcev je temelj našega sodelovanja.

Pošteni, do sebe in drugih. Čisti računi, jasni dogovori, pričakovani rezultati; 1 + 1 je lahko samo 2. Dokazljivo.

► Vztrajnost in borbenost

Zavedamo se, da dolgoročno doseganje zastavljenih ciljev zahteva proaktiven pristop in izvedbeno odličnost. Poslovne cilje zato zasledujemo in izvršujemo vztrajno, z vso zavzetostjo in pogumom.

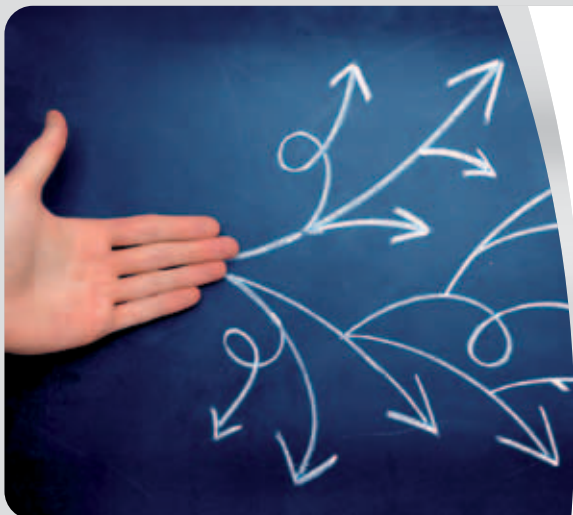
Oseba, ki se vzpenja po stopnicah. Ovire, še tako težke, zahtevne ali strme, znamo in zmremo premagati vztrajno in borbeno.

► Usmerjenost h kupcu

Verjamemo, da imamo lahko zadovoljne kupce le na temelju učinkovitih partnerskih odnosov. Zato smo usmerjeni v prepoznavanje kupčevih potreb in zagotavljanje njim skladnih rešitev. Na ta način gradimo soodvisna in dolgoročna partnerstva ter spodbudne odnose s poslovnimi partnerji in znotraj podjetja.

Vzajemnost, partnerstvo, skupni cilji – skupaj rešujemo zastavljene cilje, sestavljamo sliko, kjer samo pravi del zavzema svoje mesto, in ustvarjamo obojestransko korist in zadovoljstvo.

► Inovativnost

Gradimo okolje, ki spodbuja ustvarjalnost in razvoj inovativnih idej pri zaposlenih. Ideje realiziramo in jih ciljno usmerjamo v ključne segmente delovanja lastne organizacije in v nadgradnjo rešitev za naše kupce. Najnaprednejše rešitve aktivno uvajamo tudi v stroko.

Vir konkurenčnih prednosti. Odprt prostor, roka kaže mnoge poti, iz nje nastanejo najrazličnejše oblike, možnosti in priložnosti.

► Timski duh

Spodbujamo sodelovanje, pretok informacij in delitev znanja med sodelavci. Ustvarjamo pozitivno vzdušje za naše nemoteno delovanje in uspeh naših partnerjev. Skupaj smo uspešnejši.

Roka, ki riše in načrtuje situacijo na igrišču kot polju, kjer zmaga samo združena ekipa, izraža enotnost, sodelovanje in timski duh.

Prednost sončnih elektrarn je v celoviti storitvi – od ideje do izvedbe

Brane Breljih

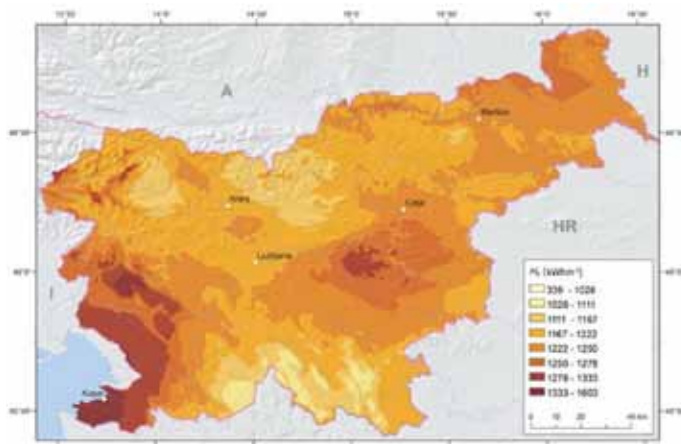
Kolektor Koling, finalist Slovenske gazele 2011, je del mednarodnega koncerna Kolektor. Podjetje Koling zagotavlja svojim strankam storitve in produkte v segmentih gradbenega inženiringa in arhitekture, strojnih in elektroinstalacij, načrtovanja in izdelave klimatov ter načrtovanja in postavitve sončnih elektrarn. Energetski segment v zadnjem času dosegata rast, saj je trg prepoznal prednosti sončnih elektrarn Kolektorja Koling in dolgoročno garancijo, ki jo zagotavlja največji slovenski koncern Kolektor.

Sončno sevanje je trajen vir energije. Sončna energija je čista, tiha in tudi donosna ter lahko bistveno vpliva na stroške poslovanja podjetij in stroške energije, ki jo porabljamo doma. V Sloveniji je povprečno sončno obsevanje na kvadratni meter horizontalne površine večje od 1000 kWh/m². Povprečno obsevanje poljubne osončene lokacije v Sloveniji ne odstopa veliko od državnega povprečja, kljub temu pa lahko Slovenijo razdelimo na posamezna področja. V osrednji Sloveniji znaša povprečno sončno obsevanje na horizontalno površino okoli 1195 kWh/m², v severovzhodni Sloveniji in severni Dolenjski okoli 1236 kWh/m², na Primorskem in Goriškem pa presega vrednost 1300 kWh/m². Osončenost Slovenije zagotavlja dobro jamstvo za smelo investicijo v sončno elektrarno.

Dobra osončenost Slovenije je zagotovilo za donos elektrarne, ni pa edino

Osončenost ni edini pogoj za donosnost sončne elektrarne. Na to vplivajo tudi naslednji dejavniki, ki jih je treba preučiti pred investicijo:

- izbor lokacije,
- izbor proizvajalca elementov, uporabljenih pri sončnih elektrarnah,
- razmerje med investicijo in proizvedeno elektriko, ki se spreminja od ponudnika do ponudnika,
- strokovni kader z referencami,
- garancija, ki jo nudi podjetje – izvajalec; prednost Kolingovih sončnih elektrarn je njegovo članstvo v mednarodnem koncernu Kolektor,
- ponudnikova celovita ali samo delna storitev; Kolektor Koling je namreč ponudnik celovite rešitve, od ideje do izvedbe.

Osončenost Slovenije

Primeri dobrih praks - pet elektrarn v dveh mesecih

V mesecih novembru in decembru 2011 je Kolektor Koling zaključili montažo in priklop na omrežja kar petih sončnih elektrarn. Vseh pet je bilo postavljenih v skladu s poslanstvom Kolektorja Koling – od ideje do izvedbe. Za naročnike so v podjetju izdelali projektno dokumentacijo, idejne zasnove in dimenzioniranja ter izvedbe in pripravo dokumentacije za uspešno priključitev na distribucijsko omrežje. Vse sončne elektrarne so bile proizvedene na ključ. Kolingova strokovna delovna skupina je za naročnike uredila tudi ustrezno dokumentacijo s strani agencije za energijo, tj. pridobitev deklaracije proizvodne naprave.

Sončna elektrarna na strehi proizvodne hale Kolektor Dekani, skupne moči 49 kWp. V elektrarni je vgrajen sistem daljinskega nadzora za dnevni nadzor delovanja in proizvodnje elektrike iz oddaljene lokacije, v tem primeru iz Idrije. Letno bo elektrarna proizvedla približno 60.000 kWh električne energije in prihranila 30 t izpustov CO₂ v ozračje

Sončna elektrarna na strehi Kolektorja Liv v Postojni. Gre za trenutno najzahtevnejši projekt, saj obsega preko 2600 solarnih modulov in kar 29 razsmerniških enot. Skupna moč te sončne elektrarne je 600 kWp

Sončna elektrarna na strehi podjetja Alpod v Podkrajniku, skupne moči 352 kWp

Razsmerniške enote. Naloga razsmernikov je pretvarjanje enosmernega toka, ki ga proizvedejo fotovoltaične celice v modulih, v izmeničnega. Koling uporablja razsmernike nemškega partnerja DIEHL Ako, ki slovi po zelo kakovostnih in visoko učinkovitih napravah

Tri manjše sončne elektrarne moči 3 kWp, 18 kWp in 18,5 kWp so bile postavljene še v Hruševju, Cerknem ter Selu pri Ajdovščini.

Skupna proizvodnja vseh inštaliranih sončnih elektrarn bo letno preseгла 1000 MWh električne energije, kar bo zadoščalo za skoraj 330 gospodinjstev.

Kolektor Koling zanimiv tako za domače kot tuje tržišče

Kolektor Koling je bil lani izbran za gazelo primorsko-notranjske regije. Podjetje je komisijo prepričalo s svojo razvojno naravnostjo, hitro rastjo, številnimi projekti, pri katerih je naročnikom sposobno ponuditi celovito storitev, od ideje do izvedbe. Direktor podjetja Tine Vadnal v pogovoru pravi, da je priznanje dodatna potrditev za dosedanje dobro opravljeno delo.

Hkrati je tudi dokaz, da se kljub krizi v gradbeništvu da preživeti. Naziv primorsko-notranjske gazele je pozitivno vplival na naše poslovanje, na našo prepoznavnost. Kupci nas poznajo in se še lažje odločajo za naše storitve.

V hotelu Mons v Ljubljani ste pripravili nadvse uspešno poslovno konferenco o energetske učinkoviti gradnji. Tam smo lahko slišali, da je laskavi naslov nagrada za vse, ki v panogi delujejo, ne samo za vas.

Čudi me, da v času vzpona gradbene industrije nobeno gradbeno podjetje ni bilo izbrano za gazelo. Morda razlog tiči v profitabilnosti, saj so bila vsa gradbena podjetja bolj slabo profitabilna. Zanimivo je, da se je nam uspelo uvrstiti na lestvico. To je prava redkost.

S prej omenjeno konferenco ste se odprli širši strokovni javnosti. Pomeni to novo poglavje v razvoju Kolektorja Koling? Sprejeta je bila zelo dobro.

Pričakovali smo dober obisk, a konferenca je preseгла vsa pričakovanja. Udeleženci so bili izjemno zadovoljni. Tudi letos bo prirejena. Mislim, da bi morala vsakoletna strokovna konferenca za kupce, poslovne partnerje, zainteresirano javnost postati tradicija. Na ta način bi na dolgi rok lahko zgradili močno in uspešno blagovno znamko.

Presenetilo me je mnenje domačinov, da ne vedo s čim vsem se ukvarjate.

To samo potrjuje dejstvo, da moramo pripraviti še več strokovnih konferenc. Je pa tudi res, da je naše področje delovanja zelo široko. Smo pač inženiring-podjetje, ki ponuja inženirske storitve v širokem spektru storitev.

Kaj kupce najbolj pritegne, kaj jih prepriča, da izberejo vas?

Naša prednost je, da ponujamo celovito storitev, tudi na ključ. Na dolgi rok bo to vsekakor tako tudi ostalo.

Kolektor Koling postaja v slovenskem prostoru vse bolj uveljavljeno ime. Kaj pa tujina?

V Nemčiji projektiramo halo za KMT, sanirali smo Kolektorjevo halo v Bosni ... Tudi na produktnem področju se nam počasi odpirajo vrata v tujino. Naše produkte za klimatizacijo prodajamo praktično na celotnem evropskem tržišču, uspešno sodelujemo z našim portugalskim partnerjem. Zadnje naročilo v lanskem letu je bilo za Azorske otoke.

Ste eno izmed Kolektorjevih podjetij. Je to prednost?

Nedvomno prednost. Mislim, da ne bi tako uspešno poslovali, niti ne bi bili gazela, če ne bi bili del skupine Kolektor.

Kje vidite Kolektor Koling v prihodnosti?

Z leti smo si pridobili toliko referenc in izkušenj, da se lahko prijavimo praktično na vse razpise. Organizacijsko smo se dobro povezali, smo strokovno usposobljeni in finančno stabilni. Mislim, da bomo lahko suvereno kandidirali na razpisih. Kriza sicer napoveduje zmanjšanje investicij, po drugi strani pa je tudi ponudnikov storitev zaradi propada gradbenih podjetij manj. Verjamem, da bomo izkoristili priložnosti in uspešno poslovali še naprej.

“Uspeli smo ob pravem času”

Gospod Ludvik Kumar ste Puhov nagradenec. Prvi iz Kolektorja in tudi prvi v lokalnem okolju. Kaj vam pomeni priznanje, kaj priznanje pomeni za koncern Kolektor in širše lokalno okolje?

Najvišje državno priznanje, ki se podeljuje za izume, razvojne dosežke in uporabo znanstvenih izsledkov pri uvajanju novosti v gospodarsko prakso, smo s sodelavci z Instituta “Jožef Stefan” sicer prejeli za razvoj izvirne tehnologije priprave površine grafita za nanos galvanske metalizacije. Dejansko je to tudi priznanje celotni Kolektorjevi ekipi za resnično velik uspeh pri razvoju grafitnih komutatorjev, na osnovi katerega so bili tudi izpolnjeni pogoji za podelitev Puhovega priznanja. V razvoj je bilo vloženo veliko dela in znanja mnogih sodelavcev in še danes lahko vsi skupaj s ponosom gledamo na konkurenčnost in

rast prodaje tega proizvoda. Uspeh je bil dosežen tudi ob pravem času, in sicer na začetku procesa uvajanja novih proizvodov v Kolektorju. Če tega ne bi bilo, bi bila trnova pot diverzifikacije še težja. Nagrada daje dodatno samozavest in elan pri iskanju in razvoju vsaj približno tako uspešnih produktov, kot je grafitni komutator.

Nagrado ste prejeli za postavitev novega suhega postopka pri pripravi površine grafita v proizvodnji grafitnih komutatorjev. Te raziskave ste s kolegom nagrajencema opravljali med leti 2004 in 2006. Kar nekaj časa je že preteklo od takrat. Zakaj je strokovna javnost vaše delo opazila šele zdaj?

Uporabnost neke tehnologije se ne pokaže čez noč. Najprej se soočamo z nezaupanjem v novo

tehnologijo, potem sledijo dolgotrajna testiranja, uvajanja nove tehnologije ob uvajanju novih serij proizvodov, razvoj potrebe na trgu itd. V avtomobilski industriji je uvajanje novosti dolg proces, čeprav se z ozirom na intenziven razvoj včasih zdi drugače. Tudi glede pravil pri izboru dobitnikov priznanj je potreben določen čas, da so zahtevani pogoji lahko izpolnjeni. Zato smo nagrado sprejeli ravno ob pravem času.

“Sonagrajenca” prihajata z Instituta “Jožef Stefan”. Kako tesno je sodelovanje med Institutom in Kolektorjem. Bi lahko delovali brez njega? Kakšne so prednosti?

Razvoj tehnologije, kot je bila nagrajena, brez sodelovanja znanstvenikov, delujočih na določenem področju, ne bi bil mogoč. V industriji obvladamo predvsem proizvodno naravnana znanja. Za razvoj novih tehnologij in materialov pa je običajno potrebno vključiti tudi bazična znanja. Prav integracija bazičnih znanj v razvojne industrijske procese je pogosto ključ do bistvene konkurenčne prednosti na trgu, katere se premalo zavedamo. Seveda pa to ni enostavno, saj gre za združevanje dveh različnih svetov, industrijske proizvodnje in akademske sfere, za kar običajno manjka volje na obeh straneh. V našem primeru smo jo imeli.

Ste koncernov izvršni direktor za raziskave. Zaupana vam je težka naloga iskati in razvijati nove proizvode, ki znotraj koncerna Kolektor z diverzifikacijo dobivajo vedno večjo veljavo. Kako uspešen je Kolektor na tem področju?

Proces diverzifikacije je izredno zahteven in mnoga podjetja, ki so se zanjo odločila, so jo drago plačala. Tudi v Kolektorju ni bila poceni. Aktivno sem sodeloval v kar nekaj projektih na področju organske rasti na novih produktih, ki niso dali pričakovanih rezultatov. Kljub temu predstavlja nekoč edini program komutatorjev sedaj le še manj kot polovico celotne Kolektorjeve prodaje. To smo dosegli z akvizicijami in z lastnim razvojem. Trenutna situacija zahteva izboljšanje donosnosti in pozicije na trgu obstoječih programov pred iskanjem novih in s tem se aktivno ukvarjamo.

Proces vpeljave novega proizvoda v proizvodnjo je dolgotrajen. Verjetno lahko govorimo o letih? Koliko ljudi je potrebnih za to?

Ni problem samo razvoj izdelka, temveč tudi trženje in njegova dejanska vrednost na trgu. Vse bolj spoznavamo, da proizvod brez ustrezno razvite tržne mreže nima vrednosti. Ni pomembno iskati samo sinergije v proizvodnji različnih izdelkov, temveč tudi v prodaji in nastopu na trgu. Zato smo

z novimi produkti, ki se tržijo na nam poznan način – podobno kot komutatorji – bistveno uspešnejši, kot s tistimi, ki se tržijo na druge načine. Intenzivno delamo na področju hibridike in osvajanju specifičnih tehnologij za to področje. Prepričan sem, da imamo tu dobre možnosti, čeprav zahteva program določene specifičnosti, kot je velik vložek v specialno opremo, ki jo je treba terminsko in vrednostno pridobiti čim bolj učinkovito.

V razvojni proces se poskušamo vključevati čim bolj zgodaj, saj je le na ta način možno priti do produktov z večjo dodano vrednostjo. Če se vključuješ kot drugi ali celo tretji dobavitelj, je “smetana običajno že pobrana”. So pa tveganja zato večja in razvojni cikli daljši. Na primer, kar nekaj let je že od tega, ko so bile izdelane prve serijske senzorske glave in rotorji za sistem VVT3.

Senzorska glava in rotor za sistem VVT3 in zunanji rotor za električni klima-kompresor

Praktično se šele danes pogovarjamo o milijonski letni količini, ki je sicer običajna v avtomobilski industriji. Dolgo tudi že izdelujemo zunanje rotorje za električni klima-kompresor, a so količine še vedno na nivoju obrtniške proizvodnje. Proizvod je namenjen hibridnim avtomobilom in dokler se ti tudi v Evropi ne bodo proizvajali množično, količine ne bodo narasle. Upanje nam daje povpraševanje po večjih količinah, ki pa po drugi strani zahteva nove racionalizacije v proizvodnem procesu. Veliko projektov tudi ne uspe. Lani smo dolgo časa intenzivno delali pri projektu razvoja dušilke za hitri polnilec električnega avtomobila. Projekta na koncu nismo dobili, poleg tega pa obstaja velika verjetnost, da se hitri polnilec, ki bo vgrajen v avtomobil, na koncu sploh ne bo uveljavil. Trenutno veliko energije trošimo z razvojem feritnega modula za pretvornik DC/DC. Od tega si veliko obetamo tako mi, kot naš neposredni naročnik. Vendar glede na burno dogajanje na področju elektrifikacije avtomobilov nihče ne more garantirati, kateri sistemi se bodo na koncu razvili do obsega množične proizvodnje, kateri pa bodo odpadli. Zato je pomembno loviti ravnotežje med osvajanjem čim več tehnologij in hkratnim razvojem več produktov ter omejenimi razvojnimi kapacitetami. Vedno se lahko zgodi, da se določen produkt ne uveljavi in ne doseže cilja množične proizvodnje, potem pa se sprašujemo, zakaj smo trošili razvojne kapacitete za napačno stvar.

Postopek, za katerega ste prejeli nagrado, je za Kolektor zelo pomemben. Bi lahko danes govorili še o kakšnem podobnem postopku?

Omenjen postopek je le majhen segment proizvodnje grafitnih komutatorjev. Pred leti ambiciozno zastavljena diverzifikacija proizvodnega programa zahteva množico novih postopkov, ki jih je potrebno bodisi osvojiti bodisi na novo razviti. Lahko bi naštel kar nekaj stvari, ki so bile dobro izpeljane in se počasi prebijajo v proizvodnjo. Ogromno pa bo treba v bližnji prihodnosti še narediti, če bomo hoteli nove programe (hibridika, rotorji, magnetne komponente, izolacija itd.) pripeljati na raven komutatorskega programa.

Nova brizgalna stroja za razvoj plastomagnetnih rotorjev

Andrej Brložnik

V prostore podjetja Kolektor KFH so 13. februarja 2012 iz Nemčije pripeljali dva brizgalna stroja znamke Arburg. Svoje mesto bosta zaradi obratovanja potrebne infrastrukture našla v proizvodnih prostorih Kolektorja Sikom. Stroja bosta sestavni del razvojne linije plastomagnetnih rotorjev, ki jo za svojo razvojno dejavnost za naročnike s koncerna Kolektor postavlja idrijska poslovna enota SiEVA.

tudi pri ostalih programih. Ob dobrem sodelovanju v prihodnje se Kolektorju obeta celo uvrstitev na listo "CORE", tj. listo najpomembnejših Delphijevih dobaviteljev. Trenutno se med podjetjema že vrstijo pogovori o razširitvi sodelovanja pri novih projektih. Koncern Kolektor računa na nadaljnji razvoj rotorjev za več svojih kupcev v sinergiji med SiEVO in več koncernovimi podjetij: Kolektorjem Group kot nosilcem projekta, Kolektorjem KFH, kjer bo potekala vzorčna proizvodnja in kasneje na novi opremi serijska proizvodnja rotorja,

Kolektor KFH sicer pokriva tudi del proizvodnje v hali S20, kjer proizvajajo predvsem grafitne komutatorje z grafitno oblogo, namenjene vgradnji v potopne črpalke za gorivo. V obratu S18 pa izdelujejo zlasti rotorje in hibridne izdelke oz. izdelke iz plastike. V Kolektorju KFH je zaposlenih 54 ljudi.

Ker je strategija koncerna usmerjena k zmanjšanju odvisnosti od komutatorskega programa, na drugi strani pa je komutator z grafitno oblogo pomemben produkt, je logična posledica sledenje tržnim trendom na področju razvoja bencinskih črpalk. Vsi glavni kupci namreč že ponujajo rešitve črpalk, ki delujejo na osnovi elektronske komutacije.

Prav v tem segmentu je koncern Kolektor za kupca Delphi pridobil naročilo za izdelavo plastomagnetnega rotorja. Kolektor se je namreč z dobrim sodelovanjem pri svojem kupcu uvrstil na t. i. listo pomembnih dobaviteljev "CASL", kar koncernu omogoča pridobivanje novih projektov

Kolektorjem KMT iz nemškega Essna, kjer se bo izdelovalo magnetne mešanice, ter Kolektorjem Orodjarno, kjer so že bila v celoti izdelana serijska brizgalna orodja, poleg tega pa njihov oddelek Avtomatizacije konstruira in izdeluje razvojno celico za SiEVO, kasneje pa bo izdelal tudi serijsko proizvodno celico.

Pričetek dela na razvojni liniji je načrtovan za mesec maj.

Zaradi vse ostrejših okoljskih zahtev OEM, namenjenih proizvajalcem avtomobilov, predvsem redukcije izpustov CO₂ in nižanja porabe goriva, se vse več kupcev za svoje aplikacije "high-end" odloča za prehod na tehnologijo EC-črpalk. Kljub temu dejstvu je težko napovedati, kako se bodo potrebe na tržišču v prihodnjih letih povečevale, saj je pomembno vodilo še vedno cena izdelka, le-ta pa je neposredno odvisna od borznih cen redkih zemelj.

Kolektor KFH presegel zastavljene rezultate

Koncern Kolektor si je z nadgradnjo sistema inovativne dejavnosti, s katero je začel pred štirimi leti, postavil tudi okvirne cilje na tem področju. Nadgradnja sistema je pomenila v inovativno dejavnost poleg proizvodnje vključiti tudi režijske službe in doseči štiri ideje na zaposlenega na leto. Ambiciozen cilj, ki pa bi kmalu lahko postal resničnost. In tudi je. Kolektor KFH je namreč lansko leto zaključil s štirimi idejami in pol na zaposlenega.

“Ideje ne pridejo kar same od sebe. Če želiš biti na tem področju uspešen, moraš to na ustrezen način spodbujati, biti moraš motivator in ljudi na različne načine vključevati v inovativnost,” pravi direktor Kolektorja KFH **Andrej Brložnik** in doda, da smo si ljudje pač različni. “Imamo t. i. tihe ljudi, ki sami od sebe nikoli ne bodo dali ideje in zato rabijo malo več spodbude in pomoči, in inovatorje po duši, za katere bi bil dan brez ideje izgubljen dan.” Sicer pa v Kolektorju veliko pozornost posvečajo timskega zbiranju idej. Na podlagi dnevnih problemov oblikujejo tim, ki išče najbolj optimalno rešitev danega problema.

Postavlja se vprašanje, zakaj je prav Kolektor KFH tisto podjetje, ki je prvo doseglo zastavljeni cilj. “Morda je k temu rezultatu delno botrovalo tudi to, da sem sam v sistem inovativne dejavnosti vključen že od leta 2000. Dobrih rezultatov na področju inovativne

dejavnosti vsekakor ni brez ustrezne podpore vodstva. Osebnostno se mi zdi proces stalnih izboljšav in iskanje priložnosti za izboljšave zelo pomemben. Inovativnost je potrebno stalno vzpodbujati, ne glede na to, za katero delovno okolje si odgovoren,” pove **Brložnik**, ki meni, da je svoje k porastu števila idej v zadnjih dveh letih prispevalo tudi nagrajevanje po učinku, v katerem ima inovativnost posebno težo. **Damijan Bizjak**, ki v Kolektorju KFH skrbi za inovativno dejavnost, doda, da kot skrbnik za inovativno dejavnost zaposlene spodbuja, da ideje zapišejo: “Kolektor KFH je znan po tem, da ima izredno veliko inovatorjev, ki so inovatorji po duši, denimo **Boštjan Brelih**, **Denis Tomič** in **Ivan Štucin**. Lansko leto je bil slednji dvakrat izbran za inovatorja meseca, **Boštjan Brelih** celo za inovatorja leta, Kolektor KFH je na izboru za inovatorja meseca slavil kar štirikrat. Zelo visok imamo tudi delež realiziranih idej, za lansko leto kar 93-odstotnega.”

Sogovornika sta mnenja, da se je proizvodnja skozi leta močno spremenila. O proizvodnji v klasičnem pomenu besede praktično ne moremo več govoriti, saj večina delovnih mest danes zahteva širši spekter znanj. “Z zbiranjem idej gradimo tudi bazo znanja, ki bo omogočala prenašanje implementiranih idej tudi na druga področja,” pogovor zaključí **Andrej Brložnik**.

Načrti Kolektorja KFH za letošnje leto so ponovno visoki. Želijo si ponovitve lanskoletnega rezultata in ga celo preseči.

Nova, popolnoma avtomatizirana linija za brizganje plastomagnetov (kupec Delphi)

Boštjan Brelih:

"Biti inovator po duši pomeni v svoje delo vložiti ogromno truda, tudi po končani službi razmišljati o delu in poskušati svoje delo čim bolj izpopolniti. Meni osebno inovatorstvo oz. predlaganje idej pomeni zadoščenje, nagrado za preteklo delo. Lepo je, ko vidiš, da je nekaj narejeno in izboljšano."

Ivan Štucin:

"Vsa leta, odkar sem na Kolektorju, se trudim za izboljšanje procesov, znižanje stroškov in olajšanje dela. Leži mi, da se ukvarjam s problemi in jih čim boljše rešujem. Najboljše ideje se razvijejo pri reševanju vsakodnevnih problemov. Dobiš idejo, jo udejanjiš in to je to. S takim načinom dela sem bil lani dvakrat izbran za inovatorja meseca."

Denis Tomič:

"Delam na povsem novi liniji in če želim nekaj izboljšati, je to samo meni v prid. S tem sem si močno olajšal delo. Že po svoji naravi želim delovni proces čim bolj izpopolniti, da delo poteka čim bolj tekoče, brez odvečnih motenj. Pomembna je tudi ekipa, medsebojna pomoč. V kolikšni meri si olajšamo delo, pa je povsem odvisno od posameznikove iznajdljivosti."

Linija za Brose za izdelavo priključkov za servovolan

Selitev dela proizvodnje komutatorjev v Laktaše

Matej Terpin

V Diviziji B1 so predvsem zaradi pomanjkanja prostora za postavitev novih strojev konec predlanskega leta začeli razmišljati o možnosti preselitve dela obstoječih strojev na novo lokacijo. Sprejeta je bila odločitev o premestitvi strojev v Laktaše, kjer Kolektor že ima podjetje za proizvodnjo komutatorjev. Preselilo se bo približno 15 odstotkov strojnih zmogljivosti proizvodnje Divizije B1. Na obstoječe pridobljene proizvodne površine pa se bo postavilo nove stroje, ki so že naročeni v Kolektorju Orodjarni za potrebe proizvodnje start/stop-aplikacij.

Glede na pretekle izkušnje so se konec maja 2011 pri nas začeli usposablјati delavci Kolektorja Bosna za samostojno delo na novi lokaciji, ki vključuje proizvodni in inženirski kader.

Pred pričetkom načrtovane selitve je bilo v podjetju v Laktaših potrebno zagotoviti dodaten prostor. Preuredilo se je prej odprto lopo, ki se je uporabljala za raznovrstno skladiščenje. Kolektor Koling je obstoječe skladišče uredil za potrebe proizvodnje komutatorjev. Lopo so zaprli, zaliti betonsko ploščo, zgradili kompresorsko postajo, uredili inštalacije itd. Nazadnje so uredili še okolico. S posegi se je pridobilo 700 kvadratnih metrov proizvodnih površin. Nova hala je bila za selitev pripravljena 7. marca letos in prav na ta dan smo tudi začeli s postavitvijo strojev na novi lokaciji.

Preselili smo del strojev, namenjenih linijski proizvodnji komutatorjev za zaganjalnike, in sicer po fazah glede na skupine:

- linije za štancanje in iztiskanje ter prestavljanje komutatorjev,
- linije za brizganje komutatorjev,
- linije za končno obdelavo in kontrolo komutatorjev,
- linije za hladno preoblikovanje in obdelavo surovcev PLIR.

V soboto, 3. marca, smo začeli s pripravo prve skupine strojev in opreme za selitev in do petka, 9. marca, kot je bilo načrtovano, v Laktaših vse poizkusno zagnali. Za premestitev so poskrbeli vzdrževalci Kolektorja Sikom s pomočjo zaposlenih iz Divizije B1 in zaposlenih iz Kolektorja Bosna, ki so se v Idriji usposablјali za samostojno delo.

V ponedeljek, 5. marca, je sledila priprava strojev druge skupine transporta. Tokrat je bilo med drugim

Nova linija za proizvodnjo komutatorjev za start/stop-zaganjalnike je že postavljena v Diviziji B1 Kolektorja Sikom. Podobne proizvodne linije gradijo še v koncernovi Strojogradnji

Demontaža starih linij proizvodnje komutatorjev za zaganjalnike, ki je že postavljena v Laktaših

Prvi stroji in naprave so že pripravljene za selitev v Kolektor Bosna

Pred montažo strojev v Kolektorju Bosna

potrebno preseliti dva velika brizgalna stroja in peč za staranje komutatorjev. Celotna druga skupina je začela z delom tretji teden v marcu.

Selitev tretje skupine, strojev za končno obdelavo in kontrolo komutatorjev, je bila predvidena med 20. marcem in koncem meseca.

Zadnjo, četrto skupino, stroje za hladno preoblikovanje in obdelavo surovcev komutatorjev PLIR in stiskalnico velikih dimenzij, težko 20 ton, bomo v Laktaše prepeljali med 2. in 6. aprilom.

Pri selitvi do sedaj ni bilo večjih težav. Nekaj manjših zamud, ki ne vplivajo na potek selitve in zagon proizvodnje na novi lokaciji, za enkrat uspešno rešujemo s sprotnimi dogovori med Vzdrževanjem, Divizijo B1 in Kolektorjem Bosna.

Produkt našega dela ni članek, temveč izdelek

Nepričakovano preminulega vodjo Nanotesla inštituta, docenta dr. Andreja Žnidaršiča, je na njegovem mestu pred dnevi nadomestila dr. Branka Mušič. Dr. Mušič je z Nanotesla inštitutom sodelovala že od leta 2009, ko je doc. dr. Žnidaršič postal njen delovni mentor pri doktorskem študiju, hkrati pa sta z Nevenko Rajnar delali tudi pri drugih razvojnih projektih. Doc. dr. Žnidaršič je med drugim imel konec leta 2012 v načrtu ponuditi zaposlitev Branki Mušič.

Konec lanskega leta, ob nepričakovanem dogodku, so bili sredi pogovorov in načrtov za letos. "Ker smo gradili tudi na osebnih stikih, smo obdržali vse potencialne partnerje, ki so zaupali našemu znanju. Na srečo je bil dr. Žnidaršič zelo temeljit človek, ki je imel zgledno urejeno dokumentacijo, iz katere je bilo razvidno, s čim se je inštitut ukvarjal in kaj je načrtoval," je povedala Nevenka Rajnar in dodala, da sta s preminulim v nekdanji Iskri Feriti delala skupaj 25 let.

Z novo direktorico pa sta med drugim skupaj delali pri projektu samočistilnega fasadnega premaza – ta je v fazi preizkušanja – in pri projektu magnetnih absorberjev – uporabljajo se za notranje premaze in s tem za preprečitev škodljivosti elektromagnetnih valov, ki jih v okolje oddajajo računalniki in druge elektronske naprave. "Za časa Žnidaršičevega vodenja Nanotesla inštituta smo razvili in dali v uporabo folijske absorberje, titanove dioksidge, nanosilicijev dioksid kot dodatek čistilom, koloidne

Mojca Žnidaršič nam je za objavo iz osebne arhiva pokojnega moža odstopila fotografijo dr. Andreja Žnidaršiča, na kateri se vidi, da si je včasih vzel čas tudi zase

XRD (rentgenska praškovna difrakcija) – stroj za določitev kristalne strukture v posameznih materialih, ki so ga v Nanotesla inštitutu pridobili s pomočjo centra odličnosti Nano-center v letu 2011. Kaj lahko z njim ugotovijo, nam je predstavila v. d. Nano-laboratorija Nevenka Rajnar

disperzije s polimeri, zdaj pa razvijamo zaviralce ognja, stroncijeve ferite, stekla in tako dalje. Približno polovico izdelkov smo izdelali po lastnih zamislih, prav toliko po naročilih. Nanooksidni materiali so naša niša," poudarja Nevenka Rajnar. Za Nanotesla inštitut, ki je razmeroma majhen, je slovensko tržišče dovolj veliko. Je pa res, da imajo vsi veliki lasten razvojni oddelek. Ker pa so tehnologi vpeti v proizvodnjo, se običajno nimajo časa ukvarjati z razvojem. "Smo majhni in zato smo zagotovo tudi konkurenčni," zatrdi sogovornica in suvereno doda, da imajo znanja dovolj.

Letos se bodo med drugim usmerili in skušali prodreti na področje antikorozijskih premazov. V načrtu imajo tudi okrepitev dela s koncernom Kolektor. Trenutno v sklopu koncerna sodelujejo s Kolektorjem Group, Kolektorjem Magmo in Kolektorjem Sinabit.

Docent dr. Andrej Žnidaršič je s svojim nenadnim odhodom povzročil veliko skrbi mladim raziskovalcem, katerim mentor je bil. Redni profesor dr. Miha Drofenik z mariborske univerze, Žnidaršičev osebni prijatelj, je Inštitutu takoj priskočil na pomoč in prevzel mentorstva in vse potrebno za nemoteno delovanje mladih raziskovalcev.

Nova hala Kolektor Etre že služi svojemu namenu

Tako nam je dejal direktor proizvodnje v omenjeni koncernovi tovarni Žiga Kogej in o tem smo se prepričali tudi sami. V novo sušilno komoro nove proizvodne hale so z zračno blazino zapeljali prvi energetski transformator, ne pa 400-kilovoltnega, saj takšen do te faze še ni izdelan.

Trenutno so v novi hali v fazi montaže prvi letošnji veliki transformatorji, ki po napetosti še ne sodijo v skupino 400-kilovoltnih, po teži in velikosti pa so že takih dimenzij, da jih v stari hali ni bilo mogoče dokončati. Pred novo pečjo so bila v času našega obiska ohišja, ki so zaradi "glomaznosti" sama po sebi pričala o smiselnosti nove naložbe, vredne 30 milijonov evrov, ene največjih lanských naložb v proizvodnjo pri nas. Sicer pa v novi hali Kolektorja Etre poskusno obratujejo vsi ključni stroji in naprave, od stroja za razrez pločevine, do nove mize za sestavo velikih stebrnih jeder in vertikalnih navijalnih strojev. Še posebej so v novi hali navdušeni nad zračnimi blazinami, brez katerih tako velikih in težkih sestavnih delov energetskih transformatorjev sploh ne bi mogli premikati. Žiga Kogej in drugi vodilni v Kolektorju Etri uradno otvoritev nove hale načrtujejo junija letos.

Nova hala, ki je v resnici malenkost drugačna in nič manjša, je fotografija z Etrinega prospekta. Posnetek objavljamo zato, ker je zaradi njene velikosti drugače kot iz zraka ni mogoče pokazati. Takole pa dejansko izgleda nova hala

Stroj za razrez pločevine že dela s polno paro (zgoraj), prav tako tudi miza za sestavljanje stebrnih jeder (spodaj)

Transformator z zračno blazino potuje v sušilno komoro

Delo v polarnih pogojih

Bogomir Kovač

ELES – Elektro Slovenija je Kolektor Etró izbral za sestavo novega transformatorja moči 300 MVA in napetosti 400/115 kV, izdelanega v zagrebškem Siemensu na Hrvaškem. Nameščen je v razdelilni transformatorski postaji v Krškem.

Omenjena transformatorska postaja stoji tik ob Jedrski elektrarni Krško. Delo bi po prvotnem načrtu morali opraviti že lanskega julija. Zaradi zapletov pri preizkušanju transformatorja se je njegova dobava zavlekla do začetka letošnjega leta. Prevoz 235 ton težkega transformatorja so zato izvedli šele konec januarja letos. Zaradi razmeroma stabilnega vremena smo v Kolektorju Etri z delom želeli začeti čimprej. Sestankovali smo takoj, že zadnji ponedeljek v januarju, vsi serviserji pa so se usposabljali iz varstva pri delu. Predvideno poslabšanje vremena nas je priganjalo in do konca tedna smo uspešno opravili dela montaže hladilnega sistema in konzervatorja.

Kljub veliki proizvodnji električne energije v Jedrski elektrarni smo morali za sušenje transformatorskega olja uporabiti dizelski agregat za proizvodnjo električne energije. Tako smo se odločili zaradi izpada elektrarne v preteklosti,

katerega vzrok je bila lahko tudi Razdelilna transformatorska postaja v Krškem.

Najzahtevnejše delo smo opraviti v najbolj mrzlih in neprijaznih dneh. Zalivanje s transformatorskim oljem je potekalo nepretrgoma od ponedeljka do četrtega zvečer, kljub temperaturam do $-20\text{ }^{\circ}\text{C}$. Da ne gre vse po načrtih, je nazorno pokazala dobava transformatorskega olja iz Zagreba. Namesto ogretega na $40\text{ }^{\circ}\text{C}$ iz tovarne, so tri cisterne v Krško pripeljale hladno olje. Imelo je namreč le $-10\text{ }^{\circ}\text{C}$, kar gre pripisati tudi carinskemu postopku. Zaplet je delo podaljšal najmanj za dva dodatna ledena dneva, dve noči in praznični dan.

Zalitju glavnega aktivnega dela je sledila zahtevna montaža skoznjikov in njihovo spajanje. Kljub premrlim rokam smo največji poudarek namenili zanesljivosti in kakovosti dela. Vsaka nedoslednost namreč pomeni veliko dodatnega dela in stroškov. Večinska dela so bila končana v predvidenem roku, a v takšnih vremenskih okoliščinah ostane kakšna malenkost tudi nedokončana.

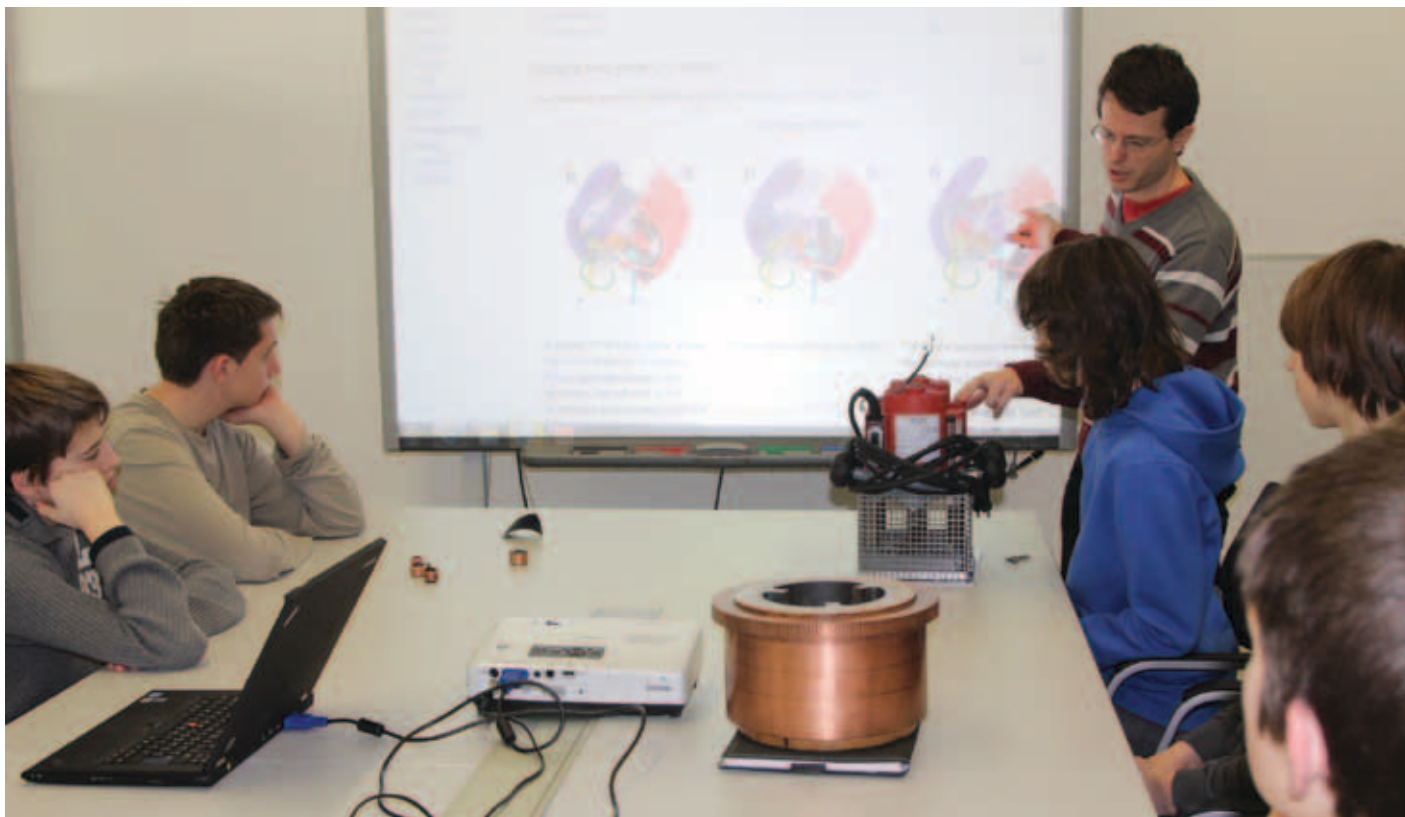
Naročnik je bil z opravljenim zadovoljen. Pohvale so deževale z vseh strani, saj je bilo kar nekaj dvoma, da nam ne bo uspelo. Pohvalam servisne ekipe se pridružujem tudi sam.

Ne glede na starost obiskovalcev je njihovo poznavanje Kolektorja zelo dobro

Polona Rupnik

V prvih mesecih letošnjega leta skoraj ni bilo tedna, da Kolektor ne bi gostil skupine osnovnošolcev ali dijakov oziroma študentov. Glavni namen obiskov je predstavitev koncerna mlajšim generacijam in promocija tehničnih poklicev. Kolektor namreč za svoj nadaljnji uspešni razvoj potrebuje usposobljen kader, ki ga v domačem okolju praktično ni.

Obiskovalci so se seznanili s poslanstvom koncerna Kolektor, njegovimi dejavnostmi, možnostmi štipendiranja in zaposlovanja. Ogledali so si Razvojno-tržni center, tako imenovane "možgane Kolektorja", največjo in najsodobnejšo orodjarno v Sloveniji in izven meja naše države ter ostale proizvodne prostore.

Ker pa je za uspešno implementacijo znanja najpomembnejša povezava teorije s prakso, Kolektorjevi strokovnjaki za vse obiskovalce pripravijo tudi praktično delavnico. Dijaki idrijske gimnazije so tako v sklopu laboratorijske vaje izdelali RGB-lučke, tehniški dan idrijskih osnovnošolcev je bil namenjen spoznavanju elektromotorja in sestavljanju komutatorjev, spodnjeidrijski osnovnošolci, ki so sploh prvič obiskali Kolektor, so spoznavali delovanje elektronskih elementov, kot so potenciometer, fotodioda, tranzistor, led-dioda in kondenzator in se preizkusili v spajkanju, udeleženci delavnice s področja informatike pa so se ukvarjali s programom Pro/

Mechanica za preračun analiz (vrtenje komutatorjev, vpliv centrifugalne sile na trdnost komutatorja pri vrtenju ...) in si v laboratoriju ogledali, kako potekajo dinamične in statične meritve. Slušatelji predmeta energetska učinkovitost na Fakulteti za elektrotehniko pa so se predvsem posvetili Kolektorjevemu Razvojno-tržnemu centru. Zanimalo jih je namreč njegovo projektiranje, gradnja, kako deluje "pametna hiša" danes.

Sicer pa učence, predvsem pa dijake in študente v teh kriznih časih zanima, kakšne so možnosti sodelovanja s Kolektorjem, pridobitve štipendije in morebitne zaposlitve. Kot pravijo v službi za kadre, Kolektor trenutno štipendira 118 dijakov in študentov, kar ga uvršča med največje štipenditorje v državi. Junija bo Kolektor na svoji spletni strani, namenjeni štipendistom, in v lokalnih medijih objavil razpis štipendij za šolsko leto 2012/2013. Časa za prijavo nanj bodo dijaki in študentje imeli do 15. avgusta 2012.

Zanesljiv prvi korak v tretje tisočletje

Filip Šemrl

Petnajst let. Dolga doba ali ne? Kakor se vzame. V življenju človeka so to lahko najbolj ustvarjalna leta, v obdobju podjetja je to lahko obdobje čas razumevanja odgovornih, da ni bil porabljen denar le strošek, temveč naložba v zgodovinski spomin, v pomnjenje o preteklem času in dogodkih, ki so se v tistem obdobju zgodili.

Kaj je bilo v primeru Kolektorja odločilno, ne bi razpredali. Dejstvo pa je, da je po zaslugi daljnovidnih, ki niso svojega dela opravljali le s plašnicami, zaživel najprej tovarniški časopis, ki je bil zelo hitro tiskan v barvah in se je kasneje preobrazil v neke vrste brezplačni hibrid. Med drugim je zagotovo prevladalo spoznanje, da se je kolektiv podjetja številčno povečal in da je bila načrtovana njegova nadaljnja rast.

Prva številka, ki se je preprosto imenovala Kolektor, in je vsebovala v glavi časopisa še stari logotip, je izšla aprila leta 1997. Kolektorjev časopis, ki si nadene še istega leta nov logotip,

je na začetku izhajal vsako četrletje. Decembra naslednje leto omenjeni časopis, ki je vmes pridobil na straneh, postane barvni. Prva številka je namreč imela le štiri strani, ostale v povprečju po dvanajst, novoletne pa po šestnajst strani. To so bila leta gradenj na domačih lokacijah. Kolektor postavi proizvodno halo, kjer je danes Divizija B Kolektorja Sikoma, poruši in na novo postavi halo na območju nekdanjega Gostola ter zgradi prvo proizvodno halo zunaj meja Slovenije. V Greenville, v ameriški zvezni državi Južna Karolina. Odpira nova predstavništva po svetu, večja proizvodnja in pridobiva vse vrste certifikatov kakovosti. Največji kupci ga izbirajo za Najboljšega in Prednostnega ter Razvojnega dobavitelja. Našteto se je dogajalo v Kolektorju že takrat, ko je bila večina domačih podjetij še v "šmiru". Tega si nisem izmislil, tako je bilo, vse je zapisano. Recimo, decembra leta 1999, v časopisu Kolektor na pragu novega tisočletja predsednik družbe med drugim napiše: "Ob zaključku tega leta sem prepričan, da vsak izmed nas s ponosom pove, da je zaposlen v Kolektorju, v enem od najuspešnejših podjetij v Sloveniji. To ni

osebna hvala, ampak besede dr. Janeza Prašnikarja, prodekana Ekonomske fakultete v Ljubljani, ki je s svojo ekipo analiziral poslovanje stoštiriindvajsetih ključnih podjetij v Sloveniji in oceno te analize predstavil na prvi poslovni konferenci novembra letos v Portorožu.”

Kolektor se med bralci s svojim časopisom ni pojavil šele takrat. Ko je podjetje leta 1978 praznovalo petnajsto obletnico delovanja – odprli so obrat Vleka bakrenih profilov – je namreč že pred tem izšla prva številka glasila Obveščevalec. Delovna organizacija, ki je takrat zaposlovala okrog 500 ljudi, je med prvimi spoznala, da je za uspešno delo in vsestransko obveščenost potrebno posebno glasilo. Tudi vpetost kolektiva v idrijski prostor je narekovala boljše obveščenost občanov. Po štirih letih izhajanja je Obveščevalec dobil prilogo Tedenske novice, ki so bile vsebinsko bolj aktualne pri obveščanju o odločitvah v kolektivu. Obveščevalec pa je v naslednjih letih izhajal največ tri- do širikrat na leto. Decembra leta 1979 je kot priloga Obveščevalca izšlo občinsko glasilo Tribuna. Leta 1987 je bil Kolektor zaslužen, da je izšla izredna številka Obveščevalca in raškega Prvomajca. Po osamosvojitvi naše države in prenehanju delovanja samoupravnih organov (mlajši boste rekli, kaj je pa to) smo v kolektivu pričeli nov način obveščanja. Poslovodstvo je zaposlene o vsem obveščalo s

Tedenskimi informacijami, ki so kar nekaj let nadomeščale interno glasilo podjetja Kolektor. Tako smo spet pri naši zgodbi, ki se na prelomu tisočletja ni končala, temveč jo je modro vodstvo nadgradilo v slovenskem unikumu. Začelo je izdajati Komunitator, neke vrste hibrid, ki mu ni bilo primerjave ne med takratnimi in ne med zdajšnjimi tovrstnimi časopisi. Zato ga je tudi težko umestiti v kakšno od kategorij delavskih ali internih glasil. Neskromno, jaz mu ne pripisujem tovrstnih pridevnikov, temveč dojemam Komunitator kot revijo, ki ji po vsebinski in oblikovni plati ta naziv bolj ustreza. Glava sredinskega dela Komunitatorja, ki je še vedno neke vrste koncernov časopis, se je spreminjala z reorganizacijo družbe. Februarja leta 2004 ujame odsev prihodnosti na novourejenih straneh. Ker se zvesto drži koncernove celostne podobe, po njej povzame podobo internetne strani in se zaradi preglednega financiranja preimenuje v Kolektorgroup. Takrat je postala pomembna tudi hitrost v posredovanju informacij, saj so informacije, zbrane v Komunitatorju, luč sveta vse bolj pogosto v krajši obliki najprej ugledale na spletu in tako v hipu obkrožile cel svet. V junijski številki Komunitatorja leta 2007 se njegov sredinski del spet preimenuje, in sicer v Kolektor Informator. Tudi takrat je šlo za prenavo, ki je sovpadala s skorajšnjo Kolektorjevo 45-letnico.

poslovanje in načrti

- Novinarska konferenca predsednika in podpredsednika koncerna Kolektor Group Stojana Petriča in Radovana Bolka

gospodarski forum

- Minister za finance dr. Dušan Mramor o gospodarskih gibanjih v letu našega vstopa v EU

Kolektorjev skok na Kitajsko

- gradnja tovarne in priprava proizvodnje v Wuxiju, v kitajski pokrajini Džiangsu

jubilanti

- 99 delavcev je Kolektorju zvestih že več kot 30 let

Drage bralke in bralci!

Z reorganizacijo družbe Kolektor se je spremenila tudi njena celostna podoba in z njo tudi našega časopisa. Časopis smo, v taki obliki kot ste ja poznali doslej, izdajali od aprila leta 1997. Prvi dve leti je izhajal še v črno beli tehniki, potem pa v barvah. Bil je veren zapisovalec hitre Kolektorjeve rasti. Sledil je vsem spremembam, ki so se dogajale in v stari podobi zabeležil še 40-letnico podjetja. Odsev prihodnosti bomo spoznavali na novo urejenih straneh. Prve so pred vami in upajmo, da boste z njihovim izgledom, predvsem pa z vsebino, še bolj zadovoljni kot doslej. Trudili se bomo!

Koncern Kolektor je že lani dosegel za konec desetletja napovedane poslovne rezultate

ČASOPIS KONCERNA KOLEKTOR • Junij 2007

Sistem blagovnih znamk Kolektorja 2

- Širitev koncerna je prinesla raznolikost blagovnih znamk, ki jih urejamo v enoten sistem

Gradbeno dovoljenje za Kolektorjev razvojni inštitut..... 12

- V polnem teku so priprave na gradnjo koncernove glave in srca

Dan Kolektorja 19

- Konec meseca srečanje delavcev in njihovih družinskih članov v Idriji, še prej Kolektorjevi kolesarji na Maratonu Franja

Skupina Kolektor je v lanskem letu ustvarila skupaj dobrih 60 milijard tolarjev prihodkov oziroma za 250 milijonov evrov konsolidirane prodaje, kar je uprava koncerna načrtovala šele leta 2010. Letošnje leto koncern nadaljuje z normalno letno rastjo prometa, ki bo po napovedih 5-odstotna, glede na občutno povečano prodajo v preteklem letu. Tudi ostali poslovni rezultati so po besedah predsednika uprave koncerna Stojana Petriča v okviru pričakovanih, zato zaposleni od 1. junija prejemajo višje plače, 15. maja pa je bil vsem izplačan tudi tako imenovani konjunktorni dodatek, ki je znašal 200 evrov bruto. Glede na rezultate poslovanja je Kolektor letos izplačal tudi doslej najvišji regres. Med vsemi podjetji v Sloveniji ga je po višini prekašal samo novogoriški Hit.

Po prihodkih, ki za lansko leto znašajo natanko 60.042.701 milijarde tolarjev, je koncern Kolektor med 300 največjimi slovenskimi podjetji zasedel 24. mesto in prvo mesto na Primorskem, po dobičku se prav tako uvršča med prvih 25 v Sloveniji, po številu zaposlenih pa s 3200 delavci na 7. mesto (glej prilogo Dela FT, št. 49, 21. maja 2007), za Poslovnim sistemom Mercator, Pošta Slovenije, Gorenjem, Krko in Muro.

ČASOPIS KONCERNA KOLEKTOR • Junij 2007

Informator 1

Kolikšno število informacij smo posredovali v Komunitatorju o Kolektorju? Ogromno. Stalno se je namreč večalo število strani, ki so mu bile namenjene. Od 61 strani leta 2001 do 116 strani leta 2011. Največ jih je bilo leta 2008, in sicer 143. Do predlani je na leto izhajalo šest števil Komunitatorja, potem pa zaradi gospodarske krize le po štiri. Kljub temu se je v povprečju število strani stalno povečevalo, kar pomeni, da se je tudi koncern širil. Kar nas najbolj razveseljuje, pa je število piscev, ki so v obravnavanem desetletju sodelovali pri pripravi Komunitatorja. V povprečju sem jih naštel okrog dvajset na leto. Najbolj razveseljivo je, da je med njimi mnogo novih, kar spet priča o širitvi koncerna doma in v tujini.

Če se vrnem na prejšnji odstavek, se je smiselno vprašati, kaj ste bralke in bralci doslej izvedeli iz Komunitatorja. Vsak, kar je želel in hotel, bi si pa upal trditi predvsem to, da so bile vse informacije v njem verodostojne. V primerjavi s televizijo, kjer po mednarodnih podatkih verodostojnost informacij znaša komaj sedemindvajset odstotkov, na internetu pa samo devet odstotkov, je Komunitator "perla". Žalostno je, da danes prevladuje tako imenovano reciklirano novinarstvo (*Nick Davies, Flat Earth News, London 2008*). Vse je osredotočeno

na uradna sporočila in oglase. Novinarstvo brez preverjanja pa je kot človeško telo brez imunskega sistema. Medijske hiše običajno vedno reciklirajo nepreverjene informacije iz druge roke. Zakaj? Ker je vedno premalo časa za natančnost in ker bi bilo drugače dražje. Zahteve po vedno večjih količinah člankov so neizprosne. Vse to so razlogi, da nekateri lokalni mediji niso sposobni svojih strani zapolniti z dovolj kakovostnimi izdelki, ker jim zato manjka ljudi, ali pa varčujejo na njihov račun. Še posebej radi si kradejo novice drug drugemu. To ne pomeni, da so novice o Kolektorju slabe. So pa v mnogih primerih reciklirane, ker preprosto zapisanega ne nadgradijo.

Pred več kot desetletjem sem bil v časopisni hiši New York Times. Pokazali so mi tudi njihov arhiv, ki mu zaradi častitljive starosti pravijo "stara siva dama"; danes se celota nahaja v arhivu, dostopnem tudi na internetu: www.nytimes.com/ref/membercenter/nytarchive.html. Zakaj sploh povezujem to zgodbo s Kolektorjevim časopisom? Preprosto zato, da bi vam sporočil, da New York Times v enem tednu objavi toliko informacij, kot jih je bil v 18. stoletju deležen človek za časa svojega življenja.

Zato berite tudi Komunitator! S tem sicer ne boste izvedeli vsega, kar pa boste, bo držalo.

Boštjan Koželj edini Slovenec na madžarskem ultramaratonu

Med več kot 1500 tekači, ki so se med 15. in 18. marcem udeležili ene od osmih panog 5. BSI Lake Balaton Supermarathona na Madžarskem, je bil tudi Boštjan Koželj, zaposlen v Kolektorju Sinabit. Kot je povedal Koželj, mu tek pomeni užitek in sprostitiv. Prijava na ultramaraton pa je bila prej impulzivna kot dolgotrajna želja.

Botrovali so ji druženje s tekači, tekmovalnost, premikanje umskih in fizičnih omejitev. Čeprav prireditelj združuje osem različnih panog, se je Koželj odločil za najtežjo – za ultramaraton oziroma štiridnevno etapo, v kateri morajo tekači preteči 195,4 km (46,8 km, 52,9 km, 43,1 km in 51,7 km). Na njej je 33 časovnih zapor. V kolikor je tekač na posamezni časovni zapor prepočasen, je izločen iz nadaljnega tekmovanja. 195,4 km morajo tekači preteči v 25 urah in 45 minutah. Na startu najtežje preizkušnje je bilo več kot 160 tekačev

iz 15 držav: Madžarske, Avstrije, Velike Britanije, Nemčije, Češke, Slovaške, Srbije, Litve, Švedske, Italije, Romunije, Danske, Gambije, Irske in Slovenije. Boštjana Koželja zanima tudi tek četvork na najdaljši razdalji. Morda pa bo prav njegova pripoved v naslednji številki Komunitatorja prepričala še koga, ki bi se mu naslednje leto pridružil in z njim tekal okrog Blatnega jezera.

Brata Čoralić, mlada glasbena upa

V hotelu Jožef so v počastitev kulturnega praznika pripravili pravo glasbeno poslastico za vse ljubitelje črno-belih tipk in nežnih zvokov violine. Na samostojnem koncertu sta se občinstvu predstavila mlada idrijska glasbena upa, brata Čoralić, Armin Čoralić na klavirju in Erin Čoralić na violini. Kot poudarjata, talent ni vse, uspehi so plod trdega dela in odrekanih. Na njuni glasbeni poti pa jima ob strani stoji tudi Kolektor. Vodstvo družbe se namreč še kako dobro zaveda, da je za uspeh potrebno trdo delo, zato jima želi s finančno pomočjo omogočiti, da bi bilo njuno glasbeno izobraževanje in ustvarjanje lažje.

Armin in Erin Čoralić kljub svoji mladosti že vrsto let navdušujeta občinstvo s svojim glasbenim talentom. "Večina ljudi misli, da ti je lahko že, če imaš talent. Po mojem mnenju, je 100-odstotno delo tisto, ki je odločilno za uspeh, talent naredi samo tisto razliko na koncu," pravi Armin. "Igranje je moje poslanstvo in v tem uživam. Najtežje je priti do tega, da zaigraš tako, kot je treba. Potrebne so ure in ure vaj." The Royal College of Music lahko primerjamo z najprestižnejšimi in najslovitejšimi univerzami na svetu. "Študij na tej šoli je izredna referenca za kasnejšo zaposlitev ali za sprejemne izpite na podiplomski študij," še pripoveduje. Kljub mladosti je Armin snemal za najrazličnejše medije ter prejel številne nagrade in priznanja: "To so reference, ki ti dajo vedeti, da si na dobri poti, da te ljudje radi poslušajo. To mi je v veliko zadovoljstvo."

Poti bratov Čoralić sta si zelo podobni. Oba sta izjemna glasbenika, zelo dobra športnika in uspešna pri študiju. Zanimalo me je, če je bil morda Armin tisti, ki je Erina navdušil za glasbo. "Navdušil sem se sam. Na šolskem nastopu v idrijski glasbeni šoli sem videl nekoga, ki je žagal na tisti kos lesa in sem bil totalno fasciniran," pravi Erin, ki je nekaj časa poleg violine igral tudi klavir. "Nekako so mi ljudje vedno nakazovali, da bom violinist. Jaz nisem čutil tako. Nisem imel namena

študirati violine. To se je spremenilo, ko sem se udeležil poletne šole pri južnokorejskem profesorju Saewonu Suhu. Zelo sva se ujela." Tako se Erin enkrat na teden vozi na Konservatorij za glasbo v Celovec na ure violine. Poleg tega ga letos čaka še matura, pa tekmovanja in sprejemni izpiti na omenjenem glasbenem konservatoriju. Erin kot pravi violinist v svojem kovčku nosi tudi tri fotografije, ki pa so povsem drugačne od tistih, ki jih imajo ostali violinisti. Če pri ostalih prevladujejo njihovi družinski člani, si je Erin izbral tri osebnosti, ki ga motivirajo: "Prva je fotografija zame najboljšega violinista Jasche Heifetza. Drugi je Mohamed Ali, pri katerem so mi všeč njegova samozavest, način govora, dvoboji v ringu, preciznost, fleksibilnost, moč, koordinacija. To me motivira na področju kick-boxa, s katerim se ukvarjam. Tretja osebnost pa je Albert Einstein. Njega imajo vsi za čudaka. V kovčku nimam njegove fotografije zaradi tega, ker bi mi bila všeč fizika, pač pa zato, ker je bil zelo dober violinist. Všeč mi je tudi njegov rek, da ne ve, ali je čuden on ali so vsi ostali." Arminova najljubša motivacija pa je film Seeing eye: "Videl sem ga že neštetokrat in vsakič znova, ko ga pogledam, se usedem za klavir in z lahkoto igram od 5 do 6 ur." Za presenečenje na koncertu sta poskrbela kar brata Čoralić sama. Kot glasbena gostja je namreč nastopila mlada sopranistka, doma iz Walesa, Beshlie Thorp, ki prav tako kot Armin študira v instituciji The Royal College of Music v Londonu. "Izredno sem uživala. Imela sem tremo, ker nisem vedela, kako me bo publika sprejela. Strah je bil odveč, saj je bila publika čudovita. Počutila sem se zelo dobrodošlo," je po nastopu svoje občutke strnila Beshlie Thorp.

Koncert Kolektor bo Armina in Erina Čoralić podpiral tudi v bodoče na njuni nadaljnji poti na prestižnih glasbenih akademijah v Londonu in Celovcu, za kar sta mu brata zelo hvaležna: "Rada bi se zahvalila koncertu Kolektor in njegovemu predsedniku Stojanu Petriču za finančno pomoč. Brez njega bi bila najina pot drugačna. Štipendija nama omogoča, da se brezskrbno posvečava delu in igranju najinih inštrumentov."

HOTEL JOŽEF

Pomlad v Hotelu Jožef

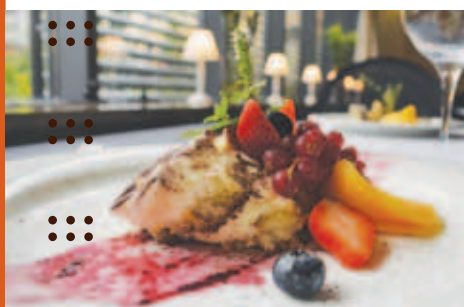
**Vikendi
divjačinskih jedi**

**Raznolika dnevna
kosila iz svežih
sestavin**

Sladka ponudba

Pomladni cocktaili

**Večer
stand up komedije
19. aprila 2012**

**Želite več informacij?
Obiščite spletno stran
www.hotel-jozef.si.
Naročite se na novice.**

HOTEL JOŽEF ****,
Vojkova ulica 9A, SI-5280 Idrija, Slovenija
T +386 (0)8 2004 250, **E** info@hotel-jozef.si
W www.hotel-jozef.si

Zakaj gredo nekateri šahisti pogosto na WC?

Filip Šemrl

Obstaja programska oprema za sto evrov ali celo manj, morda boljša od svetovnega prvaka

Razvoj računalništva, svetovnega spleta in mobilnih telefonov vpliva na vrhunski šah, med drugim obstaja več načinov goljufanja. Za enkrat se Šahovska zveza Slovenije za igro na črno-belih poljih s strogimi pravili uspešno bori proti tej nevarnosti.

Šahisti, kot si jih predstavljamo, so resne in plemenite osebe. So nadpovprečno inteligentni in prav lepo jih je videti, ko se osredotočajo na šahovnico, kjer ob igranju ene same partije preživijo tudi po pet ur. Pred odločitvijo dolgo časa premišlujejo in preračunavajo, katera poteza bi bila najboljša.

Pariški dnevnik Le Monde piše, da obstajajo šahisti, ki med partijo tudi desetkrat odidejo na stranišče, da bi s pomočjo sodobnih naprav goljufali. Francoska šahovska zveza je člane francoske reprezentance pred časom obtožila goljufanja na svetovnem ekipnem prvenstvu – na šahovski olimpijadi. Na zatožni klopi so bili velemejstra Sebastien Feller in Arnaud Hauchard ter mednarodni mojster Cyril Marzolo.

Zdi se, da danes na šahovskem turnirju ni več težko goljufati. Obstaja programska oprema za sto evrov ali celo manj, morda boljša od svetovnega prvaka. Tovrstna oprema pomaga izbrati najboljšo potezo. Takšno goljufanje se na turnirjih poimenuje tehnični doping. Igralcu lahko s pomočjo tako rekoč nevidnega aparata v ušesu ali na očalih z nasveti pomaga nekdo tretji (iz občinstva ali preko spleta) in pripomore k igri. Možnost goljufanja se je povečala predvsem zaradi neposrednega predvajanja partij na svetovnem spletu. V Sloveniji imamo štirideset šahovnic, ki omogočajo tak prenos in prikaz odigrane poteze. Leta 2002 je pravo revolucijo povzročila šahovska olimpijada na Bledu in prvič v zgodovini vsemu svetu postregla z novostjo. Odziv je bil izjemen, več milijonov ljudi, ljubiteljev vrhunškega šaha, je lahko neposredno spremljalo igro velemejstrov na blejskem tekmovalju, skorajda vse partije olimpijade. Tudi danes vrhunske partije na ta način spremlja več milijonov

ljudi, vendar bo v prihodnosti tovrstnega prikazovanja čedalje manj.

Z neposrednim spletnim prenosom partij se torej poveča možnost zunanega posredovanja – nasvet igralcu kako najbolje igrati, pridobljen s pomočjo programske opreme. Nekateri organizatorji turnirjev so se zato odločili, da bodo odslej predvajali partije s petnajstminutnim zamikom.

V Sloveniji za enkrat nimamo velikih težav z goljufanjem na šahovskih turnirjih, najbrž tudi zaradi majhnih vsot denarja in razmeroma strogih pravil. Šahist lahko zaradi vsake najmanjše nepravilnosti izgubi partijo, že če mu denimo pozvoni mobilni telefon (igralci ga raje odložijo v hotelu, da ga pred partijo ne bi pozabili ugasniti). Veliko vlogo pri majhni možnosti tehničnega dopinga in drugih vrstah goljufanja igra tudi dejstvo, da šahisti drug drugega nadzorujejo. Slovenija zaradi

svoje majhnosti težko skrrije goljufije.

Nekaj težav pri pionirjih in mladincih včasih povzročijo preveč razvneti starši med občinstvom, ki želijo svojemu otroku svetovati način igre. Šahovska zveza Slovenije je tudi glede tega uvedla zelo stroga pravila. Bojazni, da bi samo namig z občinstva odločil o partiji, je vse manj, saj je na turnirjih zaradi možnosti spletnih prenosov čedalje manj gledalcev.

Vsako goljufanje pri šahu je kratkoročno. Beležiti je kar nekaj slučajev, ko je posamezen igralec v Evropi ali na svetu nenadoma zablestel na enem ali več turnirjih. A s takojšnjo poostritvijo pravil igranja je njegova moč prav tako tudi nenadoma upadla. Neki romunski šahist je v vzhodni Evropi dosegal odlične rezultate, v Sloveniji pa povsem odpovedal.

Vrhunski šah v 21. stoletju

Računalniška tehnologija prinaša popolnoma novo kakovost vrhunškega šaha. Šahisti doma s pomočjo programske opreme veliko hitreje kot prej premislijo različne variante. Za analizo mogoče poteze so pred dvajsetimi leti porabili več mesecev, danes pa z moderno tehnologijo to opravimo le v nekaj minutah. Poleg tega je s pomočjo spleta mogoče tudi dobro proučiti nasprotnika. Slovenski mladinci so bili na primer na evropskem prvenstvu v zelo slabem položaju, saj so bile vse njihove prejšnje partije dostopne na spletu in so jih nasprotniki pred tekmo lahko dobro proučili. Nekatere druge reprezentance so ravnale bolj modro in partije svojih igralcev skrivale.

Indonezija – raj za vsakogar

Špela Kenda

Tropski raj, ki se razteza na skoraj dveh milijonih kvadratnih kilometrov, iz medijev dobro poznan po krvavih oboroženih konfliktih, terorističnih napadih, letalskih in ladijskih nesrečah, rušilnih potresih, bruhaajočih vulkanih, pogubnih poplavah, zemeljskih plazovih ter katastrofalnih cunamijih, se imenuje Indonezija. S pomočjo domačih in tujih medijev je država še dodatno zaslovela s škandaloznimi prevarami in korupcijo med političnimi veljaki, državo in gospodarstvom, katerim ni videti konca. Ampak največja otoška država z največjim številom otokov in največjim številom muslimanskega prebivalstva na svetu mora na več kot 14 tisoč otokih skrivati tudi prijaznejšo in lepšo plat, o tem sem se skupaj s prijateljico hotela prepričati.

Na celotnem področju živi več kot 600 ljudstev s svojimi različnimi jeziki, miselnostmi in verovanji, kar je tudi razlog za neprestana trenja in vojskovanja med ljudstvi, zato je kar nekaj območji, ki za turiste niso priporočljiva, a kljub temu za številne zelo mamljiva. Glavne turistične znamenitosti, dostopne vsakemu turistu, ležijo na Javi, Baliju, Lomboku in južnem Sulawesiju. Nova Gvineja (Hrabri Irian), Sundski otoki, Sumatra in severni Sulawesi pa so vrhunski potovalni tereni svetovnih popotnikov, o katerih se pišejo napeti potopisi.

Bližnje srečanje z orangutani in giboni

Potovanje po Indoneziji sva s prijateljico pričeli na največjem, najbolj tradicionalnem in najmanj turistično obleganem otoku Sumatra. Divji pristanek sredi noči na

letališču v Medani – le-to je bolj spominjalo na glavno avtobusno postajo v Ljubljani kot na letališče. Ker je bila ura že krepko čez polnoč, midve pa sva bili omejeni s časom, sva do narodnega parka Bukit Lawang, oddaljenega 80 kilometrov, najeli taksi. Divja vožnja je po uničenih cestah, posledicah deževne dobe, trajala slabe štiri ure. Po prihodu sva se takoj odpravili v pravo tropsko džunglo, saj sva komaj čakali na bližnje srečanje z orangutani, ki veljajo za najprijaznejše opice, in z igrivimi giboni. Ob srečanju sva doživeli prijetno presenečenje, orangutani so naju neprestano objemali in giboni obmetavali s sadjem. Na koncu je sledil še divji spust z zračnicami po deroči reki, nato pa večerja, ki je ostala skorajda nedotaknjena, saj je bila hrana tako močno začinjena s pekočimi začimbami, da jo je bilo nemogoče jesti.

Poleg opic Sumatra ponuja tudi pestro kulturno raznolikost med muslimanskim prebivalstvom v mestih in na vaseh ter divjim življenjem številnih staroselcev globoko v notranjosti tropskega pragozda.

Vulkan nad mestom

Center umetnosti in kulture na otoku Java je staro elegantno mesto Yogyakarta z okolico. Prelepa pokrajina, tradicionalna arhitektura in umetnost, starodavni običaji ter unikatni izdelki iz srebra po zelo ugodni ceni (zelo poceni) so glavni razlog, da je mesto natrpano s turisti. Na drugi stani pa je pokrajina s številnimi vulkani raj za raziskovalce, geologe in vulkanologe. In tudi midve nisva bili izjemi, saj sva si ogledali znameniti budistični tempelj Borobudur in hinduistični tempelj Prambanan, oba zgrajena med 8. in 9. stoletjem, ter Sultanovo palačo v polnem blišču. Bolj kot templja in palača so naju navduševale pisane tržnice z najrazličnejšimi izdelki. Posebno pozornost pa je pritegnila ptičja tržnica, kjer so prodajali raznolike živali za vsestransko uporabo. Najbolj nenavaden primer je bil vsekakor netopir, čigar zaužitje srca pozdravi bolezní dihal. Strah vzbujajoča atrakcija je predstavljal delujoči vulkan Merapi, iz katerega se je kadil gost bel dim. Ravno v času najinega potovanja so oblasti prepovedale dostop nanj zaradi

Orangutan v tropskem pragozdu sredi Sumatre

Najbolj turistično oblegan vulkan Bromo

📍 Raj za oddih na atolu Trawangan

bližajočega se izbruha. Odpovedali sva se vzponu in poiskali drug vulkan. Preostal je le še turistično najbolj oblegan a delujoči vulkan Bromo na vzhodu otoka, kjer sva lahko strmeli v njegov krater, ovit v belo, z vonjem po žveplu. Pred vzponom sva se žal pustili zavesti in se kljub oblačnemu vremenu podali na ogled nepozabnega sončnega vzhoda. Nemudoma sva dojeli, da je bil denar vržen stran. Ko sem ga zahtevala nazaj, so iznajdljivi fantje vztrajali, da se bo sonce pokazalo. Tako sva do osme

ure zjutraj čakali zaman in se naveličani sedenja sami odpravili na vulkan.

Navdušenje in razočaranje

Kot vsak turist in popotnik sva se tudi midve s trajektom z otoka Java odpeljali na svetovno poznani otok Bali – edini otok, kjer prevladuje prebivalstvo hinduistične vere. Nemudoma sva se odpravili v prekrasno majhno mestoce Ubud, obdan z najlepšimi riževimi terasami najrazličnejših odtenkov zelene barve, ki ti povsem pomirijo dušo.

📍 Segara Anak na otoku Lombok

Raziskovanje mesta s kolesom, bežanje pred množico psov, izogibanje ptičjim iztrebkom in nakupovanje pri obrtnikih z najrazličnejšimi izdelki – od zapestnic do nagrobnikov – po smešno nizkih cenah na ulici, dolgi sedem kilometrov, so bili zadostni razlogi, da sva se iz mesta zelo težko odpravili. A čakale so naju rajске plaže!

Ob prihodu sva bili prepričani, da sva se izgubili – nikjer bele peščene plaže, turkizne barve morja, palm, polnih kokosov. Žal se ves raj in blišč skrivata samo za ograjami hotelskih kompleksov. Svetovno znani plaži za deskanje Kuta Beach in Legian Beach z ogromnimi morskimi valovi pa sta bili popolni katastrofi; siva peščena plaža polna poginulih morskih živali in druge nesnage ter vsiljivih domačinov, ki so ponujali ure deskanja po 100 ameriških dolarjev, za nameček pa opozorilne table, češ da je kopanje v morju nevarno. Ni nama preostalo drugega, poiskali sva drugačno možnost. Našli sva agencijo, ki je bila pripravljena samo za dva dni oddati v najem motor, in jih prepričali, da imava izpit (čeprav ga nisva imeli), ter nazadnje poiskali lokalno bencinsko črpalko, kjer so v steklenicah kokakole prodajali gorivo. Potem pa vključitev v promet, kjer se vozi po levi strani in obstajajo nenavadna pravila. Kar nekajkrat sva v križiščih povzročili zmedo, trobljenje, mahanje z rokami in preklinjanje ostalih udeležencev v prometu, preden sva dojeli pravila. Podobna reakcija je sledila tudi ob prihodu domov.

Illegalno na mogočno goro

Ker sva po Indoneziji potovali v času deževne dobe, je bil trekking na 3762 metrov visoko goro Rinjani vprašljiv že od začetka, saj v tem času oblasti vzpon prepovejo zaradi nevarnosti zdrsa. A midve se nisva vdali. Po pristanku na otoku Lombok sva se takoj odpravili v mesto Mataram, tam poiskali turistično agencijo in zaposlene pregovarjali toliko časa, da so popustili in nama priskrbeli tri vodiče, ki so naju vodili do vrha mogočne gore. A neprijetnosti so se kar vrstile, saj naju je že naslednje jutro na poti proti vasi Senaru, pričetku dvodnevne trekinga, zbudil močan naliv, ki je trajal ves dan, in odprava je postala vprašljiva. Po prihodu v vas sva se namestili v bungalovih skupaj z vsaj sto najrazličnejšimi vrstami žuželk in insektov. Višek vsega pa je bila vodna napeljava v kopalnici, ki se je ob dotiku sesula. Bivališče je bilo v trenutku poplavljen. Na srečo je bila noč zelo kratka in iz vasi smo morali oditi neopaženi, v nasprotnem primeru bi vodiče in naju doletela visoka denarna kazen. V trdi temi in dežju smo se pričeli

Potopis

vzpenjati skozi džunglo in ob prvem svitu sva na hlačah opazili polno pijavk. Vse je že kazalo, da bo vzpon popolna polomija, ko je nenadoma prenehalo deževati, za seboj pa smo pustili džunglo in nadležne pijavke. Pred nami se je odprl božanski pogled na vrh mogočne gore. Med vzponom so vodiči skrbeli za prazne želodce in trikrat dnevno kuhali odlično hrano. Pod vrhom smo na 2.500 metrih prenočili v šotorih, ki jih je močan veter skoraj odpihnil. Naslednje jutro nas je čakalo še dobrih 1.200 metrov vzpona. Dosegli sva cilj, pod seboj pa zagledali prekrasno stvarstvo narave, trenutno speči vulkan, ki ga obdaja modrozeleno vulkansko jezero Segara Anak.

Po napornem trekingu je sledilo obvezno sončenje na koralnem belem pesku, potapljanje med koralnimi grebeni, poseljenimi z najrazličnejšimi morskimi živalmi in rastlinami na rajskih atolih Trawangan, Meno in Air, kjer sta edino prevozno sredstvo kolo in konjska vprega. Žal tudi te atole čaka podobna usoda kot Bali. V slabih petih letih so se iz redko obiskanih atolov spremenili v svetovno atrakcijo s hotelskimi kompleksi, bankomati in vrvežem turistov z vsega sveta. Tudi avtomobilov bi bilo več, a na srečo so otoki tako majhni, da za več kot dva ni prostora.

Če vas še nisem prepričala, da obiščete to prekrasno državo, vas bom zdaj!

Indonezija je ena najboljših destinacij, ki si jih človek lahko zamisli. Ne le da je vsak otok svet zase, na enem otoku najdete mnogo sproščenosti, spokojnosti, umirjenega življenja in odklop od domačega drvenja. Prvinsko življenje aboridžinov na Irianu, plemenskega življenja na odmaknjenih otokih, izjemno bogastvo verovanj, tradicij, običajev in druge eksotike, bujna narava in zanimiva tropska vegetacija (raj za botanike in ljubitelje živali, rožic), čudovito tropsko morje, koralne plaže, ogledovanje podmorskega sveta, svetovne znamenitosti, kultura, umetnost in zgodovina na vsakem koraku.

➤ Riževe terase v Ubudu na Baliju

- PREVOZI OSEB IN SKUPIN

- PREVOZI BLAGA

- HITRA DOSTAVA POŠILJK (Ljubljana in okolica)

- ORGANIZACIJA PREVOZOV

- RENT-A-CAR

RCT TRANS

Partizanska 8, 5280 Idrija
E-mail: rctrans@amis.net

☎ 041 648 393

Z najstnico po Župančičevih in Vodebovih sledih

8 dni nepozabnega potepanja od Planice do Pokljuke

Boris Sedej

Na tisoče kilometrov in na stotine višinskih metrov, v snežnih metežih in peklenski vročini, čez previse in neprehodne ...

„Atiii?“

Ah, ta mularija, kaj bi pa zdaj spet rada?

„Jaaaa?“

„A veš, da nisem še nikoli spala zunaj? Mislim tako, brez šotora.“

Uh, to pa postaja zanimivo. Hitro vržem kost svoji štirinajstletnici.

„Hja, ni problema, greva na PP? Ene 5 dni, s spalkami in kuhalnikom ...“

„Jaaaaaa.“

„Ampak bo naporno, plezanja je zelo malo, veliko je rušja ...“

„Bomo zmogli, bomo, ja ... saj veš, a ne?“

In tako se je začetek lanskega avgusta, sredi dokaj vlažnega in turbnega vremena vsa zgodba sploh začela. Ko se mi konča služba in nastopi drugi del dopusta, se kot po božjem naročilu uredi še vreme, deževni oblaki se umaknejo v preteklost in ostaneta samo še dve izbiri: greva ali ne greva. V sredo dopoldne se na hitro odločiva, da se popoldne odpraviva z avtobusom v Planico, kar nama povzroči nemalo težav. Tokrat bo očitno potrebno vso opremo zapakirati v nahrbtnika že doma, v Planici pač ne bo nobenega z opremo natrpanega kombija, iz katerega bi lahko izvlekla še kake pozabljene reči.

To dopoldne nobena ura nima 60 minut, saj se številke vrtijo, da se ura pregreva. Nama pa čas beži, zadnje minute še tlačiva razne ostanke v nahrbtnika, ki sta bila že zdavnaj do vrha polna, žena se naju usmili in skočimo v avto ...

„A ti boš šel pa kar v opankah?“

Ah, baba, a ne vidi, da imam gozjarje v rokah?

„Itak, da ne, ti kar vozi. Če si je gospod Bean med vožnjo umil zobe, se bom pa tudi jaz preobul!“

Za tri minute smo hitrejši od avtobusa, še „čao mamice in hčerkice“ in ...

„Ups, palice sem pozabil vzeti!“

Zadene me pogled, ki bi pametnega ubil, meni pa le nekako dopove, da bom pač tokrat obsojen na brez, avto odbrzi, pripelje

Na enem od dveh vrhov na celotni 8-dnevi poti - Požgana Mlinarica

avtobus in po dolgih letih zopet stopim vanj. In ura se zopet začne z normalno hitrostjo vrteti dalje.

I. etapa – Planica – Tamar Nežen uvod v svet iskanja

Tik pred temo prvega dne se nama v Planici zgodi že prvi izjemen uspeh. Balvana z oznako PP, ki se ga baje ne da spregledati, sva midva spregledala za šalo malo. Ali drugače povedano, balvan bi že lahko bil pravi, le PP oznake ni imel. Pa si namesto tega nesrečnega balvana raje poiščeva primerno kotanjo, po večerji smukneva v spalni vreči in se prepustiva čaru prve noči, preživete na prostem.

„Ati, glej ti to, koliko zvezd se vidi. Veš, kateri je Veliki voz?“

„Hm, ne vem točno, ampak ne ubadaj se s temi vozovi. Raje si kake tebi lepe zvezdice izberi in ko bo prišel pravi fant, ti jih bo klatil z neba ...“

„Ah, bučman!“

Ker čari noči nimajo nobene povezave s čaranjem, se tudi jutraj ni nobena PP oznaka pričarala na balvan. Malo izpod časti se nama je zdelo izgubiti se že v prvem metru, pa ubereva drugo taktiko – namesto po opisu bova šla za nosom. Zapodiva se mimo balvana brez oznake poševno v levo, tja do prvih skal. Ker nisva srečala nobene poti, se je vsiljevala misel, da je prava potka potem bolj desno in iz prvega cika nastane drugi cak, ki pa naju le pripelje do zmagoslavja. Kmalu stopiva na lepo speljano lovsko stezico, ki se vije skozi prijetne gozdičke, višje se umika v desno in malo že tuhtam, da sva na kaki šverc potki v Italijo. Pa je strah odveč, PP oznaka občasno potrdi pravo smer in ko se čez Vratca prekobaliva na Ovčjo stran, se že vidiva v naslednji urici v Tamarju pri Nadiži. Počasi se spuščava po zelenicah, nato preideva v grapo, možic nama kaže pot, grapa pa je vedno bolj skalnata in strma. Nekaj mi čudno diši.

„A tu dol greva?“ me vpraša Sara.

„A se nisva zmenila, da bova skupaj iskala

Potovanje

pot? Ravno toliko vem kot ti!“ ji zaupam svoj dvom.

Ura je 11, sonca med sabo tekmujejo, katero bo bolj spraznilo skale, po katerih se potikava, tam v kotu pa se nama nasmiha senca in odločitev ni težka.

„Malica?“ predlagam počitek in v hipu sva v varnem zavetju prijetnega hladu. Po vročih skalah raztegneva spalki, da se malo sušita, midva pa si vzameva opoldanski odmor. Med žvečenjem sendviča seveda tuhtam, kje sva zgrešila. Kakih 100 višinskih metrov bova že morala nazaj.

In točno to se kasneje izkaže. Zadnji možič ni bil potrditelj poti, ampak znak, da je potrebno zaviti desno in tako postaneva že prvi dan pametnejša za eno novo izkušnjo.

Popoldne sonce neusmiljeno nabija v pobočje pod Travnikom, kamor naju vodi naslednja etapa. Sva pa na dopustu in ne na tlaki, pa se raje zavlečeva v osvežujoč objem Nadiže in si šele proti večeru zopet optava nahrbtnika. Dobri dve uri se mučiva pod njima, ob mraku pa le prilezeva do poraščenega pomola Kumljah tik pod vstopom Tschadove smeri. Posteljeva si v zeleni kotanji, skuhava instant špagete, opazujeva gnečo na nebu in lučke v dolini in se počasi spravljava spat.

„Glej, glej, utrinek!“

„Uau, si si zaželela kaj?“

„Mhm.“

„Upam, da vsaj kak liter ledenega čaja.“

„Bumbar!“

Baje, da ne smeš na glas izreči želje, sicer se ti ne izpolni. Bo držalo, ta se že ni.

II. etapa – Tamar – Sleme V kraljestvu gamsov in alpinistov

Ker sva že včeraj opravila vzpon do Kumljaha, sva danes prava carja. Namesto švicanja v breg, naju čaka sestop pod steno proti pomolu Lopa. Je pa res ta sestop videti drobljiv, tečen, zoprni, pa si nadeneva čeladi, na doseg pripraviva pas in vrv in začneva. Kmalu se izkaže, da sva zlahka kos takim potem in brez problema preskočiva Lopo ter se usmeriva proti Malemu slemenu. Vmes srečava majhne curke vode, katerim podtakneva smer poti v najine flaške in še ena skrb je mimogrede rešena.

„Glej, tu gor gre pa Aschenbrenner,“ ji navržem.

„Za to sem pa že slišala,“ mi prikima.

„Tam zraven, vidiš tisto belo liso, tam je pa Varianta.“

„Mhm.“

„A vidiš, tam bolj na levo je pa Zajeda.“

„Hehe.“

„Pa tam na koncu je Raz, tam vmes je ...“

„Hahahaha.“

Debelo jo pogledam, kaj ji je tako smešnega. Reži se mi kot pečena mačka.

Prosto popoldne pri bivaku Za Akom

Prijetno brezpotje brez kosmatih dodatkov

Testiranje udobnosti zadnjega bivaka pod vršno steno Luknje peč

„Haha, poglej, kaj piše v vodničku. Za odcvetelega alpinista je to popotovanje eno samo obujanje spominov. Ti to ne da nič misliti?“

Utihnem. Mislim, da sem storil edino pravilno.

Na Malem slemenu iščeva možica z vpisno knjižico, pa ni ne enega ne drugega. Ko spet pokukava v vodniček, tam sedaj piše, da se nahaja na Lopi, in ne tu. Pa bi prisegel, da je doma pisalo drugače.

Pot nato pelje pod stene Mojstrovke, solidno napredujeva, na koncu pa še zagledava dve postavi – alpinista, ki se ravnokar podajata v Debelakino smer.

„Dober dan.“

„Dan, od kje pa vidva?“

„PP delava, jo poznata?“

„Hmmm ... hja ... ja, sva videla ene oznake na skali, a to je to?“

Ja, to je to in toliko je ta pot tudi znana med alpinisti. Malo še pokramljamo in odpraviva se dalje. Z izpostavljeno polico že prej mimogrede opraviva, ustavi pa se nama na melišču nad zadnjo skalno stopnjo. Kar nekaj časa potraja, da nama kapne v oko smer – desno čez grap'co pa malo navzgor, nakar se znajdeva na lepi polički, ki naju dostavi direktno na melišče pod preval Slatnice. Tu se nekako druga etapa zaključí, ura je malo čez poldne, pa si spet privoščiva popoldanski počitek z veličastnim razgledom na Jalovec in njegovo družbo.

Pozno popoldne se zapodiva do Vratc, kjer naj bi vstopila v začetek 3. etape. Tokrat nama gre kot po maslu, najdeva balvan z oznako PP in kreneva desno. Po opisu vodoravno čez grušč ne gre, ker tam grušč

ni, ampak potka kaže rahlo navzdol, kar se pa sklada z opisom Uroša Župančiča. Pa se zopet malo zatakne. Edin, kar najdeva, je potka čez melišče navzgor, nato čez rušje z verjetno izgubljenim možicem do glave nad zelenim žlebom in nato nič. Naj bi šlo po žlebu navzdol, pa tu naj bi naju čakala oznaka, pa spet nič ne drži. Odloživa nahrbtnika in greva, jaz dol, Sara gor. Po uri lomastenja v vse možne smeri obupava. Danes se nama ne bo splačalo riniti čez in se vrneva k ovcam, kjer bova prenočila.

Do teme je še 3 ure, Sara ureja prenočišče, sam pa grem v raziskovanje najinega jutrišnjega popotovanja. Po 2 urah sem „na frišno“ opraskan, žejen, utrujen in zadovoljen. Prehod sem našel in se vrnem nazaj na že kuhano večerjo. Ja, popoldanski del ture nama je tokrat spodletel, ampak imava pa za jutri odprto pot naprej. Tisti izgubljeni možic pa ni prav nič izgubljeni in prav jezen sem sam nase, da je en kup kamenja očitno pametnejši od mene.

„Veš, kaj bi zdaj pasalo?“

„Kaj? Liter ledenega čaja?“

„Mah, jaz sem mislila na ogenj, kitaro in prepevanje. Ali pa vsaj samo zadnje.“

„Ne nori, saj veš, da bi rabil orožni list, če bi hotel jaz prepevati.“

„Mislim, da tu ni nikogar, da bi te slišal!“

„Ti drugače misliš, kot ovce slišijo.“

III. etapa – Sleme – Krnica

Pod neuglednimi vrhovi po izjemnih prehodih

Ponoči naju je malo močil dež, pa ni bilo panike. Mala ponjava je ravno prav

opravljala svoje delo in zjutraj se že veselo odpraviva po včerajšnjih sledeh.

Hitro nama gre, kot bi mignil sva na koncu res zračnih in presenetljivih Korenskih polic, kjer naj bi se spustila eno nadstropje nižje. Tudi to nama prav elegantno uspe po razu, ki naju dostavi naravnost na krasen zeleni pomol, le – zopet nama nekaj manjka. Možic v obliki pravega nagrobnika, ki skriva v sebi vpisno knjižico. Že ves čas oprezava za njim, stikava po luknjah in se celo vrneva nekoliko nazaj, ampak ga ni. Morda je bil pa preveč grobnici podoben in so ga ukradli? Ali pa je le najina sposobnost opazovanja še vedno nastavljena na supermarket, kar bo še najbolj verjetno in kar bi naju pa že smelo malo bolj skrbeti.

Z vodo sva danes nekoliko na tesnem, zato se kmalu odpraviva dalje. V gozdnati greben se zaženeva nekoliko preveč desno, za kar sva nagrajena z veličastnim plavanjem po gostem rušju v zadnjih petdesetih metrih. Še sva v prednosti sence in na vrhu postaneva prvaka, a le malo manjka, da bi se do konca zasmilil sam sebi. Na drugi strani grebena naju pričakata zlobno sonce in lepa stezica, ki si v naslednjih metrih zamenjata vlogi. Iz zlobnega sonca nastane nekaj prijetne senčke po grapi, iz lepe stezice pa en prav podrt prehod po grapah in policah, ki naju pripeljejo pod sedlo Vavovje. Na njem se pogled naprej le nekoliko razpre, prav tako se zamenjajo tapete čudovitega ozadja, saj lahko opazujeva povsem druge vršace kot prej na drugi strani grebena.

Spust v dolinico je tokrat brez kosmatih dodatkov, pri poraščeni glavi se sama sebi dopadeva, ko suvereno zakorakava po nečem, kar bi lahko bila tudi lovska stezica, in ko tik pod vrhom Mavrinca zaslišiva človeške glasove, si oddahneva. Kljub včerajšnjemu nič kaj slavnemu začetku se nama je tudi tretja etapa lepo iztekla.

Namesto bližnjice v Krnico si izbereva pot v Kranjsko goro, kjer nabaviva predvsem cedevito in se popoldne zaparkirava na vabljivih obalah Velike Pišnice. Šele zvečer, ko se sonce že malo začne skrivati za zahodnimi vršaci, se odpraviva proti Krnici in nato dalje četrti etapi nasproti. Čez dobro uro naj bi na naju izpod poti kričal balvan z oznako PP, pa seveda nisva ne gluha ne slepa, da bi si zaradi tega uspela delati kakršnokoli skrb. Ob sopihanju v klanec vseeno najdeva čas za neskončne debate, ne pomisliva pa na možnost, da bo ta glasni balvan morda tokrat pa le čisto tiho. In ker se je točno to tudi zgodilo, se je pot na Lipnih prodih začela že spet strmo vzpenjati, z vsako minuto je bil za dve minuti bližje mrak, midva pa le bistroumno ugotoviva, da sva spet zgrešila pravi odcep.

Časa ni več veliko, pa jo ubereva po svoje na kosmati greben, na katerem pristaneva točno pri macesnu z vgrajenima dvema mehkim posteljama. Zraven je v paketu še kamen v obliki kuhinje, pod katerim imajo domovanje požrešne mravlje, ki kot sestradane planejo na vsako kapljico polite juhe. Ker je med kuhinjo in spalnico le slabe pol metra razdalje, poizkusiva z zvijačo – na drugo stran pokapljava nekaj okusne juhe in morda jo bodo imele mravlje raje kot naju.

„Ti veš, kateri izmed vseh vozov je Veliki voz?“

„Kako to misliš, izmed katerih vozov?“

„Kamorkoli pogledam v nebo, lahko iz zvezd sestavim voz. Le odvečne zvezde si pač izbrišem.“

Le kdo si je izmislil otroke?

IV. etapa – Krnica – Kurji vrh Zelena divjina na domačem igrišču

Jutranji start naju tokrat vodi blago poševno navzdol. Včeraj sva bila nekoliko preveč pridna in verjetno je prava potka pod nama. Kmalu res zaslediva nekaj, kar bi bilo lahko podobno potki, ko pa za tem spet naletiva na možica in oznako PP, je prava odločitev potrjena. Brez kakih problemov se prikobacava čez Lipni in Kačji graben do „lapornih skladov“, kjer na najino veliko veselje nekoliko curlja. Z malo iznajdljivosti imava kmalu zopet vseh 8 litrov plastenk polnih in sva pripravljena na nadaljevanje. Kolenogriz do pod stene Stržiča tudi nama ne prizanese, pod njim pa spet ni nobenega možica ne oznake ne vpisne knjige. Hodiva sem in tja, gledava po poličkah in za grmički, nič. Obupava in se odpraviva dalje, pa kmalu spet naletiva še na en pas skalovja in:

„Juhej, možic, že drugi danes!“ ne more skriti navdušenja najstnica. Seveda, ženskega spola je, radovedna kot ženska in brskanje po sicer skromnih vpisih ji je v posebno veselje.

Nadaljevanje do Rušnjatega grabna se pa le malo zaplete in že vsa opraskana in naveličana pretepanja z ruševjem se vanj zagledava z nekoliko vzvišene perspektive, kar seveda pomeni, da sva nekje zgrešila kak odcep na nižje stečine. Na kraj pameti nama ne pade, da bi se vračala v ponovne bitke z ruševjem, zato raje poizkušava najti pot naprej. Dvigneva se do vrha žlebu in se pod sabo zazreva v precej podrti grapo. Globalen pogled na to podrtijo je obupen, bolj podroben pa le pokaže sprejemljiv sestop. Tehnične težave po skalah nama načeloma ne delajo problemov, z nekoliko povečano previdnostjo zaradi krusljivosti pa tudi na ta sestop kmalu nariševa kljukico. Dela se že mrak, ko se nama po dokaj dolgi etapi pred očmi izriše velik previsen balvan

v krnici pod Rigljico. Ni nama potrebno kaj dosti razmišljati, lokacijo v hipu vzameva za svoje prenočišče. Skočim še po vodo do mahastega studenčka in dan se v svoji popolnosti počasi zaključuje.

„Moram te pohvaliti. Zelo suvereno se že znaš pretikati po brezpotju,“ jo pohvalim.

„Se pač učim od najboljšega.“

Uh, podlasica mala, tudi komplimente že obvlada!

„Res? Potem ga pa, prosim, še meni predstavi, da se bom še jaz kaj naučil!“

V. etapa – Kurji vrh – Za Akom Dve najlepši kraljici na en mah

Začetek etape je zopet precej ležeren, poteka po potki navzdol do precej opazne rdeče pike na začetku police v Rušici. Lepo slediva prehodom in poličkam, štejeva možice in pike in le kak strmoglavljen avion bi lahko zmotil najino umirjeno napredovanje po fantastičnem svetu. Ali pa morda kaka napačna odločitev. Tik pred koncem, že na sestopu v krnico Pod srcem, se nama sredi ruševja kar naenkrat nekako potka konča. Blizu sva že, pa jo mahnem kar čez goste veje, ki se lepo vzmetno podajajo pod mojo ne ravno peresno težo, strmina narašča in naenkrat ruševja zmanjka, sam pa pristanem sredi strme in krušljive plošče nad ne ravno prikupno grapo. Opazim, da sva tokrat v pasti in hočem reči Sari, naj ne hodi za mano, pa je že prepozno. S težkima nahrbtnikoma je pot nazaj praktično nemogoča, naprej pa negotova. Je kak izhod? Sicer imava s seboj 30 m vrvi, ne pa tudi klinov in kladiva. Drugega nama ne preostane, kot da se spuščava nižje, prav na rob, kjer se z grozo zagledam v dno grape. Ta je neprehoden in tja dol se ne smeva spustiti. Edina še možna varianta je prečenje nad strmo grapo v desno, kar zahteva kar nekaj telovadbe, za robom si pa oddahnem. Prehod je in kmalu sva na robu gozda. Sara sicer kot mačka pripleza za mano, se mi pa po rešeni uganki začnejo tresti kolena. Tokrat sva imela veliko sreče in nič pameti in vse se je dobro končalo. Ker pa prehodov ne znam čarati, mi vsa situacija le ni bila toliko všeč, da bi si drznil še kdaj storiti podobno napako.

Po lepem gozdičku se spustiva v krnico, naletiva na nekoliko nelogično oznako PP in kmalu za tem sva pred bivakom, v katerem ob desetih dopoldne nekdo lika rjuhe. Le kdo bi ga razumel?

Po postanku se zapodiva naprej, ujameva stezico, ki pa gre vedno bolj v breg. To nama ne diši in greva po svoje, skozi hosto, pa naletiva na opisan debelozrnati grušč in na drugi strani komaj vidne stečine, ki naju pripeljejo na rob prepada. Spet sva nekje zgrešila in se že hočeva spustiti nazaj na

➤ Po strmih poličkah Luknje peči

dno, ko zaslišim:

„Oh, prislonjen kamen ob drevesu!“

To se sklada z opisom, zlezeva gor in pod macesnom opaziva kamen. Ker je tu pomanjkanje kamna, bo verjetno to možic, čeprav se ravno ne bohoti s kako baročno obliko. Poiščeva čim bolj logično smer nadaljevanja in po prikupnem gozdičku pritacava Za Ak. Sledi popoldansko namakanje v tolmunu, pranje in sušenje perila, ob katerem končno pride do svoje uporabne vrednosti plezalna vrv, ter večerna taborna svečka v prijetni družbi s tremi ljubljanskimi alpinisti.

„Saj so tudi instant makaroni dobri, ampak današnji pravi so pa le bili veliko boljši.“

„Če prideva na Pokljuko, si bova pa pico privoščila, a ne?“

„Ati! Ne reče se, če prideva, ampak ko prideva na Pokljuko!“

Optimizem? Morda ima pa punca prav, dvom mogoče le ni pravi ključek do konca poti?

VI. etapa – Za Akom – Vrata Kontrast severnega in južnega opoja

Ljubljanska trojica je verjetno že pod široko pečjo, ko se spraviva iz bivaka in uloviva stezico proti Rutarskemu Vršiču. Na sedlu se spustiva na drugo stran, naju pa hudo

moti, ker potka poteka v levo, namesto v desno. Po 200 višinskih metrih je šale dovolj. Ali bova dobila prehod v desno ali pa sedlo ni bilo pravo. Vodoravno prečiva, prideva do bariere in rdeča pika nama sklata skalo s srca. Prav bo! Včeraj nama Filip iz ljubljanske trojice zaupa, da je pot čez skok v opisu napačno vrisana, pa se z lažjim srcem zapodiva čez precej posekano ruševje. V beli grapi si vzameva opoldanski odmor in že popoldne stopiva na najin drugi vrh v prvih šestih dneh. Vrtaško Sleme. Pokličem Roka, ki mi pove, da naju paket cedevite že čaka v Vratih, česar pa nisem najbolj vesel. Gledam v komaj dva meseca stare razpadajoče planinske čevlje, podplat v kosih odpada in mi povzroča skrb. Roku sem želel dodati na seznam želja še kak močan samolepilni trak, pa me je prehitel z dostavo.

Ko najdeva odcep pastirske poti v Vrata, se prepustiva uživanju stopicanja po travnatih preprogah, skozi oči se telo napaja na fantastičnem okolju, kljub vsemu se pa le pozna dolžina ture in utrujenost narašča. Pri podoru narediva obvoz, pri naslednjem grušču izgubiva stezico in jo mahneva naravnost v dolino, kamor prispeva pri Čenkovem rovtu. Sledi obisk prijazne kuharice v Aljaževem domu, ki nama poleg paketa postreže še z okusnim

štrudlom. Naredi se tema in za večerjo na drugi strani Bistrice nama zopet teknejo instant makaroni.

„Si lahko predstavljaš? Že šest dni sva na poti, meni je pa tako hitro minilo!“

„Bistvo je v tem, da si vztrajna na svoji poti. Saj veš, počasi se daleč pride.“

„In to mi praviš ti, ki namesto „ko bova prišla“ raje rečeš „če bova prišla“?“

Prav mi je, kaj se pa delam pametnega?!

VII. etapa – Vrata – Luknja peč

Do prvih zvezd

Sestopiva tistih nekaj minut do vode, proti nama pa suvereno prikoraka mladenič. Le kam ga nese? Nekam znan se mi zdi, ampak med ušesi je vseeno preveč megle, da bi znal izluščiti kak smiseln zaključek. Pa se oglasi:

„Boris?“

Debelo pogledam, le od kje me pozna?

„Domen,“ se predstavi.

Aha, Domen, facebook prijatelj, dober sogovornik, tudi poznavalec PP. Povsem nepričakovano se prvič srečava in nekaj minutk klepeta je seveda obveznih. Danes imamo podobno pot in kljub najini počasnosti z obilnima nahrbtnikoma se bomo morda še srečali nekje na drugi strani. Ampak kot doslej vsak dan mora tudi danes iti kaj po svoje. Po 250 višinskih metrov zaslišim:

„Joj, ne! Fotoaparat, mobi ...“

Ja, torbica je ostala pri vodi in treba se je vrniti. Sicer je bilo drugič teh 250 metrov brez nahrbtnika veliko lažjih, sva pa le pridelala toliko zaostanka, da naju Domen kljub čakanju ni dočkal. Sestop s Požgane Mlinarice sem že poznal, našel tudi nekoč zgrešeno polico in kmalu popoldne sva se že pretegovala v Gubah. Čaka naju še precej dolga zadnja etapa, pa se odločiva iti dalje. Nad Rjavino se pripelje mali oblaček, ki nama dela senco, in police Luknje peči prijetno minejo. Skozi okno se zazreva v svet nad Krmo, iščeva prehode proti Luknji in spotoma tudi primeren prostor za bivač, ki ga najdeva nekaj minut pred Luknjo tik pod vršno steno. Za naslednji dan bi rad dobil še smer sestopa, pa preberem v vodničku: „... tu boš spet ulovil nit opisa št. 18 ...“, „Ta „boš“ se v najinem primeru prebere kot „bi“, če bi imela tisti opis s sabo. Ker ga nisva, sem raziskoval po svoje in nekako le dobil verjetno ne ravno originalni prehod na zgornje police Rjavine. Precej podrti grapa z dvema navpičnima skokoma je k sreči zmernih težav. Vrnem se in ob večerji pokličem Darka, ki mi zrecitira tistih nekaj stavkov iz opisa. Še ena od skal se mi zvali s srca. Prav bo, sestop poteka po zgornjih policah. Spalnica je pa nekaj posebnega, zvezde nama še nikoli niso bile tako blizu.

„Nekaj sem opazila. Ko prideva do kakega plezalskega odstavka, ponavadi rečeš “ni

težko“. Pa bi bilo bolj prav “je lahko“!“

Molčim. Mladost, le zakaj me moraš vedno znova opominjati, da si se že precej oddaljila od mene?

VIII. etapa – Luknja peč – Pokljuka

Ponovno prilagajanje na civilizacijo

Kot je sama spalnica nekaj posebnega, je prav tako tudi jutranje vstajanje. Sredi spokojne tišine prebujajočega se jutra se od nekdaj pripodi mali nagajivi vetrič in v trenutku mi sušeče hlače zaplavajo proti dolini, jaz pa bos za njimi.

„Uau, tako hitro te pa še nikoli ni nihče videl vstati,“ se za dobro jutro norčuje najstnica. Meni ni ravno toliko do smeha, vnela se mi je ahilova tetiva, noga je otečena, komaj stopim nanjo. Tolažim se, da se bo čez kako uro telo malo segrelo in bo bolečina popustila. Sarini žulji so sicer grdi, ampak punca ne stoka in se ne smili sama sebi. Greva.

Z veliko mero previdnosti se pretikava po grapi navzgor. Nevarnost preti v velikih kamnih, ki se zelo radi odpeljejo kako nadstropje nižje in vsako srečanje z njimi bi bilo precej neugodno. Oba skoka postaneta zaradi nahrbtnikov že malo bolj opaznih težav, a na vrhu stopiva na stečino, ki naju lepo pripelje na Teme. Sledi še nekaj nekoliko nerodnih metrov sestopa in kmalu opaziva pred sabo nenavadno piramido. Pungart! Sprehodiva se čez skalno vzpetino in si razgledava najino pot proti obljudenemu Konjskemu sedlu. Izbereva severno varianto, na melišča in markirano pot, napetost popušča, posledice 8 dni me lovijo in dušijo.

„Ne me čudno gledati, če bom začel jokati,“ ji bolj zašepetam kot spregovorim. Tega sicer ne more ravno razumeti, je pa uvidevna in me ne sprašuje dalje. 8 dni negotovosti, iskanja poti in vode, skrivanja pred vročino, pretepanja z ruševjem in spopadanja z občutkom nemoči sredi brezpotja, ko sva izgubljena iskala pot, se končuje. In hkrati se končuje tudi 8 čudovitih dni v družbi s hčerko, skupno reševanje zapletov in opazovanje zvezd, spanja pod zvezdami, smeha in veselja. Rosna mladost na videz krhke deklice in siva starost odcvetelega alpinista sta z roko v roki posrkala vase radodarne, a skrite in naporene čare tako opevane in hkrati neobljudene poti. Res, na koncu lahko le kamen ostane ravnodušen.

Pot iz Planice do Pokljuke (PP) sva od 18. do 25. avgusta 2011 v osmih zaporednih dneh opravila Sara in Boris Sedej. Sara se s svojimi štirinajstimi leti verjetno uvršča med redke mladostnike, ki so celotno pot prehodili v eni povezani turi.

15. Trohov šahovski memorial v znamenju rekordne udeležbe

Za 15. Trohov šahovski memorial lahko zapišemo več presežnikov. Po številu udeležencev je bil rekorden in po moči nastopajočih na zavidljivi ravni, saj se ga je udeležil tudi svetovni prvak v dopisnem šahu Marjan Šemrl, ki sicer igra za Šahovski klub Domžale, Bovčani pa so poslali nanj zelo močno ekipo mladih igralcev.

Tokrat je bila vloga direktorja turnirja zaupana **Boštjanu Moretu**, ki je na prvi šahovnici v imenu svetovnega prvaka v dopisnem šahu tudi potegnil prvo potezo. Z belimi

figurami je **Marjan Šemrl** premagal nasprotnika, ni pa končal kot prvi na letošnjem memorialu, osvojil ga je namreč **Nesib Jukan** iz Šahovskega kluba Trzin. V športni

maniri moramo omeniti še tretjevrščenega **Vladimirja Vodopivca** iz Nove Gorice, ki seboj ni pripeljal klubskega kolega in najmlajšega udeleženca tokratnega turnirja Tineta Markočiča, ter najmlajšo udeleženko **Ano Černe**. Najstarejši udeleženec **Dušan Rustjan**, prav tako iz istega kluba, je na omenjenem turnirju zmagal pred petimi leti. Najmlajše udeležence so na turnir pripeljali starši, ostali so za prevoz poskrbeli sami.

⤴ Direktor turnirja Boštjan More je po tegnili prvo potezo na prvi deski, kjer je igral svetovni prvak v dopisnem šahu

⤴ Vsi nagrajenci skupaj. Skrajno levo je Silvo Kovač – alfa in omega šaha v Idriji – skrajno desno pa poslanec Samo Bevk – podeljeval je tudi priznanja in praktične nagrade pokrovitelja

⤴ Posebno priznanje je prejel Boštjan More, njegov mentor je tudi bil Anton Troha

Spet gredo na RAAM

Sine Pečelin vodja odprave se ne da, ali bolje rečeno, spet so ga prepričali. Je tokrat zadnjič? Doslej se je namreč že petkrat udeležil dirke po Ameriki.

Doživel je vse vrste prigod, zato ga ne preseneti prav nič več. Je s takim človekom dobro potovati? Menimo, da je, ker zagotovo ustvarja vzdušje, ki mobilizira ostale. Zato so se po lanskem dobrem ekipnem nastopu letos spet odločili za idrijsko odpravo na to najtežjo kolesarsko preizkušnjo na svetu. Ekipa, ki je lani zasedla peto mesto med devetnajstimi ekipami, je pomlajena. **Alenu Štucinu** in **Damjanu Rupniku** se bosta letos pridružila **Dean Bratuš** iz Hotedršice in **Luka Vodopivec** iz Ajdovščine. Načrtujejo stopničke, zato so pridno kolesarili tudi pozimi. Med tednom vsak po svoje ob vikendih pa skupaj

na ajdovskem. Med novinci letošnje devetčlanske ekipe, v kateri je vedno tudi **Branko Vidmar**, ki ima na RAAM-u prav toliko spremljevalnih kilometrov kot vodja odprave Sine Pečelin, bo **Miran Levpušček**, ki vodi letos ustanovljeno športno društvo vztrajnostnih kolesarjev Idrija – RAAM. Slednji zbirajo tudi denar za udeležbo kolesarjev na letošnji dirki.

Izvrstna organizacija in vrhunski dosežki Smučarskega kluba Idrija

Anja Mrak

Eden najhladnejših koncev tedna te zime, 11. in 12. februar 2012, ko se je živo srebro spustilo blizu 20 stopinj pod ničlo, je na Smučarskem centru Cerčno postregel z drugo letošnjo tekmo za mednarodni pokal FIS Carving Cup. Organiziral jo je Smučarski klub Idrija v sodelovanju s Smučarsko zvezo Slovenije ter ob pomoči donatorjev in podpornikov karvinga.

Uradni začetek tekme se je v petek, 10. februarja, odvijal v Hotelu Cerčno z žrebanjem štartnih števil in sejo vodij ekip. Zares pa se je začelo v soboto s "slalomom karving". Tekmovalci se niso

ozirali na nizke temperature in hladen veter, ampak so vso svojo energijo in misli usmerili v natančen ogled proge in čim boljši nastop. V dveh kvalifikacijskih vožnjah se je pomerilo sedem žensk in osemindvajset moških, v finalno vožnjo pa se je uvrstilo prvih pet tekmovalk in deset tekmovalcev. Vodilna tri mesta so si v moški in ženski konkurenci porazdelili italijanski tekmovalci in tekmovalke. Med deseterico sta se z odličnima rezultata uvrstila tudi **Boštjan Grošelj** in **Miha Grošelj**, za las pa sta jo zgrešila **Jernej Hvala** in **Dejan Mrak** z 11. in 12. mestom. Obe naši dekleti, **Ana Tevč** in **Špela Turk**, sta se prav tako uvrstili med najboljšo peterico. Po končani tekmi je pred restavracijo Smučarskega centra Cerčno potekala podelitev pokalov

in nagrad najboljšim tekmovalcem. Za organizatorje tudi po naporni tekmi še ni bilo počitka, saj so morali pripraviti progo za nedeljsko tekmo "speed karving".

Čprav je veter v nedeljo pojenjal, je okoli petnajst centimetrov novozapadlega snega otežilo delo organizatorjem. Trdo so delali že od zgodnjih jutranjih ur in progo ponovno optimalno pripravili za dve kvalifikacijski in finalno vožnjo moških in žensk. Čprav je na začetku kazalo, da bodo ponovno dominirali Italijani, pa se je Miha Grošelj z izvrstno finalno vožnjo zavihtel na tretjo stopničko, kar je bila pika na i za Smučarski klub Idrija po uspešno izpeljani organizaciji obeh tekem. Ekipni uspeh so dopolnili Boštjan Grošelj z 9. mestom ter Jernej Hvala, Dejan Mrak in **Uroš Rudolf**, ki so se razvrstili od 11. do 13. mesta. Med dekleti je bila najboljša Ana Tevč na 5. mestu.

Komaj tretja mednarodna tekma FIS Carving Cup, kdajkoli organizirana pri nas, je s strani sodelujočih požela same pohvale. Organizatorji so dokazali, da je s trdim delom in podporo sponzorjev mogoče doseči marsikaj, s tem pa so poskrbeli za promocijo kluba, smučanja karving in Slovenije v širšem evropskem športnem okviru.

Na tem mestu se Smučarski klub Idrija zahvaljuje vsem, ki so kakorkoli pomagali pri izvedbi tekmovanja, pomočnikom za trud, da je vse gladko potekalo, navijačem, ki so prišli kljub hudemu mrazu spodbujat tekmovalce, in seveda sponzorjem in donatorjem, brez katerih izvedba tekme ne bi bila mogoča. Rezultati tekme ter druge aktualne novice so na voljo tudi na spletni strani www.carving-team-slovenija.si.

Prva tri mesta so si razdelili: Gianluca Grigoletto (ITA), Giancarlo Bergamelli (ITA) in Miha Grošelj (SLO)

Jernej Hvala v elementu

Kolesarski trening za Maraton Franja

Marko Mrak

Še dobra dva meseca in pol nas ločita od najštevilčnejše rekreativne kolesarske prireditve v Sloveniji. Iz leta v leto organizatorji beležijo vse večje število udeležencev. Pripraviti se za tako naporen maraton pa ni samo nabiranje kilometrov. Večina udeležencev si za cilj zastavi prevoziti progo, kar nekaj pa tudi vsakoletno izboljšanje rezultata. Da bi zadnje mesece čim bolj pravilno trenirali, sem vam pripravil nekaj napotkov in štiri mikrocikluse treninga, ki vas bodo popeljali do popolne regeneracije in vrha tik pred tekmo.

Telo ima svoje meje vzdržljivosti, moči in hitrosti. Da bi izkoristili vse dane potencialne, je potrebno natančno določiti cilje. Napaka rekreativnih športnikov je previsoka motivacija in s tem prekoračitev mej. Zgodi se, da je lahek regeneracijski trening preveč intenziven, s čimer je vnaprej določeno, da bo težek trening neizvedljiv. Taki športniki največkrat mislijo, da bodo z močjo volje prestopili meje in napredovali. Iščejo napake v treningu, tehniki, prehrani ..., nikakor pa si nočejo priznati, da trenirajo preveč. Rezultat je torej ravno nasproten, cilji niso uresničljivi in planiranje forme pade v vodo. Organizem se najlažje prilagodi stresu, ki se postopoma povečuje. Samo s pazljivim treningom boste napredovali. Če niste prepričani o pravilnem treningu in ustreznem počitku, potem prvega raje izpustite. Čas počitka je čas telesne prilagoditve na stres, telo postaja močnejše, bolj vzdržljivo in hitreje. Brez pravilno odmerjenega počitka ne boste napredovali!

TRENING

Trenirati ste verjetno začeli že pozimi z daljšimi sprehodi, tekom in tekom na smučeh, nekateri pa tudi z obiski fitness-centrov. Vsekakor menim, da imate dobro osnovo (aerobno vzdržljivost) in da lahko že jutri prevozite 156 kilometrov. Program treninga boste lahko uporabljali tudi za druga tekmovanja. Vendar še enkrat poudarjam, da je zelo pomembna dobra osnova. V štirih mikrociklusih boste razvijali hitrost, mišično vzdržljivost, hitrostno vzdržljivost in moč.

TRAJANJE TRENINGA

Razume se kot skupna količina aktivnosti, ki so izvedene na treningu. Trening delimo na kratek, srednje dolg in dolg. Količina je izražena v urah in minutah. Pri planiranju

variirata intenzivnost in trajanje, saj se medsebojno dopolnjujeta: kratek trening = visoko intenziven trening (visok pulz); dolg trening = nizko intenziven trening (nizek pulz). Vsak posameznik si prilagodi količino časa, ki ga bo preživel na treningu, saj je količina odvisna od časa, namenjenega treningu.

INTENZIVNOST TRENINGA

Intenzivnost je kvantitativna komponenta dela, ki ga športnik izvede v določenem času. Večje kot je izvedeno delo v določenem času, večja je intenzivnost. Pri aerobnih športih je pokazateljica intenzivnosti višina srčnega utripa. Pri pripravi na Maraton Franja so za nas zanimive aktivnosti, pri katerih je intenzivnost nizka in volumen (trajanje) izvedenega dela visok. Za natančen nadzor je potrebno imeti merilec srčnega utripa. Če ga še nimate, ga kupite, saj se vam bo vložek povrnil v natančnem treningu, napredku in ne nazadnje v vašem zadovoljstvu.

Vzdržljivost

Cestno kolesarstvo je predvsem šport vzdržljivosti. Ponavljajoči se gibi, ki trajajo in trajajo ... Vzdržljivostni treningi so tedenski, saj je to komponenta, ki se jo trenira počasi, z majhnimi koraki.

V1 – Cona 1. Izvaja se na ravni cesti z visoko frekvenco vrtenja pedal in majhnim naporom.

V2 – Cona 1 in 2. Trening vzdrževanja aerobne kondicije in vzdržljivosti. V glavnem se vozi po ravni oziroma valoviti cesti z vzponi do 4%. Pri vzponih ostanite na sedežu in jih premagujte z velikim številom obratov.

Moč

Razvija se predvsem na klancih in težjih prenosih. Je najbolj mejni faktor razvoja kolesarja in predstavlja najmanjši mejnik med porazom in zmago (šprinti).

M1 – Cona 1-4. Izberite klančke, ki niso daljši od 3 minut pedaliranja. Premagujte jih z brzino in stojte 70 in več obratov v minuti.

M2 – Cona pod 5a. Klanci so daljši, pedaliranje traja 6 in več minut. Vozite v glavnem stojte s 60 in več obrati v minuti. Koncentracija na gladko in enakomerno pedaliranje.

M3 – Cona pod 5b. Izberite si klanec (8% vzpona ali več), kjer boste napravili intervale, dolge od 1 do 2 minuti. Pulz bo visok, med intervali se razpeljite pri pulzu v coni 1. Obrati naj bodo med 60 in 70 v minuti.

Mišična vzdržljivost

Kronometer je "kralj" mišične vzdržljivosti, ki se jo razvija težje od ostalih sposobnosti. Je sposobnost dolgotrajnega vrtenja pedal na relativno visokem prenosu.

MV1 – Cona 3. Pedalirate po ravni cesti, daljši čas brez odmora! Začnite s trajanjem od 20 do 25 minut in med sezono počasi povečujte trajanje treninga na 75 minut in več.

MV2 – Cona 4 in 5a. Intervali, ki jih izvajate na ravni cesti (3-5), naj trajajo od 6 do 12 minut. Po intervalu si odpočijte v coni 2 od 2 do 4 minute. Bodite sproščeni, aerodinamični in pazljivi pri odčitavanju pulza.

MV3 – Cona 4 in 5a. Vozite po ravni cesti od 20 do 40 minut v coni 4. Nato pospešite za dve minuti v cono 5a in nato zopet pedalirajte v coni 4. Po dveh minutah vse skupaj ponovite do konca treninga.

MV4 – Cona 4 in 5a. Vozite po ravni cesti od 20 do 40 minut v coni 4 in 5a. Pazite na aerodinamiko, sproščenost in pulz.

Hitrostna vzdržljivost

Imenujemo jo lahko tudi anaerobna vzdržljivost, ker predstavlja daljše obremenitve v anaerobni coni. Dolgi šprinti in kratki klančki so tipičen trening hitrostne vzdržljivosti.

HV1 – Intenzivna vožnja z nekoliko intervali v coni 5b, ne daljšimi od 30 sekund.

CONA	PORABA ENERGIJE	RPE*	NAPOR	PULZ (% LTHR)**
1	regeneracija	6-9	zelo majhen	65-81
2	aerobna	10-12	majhen	82-88
3	tempo	13-14	malo večji	89-93
4	pod laktatno mejo	15-16	velik	94-100
5a	laktatna meja	17	zelo velik	100-102
5b	aerobna kapaciteta	18-19	zelo zelo velik	103-105
5c	anaerobna kapaciteta	20	največji	več kot 106

* Borgova RPE-lestnica za vrednotenje napora na treningu

** Odstotek obremenitve srčnega utripa na laktatni meji

HV2 - Na ravni cesti se dobro ogrejte. Napravite pet intervalov od 2 do 5 minut. Na koncu intervala imejte pulz v coni 5b. Če niste v takem stanju, da bi optimalno odpeljali vse intervale, trening prej prekinite. Med intervali se regenerirajte pri pulzu v coni 1.

Hitrost

Ne zamenjajte hitrosti s hitrostno vzdržljivostjo. Pri treningu hitrosti je pomembna sproščenost, aerodinamika in elegantno pedaliranje. Kadenca je visoka in tehnika pedaliranja sproščena ter ekonomična.

H1 – Pulz ni merilo. V prvi fazi treninga napravite od 5 do 6 “lažnih šprintov” z vetrom v hrbet ali po klančku navzdol. Šprinti naj trajajo 15 sekund s 5-minutnim odmorom. Take šprinte izvajajte zaradi forme in ne zaradi

intenzivnosti. Prvih 10 sekund začnete “lažni šprint” stoje, zadnjih pet sekund pa poganjate s sedeža.

H2 – Pulz ni merilo. Napravite nekaj šprintov dolžine od 10 do 15 sekund. Označite cilj! Med šprinti se razpeljite pri regeneracijskem pulzu.

Hitrostna moč

HM1 – Pulz ni merilo! V prvi fazi treninga napravite od 10 do 20 “skokov”, ki trajajo od 10 do 15 obratov. Napravite jih v 3-4 serijah po 5 skokov. Med dvema skokoma imejte odmor 1 minuto ali več, če je potrebno.

HM2 – Pulz ni merilo! Šprinte izvedete na progi z zavoji, tako da odšprintate tudi skozi ovinek. Napravite od 4 do 9 šprintov, ki trajajo od 15 do 30 sekund. Po vsakem šprintu se razpeljite pri regeneracijskem pulzu!

Napisal sem štiri mikrocikluse do maratona. Čas treninga je odvisen od vašega časa, ki ste ga pripravljene “žrtvovati”. Če vaš maksimalni trening traja dve uri in pol, naj kratek trening traja 45 minut in srednji trening eno uro in pol. Poglejte v tabele in si načrtujte trening glede na vaš prosti čas in motiviranost. Pazite na intenzivnost treninga. Najbolje je, da si določite laktatno mejo (Conconi-test v fitnes-centru), le tako boste pravilno trenirali in se izognili pretreniranosti.

Tip vadbe označuje vrsto treninga. Intenzivnost pa lahko določite glede na RPE-tabelico in si izračunate svoj pulz.

Želim vam prijetno vožnjo in obilo užitkov na treningu. Pa na promet ne pozabite, na cesti niste sami.

TRENING od 14. 5. do 20. 5.

	PONEDELJEK		TOREK		SREDA		ČETRTEK		PETEK		SOBOTA		NEDELJA	
	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.
RAZVOJ 1.														
DOLG/VISOKA														
SREDNJI/SREDNJA														
KRATEK/NIZKA														
REGENERACIJA														
Tip vadbe	POČITEK		V2		M1		MV1		POČITEK		V2		HV1, MV1, MV3	

TRENING od 21. 5. do 27. 5.

	PONEDELJEK		TOREK		SREDA		ČETRTEK		PETEK		SOBOTA		NEDELJA	
	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.
RAZVOJ 2.														
DOLG/VISOKA														
SREDNJI/SREDNJA														
KRATEK/NIZKA														
REGENERACIJA														
Tip vadbe	POČITEK		V1		V2		M2		MV3, MV4		M3		HV1, MV4, MV5	

TRENING od 28. 5. do 3. 6.

	PONEDELJEK		TOREK		SREDA		ČETRTEK		PETEK		SOBOTA		NEDELJA	
	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.
RAZVOJ 3.														
DOLG/VISOKA														
SREDNJI/SREDNJA														
KRATEK/NIZKA														
REGENERACIJA														
Tip vadbe	POČITEK		V2		MV4, MV7		POČITEK		V2, H2		M3		V1	

TRENING od 4. 6. do 10. 6.

	PONEDELJEK		TOREK		SREDA		ČETRTEK		PETEK		SOBOTA		NEDELJA	
	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.	Trajanje	Intenz.
RAZVOJ 4.														
DOLG/VISOKA														
SREDNJI/SREDNJA														
KRATEK/NIZKA														
REGENERACIJA														
Tip vadbe	M3, MV2, HV2		V1, V2		POČITEK		H2, HM1, HM3		V1, V2		POČITEK		TEKMA	

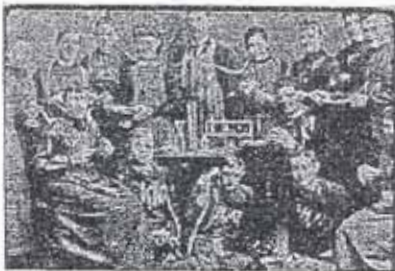

“...eno uro dušiti na manjšem ognju”

Česa Idrija nima, glej kašipot, kar imata ostala navedena kraja? Tisti, ki je storil napako oziroma ima pomanjkljivost na vesti očitno v Idriji še ni bil ali pa ...

Pisarniški red iz leta 1870 Kaj bi dali, da bi lahko živeli v prejšnjem stoletju!?

Če bi bili pridni delavci, vam verjetno tudi to nebi bilo pretežko. Za vas smo izbrskali pisarniški red iz leta 1870.

Preberite si ga!

1. Osebje mora biti zdaj prisotno ob delavnikih le od 6. ure dopoldne do 6. ure popoldne. Pričakujemo, da bodo vsi sodelavci brez posebnega poziva opravljali nadure, če bo delo to zahtevalo.
2. Najstarejši nameščeneec je odgovoren za čistočo pisarne. Mladina se javi pri njem 40 minut pred začetkom delovnega časa in ostane še do konca dela na razpolago.
3. Med pisarniškiimi urami se ne sme govoriti.
4. Malicanje je dovoljeno med 11;30 in 12;00 uro. Vendar se delovni proces v tem času ne sme ustaviti.
5. Enostavna obleka je predpis. Osebje ne sme nositi svetlih oblek in lahko nosi le urejene nogavice. Galoše in plašči v pisarni niso dovoljeni, ker ima osebje na razpolago peč. Izjemoma so dovoljene pri slabem vremenu ovratne rute in klobuki. Sicer pa priporočamo, da bi vsak uslužbenec v zimskem času prinesel 2 kg premoga s seboj v službo.
6. Potreba po tobaku, vinu in žganih pijačah se smatra kot mesena šibkost in je zaradi tega vsemu osebju prepovedana.
7. Uslužbenec, ki obiskuje biljardne in politične lokale, daje spodbudo, da se dvomi o njegovi časti, prepričanju, poštenosti in načelih.
8. Ženske uslužbenke se morajo držati pobožne življenjske usmeritve.
9. Vsak uslužbenec ima dolžnost, da ohranja svoje zdravje. Bolni uslužbenci ne prejmejo nobenega plačila. Zato bi moral vsak odgovoren uslužbenec dajati na stran del svoje plače, tako da pri delovni nezmožnosti ali pojemaajoči ustvarjalnosti ne bi padel v breme celotni družbi.
10. Dopust se dobi le v nujnih družinskih zadevah.
11. Vsak uslužbenec ima dolžnost, da svojega šefa informira, kaj o njem govorijo službeno ali privatno. Mislite na to, da morate biti svojemu delodajalcu hvaležni. On vas pravzaprav prehranjuje.
12. Na koncu naj navedemo še velikodušnost tega pisarniškega reda. V zameno pričakujemo znatno zvišanje delavnosti.

Komentar verjetno ni potreben, saj je vsebina skoraj do potankosti aktualna še danes

Barva tople mlečne kave
v kuhiji me pomirja.
Dan začnem zadovoljna,
z mislijo, da bo vse
kot mora biti.
Popoldne me čaka
priprava novega recepta,
ki ga nujno moram preiskusiti.
Slastno!

Sedež podjetja: Vojkova 25, 5280 Idrija • t 05 373 47 30 • f 05 373 47 38
Razstavní salon: Župančičeva 18, 1000 Ljubljana • t 01 241 65 20 • f 01 425 12 33
e info@mlinar-mlinar.si
www.mlinar-mlinar.si

+mlinar
+mlinar